

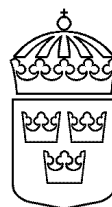
Riksdagens protokoll

2003/04:43

Fredagen den 5 december

Kl. 09.00 – 16.12

Protokoll
2003/04:43

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:106

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:106 av Christer Nylander (fp) om skånsk växtkraft och Sveriges tillväxtpolitik

Interpellationen kommer att besvaras den 5 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är stor arbetsanhopning och ett sedan länge planerat arrangemang som det inte varit möjligt att ändra tid för.

Stockholm den 27 november 2003

Näringsdepartementet

Ulrica Messing

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:122

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:122 av Lars Ohly (v) om delegationsbesök i Nigeria

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa.

Stockholm den 1 december 2003

Utrikesdepartementet

Gunnar Lund

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:130

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:130 av Karin Svensson Smith (v) om tågtrafiken och statens ansvar

Interpellationen kommer att besvaras den 5 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är stor arbetsanhopning och ett sedan länge planerat arrangemang som det inte varit möjligt att ändra tid för.

Stockholm den 27 november 2003

Näringsdepartementet

Ulrica Messing

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:135

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:135 av Börje Vestlund (s) om initiativ till nya jobb

Interpellationen kommer att besvaras den 5 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är stor arbetsanhopning och ett sedan länge planerat arrangemang som det inte varit möjligt att ändra tid för.

Stockholm den 27 november 2003

Näringsdepartementet

Ulrica Messing

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:136

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:136 av Björn Hamilton (m) om statens ansvar för infrastrukturinvesteringar

Interpellationen kommer att besvaras den 5 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är stor arbetsanhopning och ett sedan länge planerat arrangemang som det inte varit möjligt att ändra tid för.

Stockholm den 27 november 2003

Näringsdepartementet

Ulrica Messing

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:140

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:140 av Per Westerberg (m) om arbetskraftsinvandring

Interpellationen kommer att besvaras den 16 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.
Stockholm den 28 november 2003
Näringsdepartementet
Hans Karlsson
Enligt uppdrag
Dag Ekman
Expeditionschef

Prot. 2003/04:43
5 december

Interpellation 2003/04:145

Till riksdagen
Interpellation 2003/04:145 av Lars Ohly (v) samstämmighet i fattigdomsbekämpningen

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 1 december 2003

Utrikesdepartementet

Carin Jämtin

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:149

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:149 av Camilla Sköld Jansson (v) om utländsk arbetskraft

Interpellationen kommer att besvaras den 20 januari 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 28 november 2003

Näringsdepartementet

Hans Karlsson

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:150

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:150 av Gunnar Nordmark (fp) om export av billiga läkemedel till u-länder

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 1 december 2003

Utrikesdepartementet

Leif Pagrotsky

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:165 av Birgitta Sellén (c) om Folke Bernadotteakademien

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 december 2003.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 1 december 2003

Utrikesdepartementet

Carin Jämtin

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Svar på
interpellationer

2 § Svar på interpellation 2003/04:116 om stödet till demokratiörelsen på Kuba

Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Helena Höij frågar mig om jag avser att öka biståndet till demokratiörelsen på Kuba och i så fall hur. Hon frågar vidare om jag avser att medverka till att ett högnivåbesök kommer till stånd hos de oppositionella organisationerna på Kuba.

Sveriges stöd för ett demokratiskt och pluralistiskt Kuba är starkt och allmänt känt.

Låt mig också konstatera att EU:s medlemsstater sedan 1996 har en gemensam ståndpunkt om Kuba som innebär fortsatta krav på respekt för mänskliga rättigheter och friheter, samt uppmuntran till en övergång mot ett demokratiskt samhälle med syftet att förbättra levnadsvillkoren för den kubanska befolkningen.

De summariska rättegångarna mot oppositionella i våras, som Helena Höij nämner, kritiserades starkt av omvärlden, inklusive Sverige. Vi fortsätter att utöva påtryckningar på den kubanska regimen för att den ska upphöra med brotten mot de mänskliga rättigheterna. Samtidigt fortsätter vi att stödja det civila samhället.

Sveriges ambassad i Havanna har regelbunden kontakt med företrädare för det civila samhället och har bistått svenska organisationer som har engagerat sig i Kuba.

Vi ser också ett växande engagemang hos svenska enskilda organisationer, vilket är oerhört glädjande. Flera organisationer utökar sitt engagemang på Kuba och sitt samarbete med FN, vilket ger nya möjligheter. Det torde finnas ytterligare utrymme inom biståndet för svenska enskilda organisationer att engagera sig.

Samtidigt handlar systemöppnande bistånd om att balansera mellan den långsiktiga målsättningen att främja pluralism och att inte försvåra för de lokala aktörerna att verka i denna riktning.

Beträffande ett svenskt besök är frågan under beredning i Regeringskansliet.

Anf. 2 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret, även om jag är både lite förvånad och besviken över hur kortfattat det är.

Det finns en myt om att man på Kuba lyckats skapa ett socialt jämlikt samhälle, och visst är det lätt att förföras av denna karibiska ö. Men sanningen är den att fattigdomen är utbredd, den ökar, att ojämlikheterna är många och förtrycket fruktansvärt och värre än på många år. I dag finns det över 350 politiska fångar på Kuba som lever under vidriga förhållanden, och inga människorättsorganisationer tillåts komma till Kuba. Bara det är ju ett talande faktum.

Nu nås vi av information om att till exempel det kristdemokratiska partiet som vi har samarbete med, Movimiento Cristiano Liberación, förkortat MCL, har en stor tillströmning av medlemmar. Men regimen visar inga tecken på att mjukna, tvärtom. De personer som väljer att stödja de demokratiska krafterna och deras familjer trakasseras systematiskt.

I den här situationen, herr talman, tycker jag att det är väldigt viktigt att vårt stöd till demokrati rörelsen och dem som utsätts för förtryck är både tydligt och synligt. Det är mot den bakgrunden som jag har ställt min interpellation. Jag hade hoppats att utrikesministern skulle ta tillfället i akt att utveckla regeringens syn på det direkta stödet till demokrati rörelsen på Kuba.

Vår tidigare utrikesminister lovade i våras under ett par interpellationsdebatter att regeringen skulle undersöka hur biståndet till demokrati rörelsen skulle kunna öka. Den första frågan i min interpellation rörde just detta. Och jag vill upprepa och förtydliga min fråga: Har regeringen börjat titta på hur stödet till demokrati rörelsen kan öka? Om inte, undrar jag självklart varför och hur tidsplanen för ett sådant arbete ser ut.

Utrikesministern säger i sitt svar att det torde finnas ytterligare utrymme inom biståndet för svenska enskilda organisationer. Min fråga är då självklart vilket ytterligare utrymme som utrikesministern avser, om det finns ytterligare resurser som kan gå direkt till bistånd till demokrati rörelsen och de oppositionella på Kuba.

Utrikesministern säger också att vi fortsätter att stödja det civila samhället och att detta är mycket glädjande. Utrikesministern talar om att Sveriges ambassad i Havanna har kontakt med företrädare för det civila samhället och har bistått svenska organisationer som har engagerat sig i Kuba. Jag vet detta, och vi är mycket tacksamma för det stöd som till exempel Kristdemokraterna får i sitt arbete. Jag vet att de kontakter som ambassaden har med de anhöriga till de fängslade är mycket viktiga och att alla ambassader i EU-länderna numera inbjuder de oppositionella och dem som arbetar för ökad politisk frihet på Kuba till nationaldagsfirande etcetera. Men min fråga var faktiskt hur stödet kan öka. Det här stödet fanns redan i våras.

Jag vill på det här viset förtydliga mina frågor, herr talman.

Anf. 3 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Inom UD arbetar vi kontinuerligt med att se på vilket sätt vi kan öka vårt engagemang på olika håll i världen där vi tycker att det skulle behövas.

*Svar på
interpellationer*

När det gäller det svenska biståndet har vi ett stort engagemang i Kuba. Det vi prioriterar där är ett arbete för att stärka de mänskliga rättigheterna. Det handlar om att institutioner som har relevans för demokratiprocessen får ett ökat stöd. Det handlar om att över huvud taget stödja det civila samhället och även om stöd till svenska enskilda organisationers närvaro i Kuba.

Det handlar om att försöka decentralisera verksamheterna och stärka den lokala kapaciteten och lokala ekonomier av olika slag. Det handlar också om kulturutbudet. I den utsträckning som det finns ett ökat intresse hos organisationer och enskilda för att hitta nya vägar och öka sitt engagemang försöker vi också följa med och stödja detta så mycket som det över huvud taget är möjligt.

Det kan alltså inte råda något tvivel om att det bistånd som vi ger för att stödja den demokratiska utvecklingen på Kuba är oerhört engagerat och ökar allteftersom det öppnas möjligheter för oss att påverka utvecklingen där.

Anf. 4 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd):

Herr talman! Jag får tacka utrikesministern för dessa, som jag ser det, löften om att enskilda organisationer ska kunna få ett ökat stöd för sitt arbete på Kuba.

Av tidigare interpellationsdebatter som utrikesministern har haft i höst har jag förstått att den svenska Kubapolitiken, och det säger också utrikesministern i svaret till mig, överensstämmer med den Kubapolitik som överenskommit inom EU och att ingen förändring av vår Kubapolitik har skett. Jag tycker också att det är viktigt att vi i den här debatten slår fast detta. Jag tolkar det som att ingen förändring har skett i förhållande till den Kubapolitik som bland annat Anna Lindh mycket förtjänstfullt gav uttryck för i den här kammaren den 28 april och den 26 maj, i våras, och som även förre biståndsministern gav uttryck för.

Vi var flera som då glädde oss åt hennes tydliga fördömande av Fidel Castro och regimen på Kuba och åt att hon gav uttryck för ett direkt stöd till demokratiörelsen och de oppositionella på Kuba. Det var ett tydliggörande som var välkommet mot bakgrund av att den socialdemokratiska regeringen inte alltid historiskt har hållit med om att Fidel Castro begår övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och att det tyvärr till och med i dag finns socialdemokratiska företrädare som uttrycker en beundran för Fidel Castro. Jag hade hoppats att vi kunde bygga vidare ytterligare på det direkta stödet till demokratiörelsen.

Jag vill som sagt uttrycka min uppskattning för det löfte som jag ser att utrikesministern ger när det gäller de enskilda organisationer i Sverige som vill öka sitt bistånd. Men utrikesministern nämner också det som man brukar kalla för systemöppnande, det samarbete som sker med regimen och de lokala aktörer som så att säga finns inom regimen. Det må väl så vara, men jag tror att det är oerhört viktigt att vi erkänner och inser att det biståndet hittills inte har givit så hemskt mycket resultat.

Förtrycket på Kuba har ökat, och regimen har dragit åt tumskrubarna. Vi vet att förhållandet mellan EU och Kuba är mycket ansträngt, att all kontakt sker genom brevväxling och att de diplomatiska kontakterna är minst sagt ansträngda. Jag tror att det är viktigt att vi inser att det är väldigt svårt med det systemöppnande biståndet. Det handlar i det här läget

om att stärka de lokala krafter som finns hos de oppositionella. Och det är bråttom. Det är många på Kuba i dag som är oerhört rädda för att det kommer att sluta med en konflikt, en våldsamt konflikt, och att tiden är knapp för en fredlig övergång från diktatur till demokrati, från planekonomi till marknadsekonomi.

Jag tror att Sverige kan spela en oerhört viktig roll här. Vi är inte förknippade med den amerikanska administrationen. Det har ju låst sig helt mellan USA och Kuba. Jag tror också att vi kan spela en viktig roll i det utbyte som EU har nu när de diplomatiska relationerna är så frostiga. Då tror jag ändå att Sverige har en möjlighet att vara lite av en dörröppnare här.

Anf. 5 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag delar helt Helena Höijs uppfattning att Sverige kan spela en mycket viktig roll i det här sammanhanget. Jag tror faktiskt också att vi redan spelar en viktig roll. Jag kan försäkra Helena Höij om att vi kommer att bygga vidare på det direkta stödet på demokratirörelserna. Det får det inte råda någon som helst tvekan om. Det kommer bland annat att synas i avsättningen av pengar för att öka detta stöd.

Anf. 6 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd):

Herr talman! I mitt sista inlägg vill jag ta upp den andra fråga som jag ställde i min interpellation, som handlade om ett högnivåbesök. Några dagar efter att jag hade lämnat in min interpellation var det en frågestund i riksdagen där statsrådet Carin Jämtin uttryckte det så här: "Min ambition är att vi på en högre nivå ska göra ett besök på Kuba." Det var den 20 november här i kammaren.

Jag utgår från att utrikesministern delar den ambitionen. Jag hade därför hoppats på ett lite mer utförligt svar, och jag hoppas att utrikesministern i sitt sista inlägg kan ge en bekräftelse på att planerna har tagit ännu ett steg, att planerna fortskrider för ett högnivåbesök. Vi vet att det besök som till exempel Jimmy Carter gjorde på Kuba var oerhört viktigt för att sprida kunskapen om demokratirörelsen bland allmänheten på Kuba. Det är ju ett av de stora problem, självklart, som demokratirörelsen på Kuba har, alltså att nå ut till allmänheten med information. Det finns en utbredd misstänksamhet, och man får gå väldigt varligt fram. I det avseendet spelar den här typen av besök en väldigt stor roll. Så jag hoppas att utrikesministern kan bekräfta att planerna går framåt.

Anf. 7 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag vet inte om Helena Höij är medveten om det beslut som fattades av EU i juni i år, där man säger att högnivåbesök till Kuba ska begränsas. Beslutet betyder i princip att inga besök på ministernivå bör äga rum. Vi står givetvis bakom det beslutet från EU.

Inom Regeringskansliet tittar vi dock närmare på möjligheten till andra besök eller kontakter. Det skulle utifrån våra utgångspunkter vara nödvändigt att Sverige vid ett eventuell besök ges möjlighet att ha en öppen kontakt med representanter för såväl det officiella Kuba som demokratirörelsen. Jag tycker att det är en viktig utgångspunkt i vår planering och våra försök att få till stånd besök att vi får ha en öppen kontakt

även med demokratirörelsen. Annars är jag rädd för att besöket kan få motsatt effekt i förhållande till den avsedda.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2003/04:129 om underhåll av teaterkloster

Anf. 8 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Ana Maria Narti har frågat mig om jag avser att dels ingripa och rädda Sveriges Teatermuseums samlingar genom att snabbt finansiera en flyttning av samlingarna till lämplig lokal, dels verka för att museet får en ekonomi som garanterar en rationell och kontinuerlig vård av föremålen.

Först är det viktigt att slå fast att Drottningholms slottsanläggning är upptagen på Unescos världsarvslista bland annat på grund av att teatern och dess samlingar är en unik kulturskatt. Av detta skäl erhåller också Stiftelsen Drottningholms teatermuseum ett årligt statsbidrag, som för innevarande år uppgår till 14,8 miljoner kronor.

Drottningholms teatermuseum är inte en statlig myndighet utan en självständig stiftelse. Det är följaktligen stiftelsen och dess styrelse som har det yttersta ansvaret för hur verksamheten bedrivs. Det är styrelsen som prioriterar hur statsbidraget och andra ekonomiska resurser fördelas och används. För statsbidraget har regeringen satt upp som mål att museet "skall förbättra förutsättningarna för samlingarnas långsiktiga bevarande". Det är styrelsen och verksamhetsledarna som svarar för långsiktiga vårdplaner, för valet av lämpliga magasinlokaler och för nödvändiga kontakter med fastighetsägare rörande underhåll och andra angelägenheter. Regeringen utgår från att styrelsen agerar utifrån detta ansvar.

När det gäller de mer långsiktiga planerna för museet har stiftelsens styrelse tidigare hemställt att regeringen tar initiativ till dels en utredning om samgående med Dansmuseet, dels en översyn av frågan om dokumentationen av scenkonsten i Sverige. Förslagen, som bereds i Kulturdepartementet, kräver noggrann analys och samråd. De förslag om höjningar av anslaget som stiftelsen uppvaktat om bereds i det ordinarie budgetarbetet. Från och med i år höjdes det årliga anslaget med en halv miljon kronor.

Anf. 9 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Jag vet inte om jag kan tacka kulturministern för svaret. Jag är oerhört förvånad. Den siffra som uppges i svaret, 14,8 miljoner, finns faktiskt i den här bibeln för den svenska ekonomin, alltså budgetpropositionen, uppdelad i två tydliga poster presenterade på olika sidor. Och det som tillkommer museet som anslag och är presenterat som statligt anslag i Sveriges budget på s. 86 är 7 186 000 för 2003 och 6 952 000 för 2004. Jag ser ingen ökning, och jag ser absolut inga 14,8 miljoner.

Det är två organisationer med två organisationsnummer, och jag tror inte att någon revisor i Sverige någonsin skulle godkänna den här sammanblandningen av belopp.

Historien om Drottningholmsteatern har vi diskuterat flera gånger här. Jag har själv skrivit motioner och interpellationer och talat i plenisalen. Denna historia är mycket lång. Det är känt sedan början av 80-talet att det behövs mycket stora insatser för att ta vara på kulturarvet på teatermuseet.

År 1993 kom en ny utredning där det talas om den katastrofala ekonomin i hela Sveriges museivärld. Mellan 1995 och 1998 pågår Sesamprojektet som också bara med mycket små förbättringar ingriper i eländet, fattigdomen, i museivärlden. Sesamprojektet tar slut, och ingenting händer.

Jag kan inte begripa hur en kulturminister kan investera hundratals miljoner i ett nytt museum i Göteborg som ingen vill ha, förutom kulturministern, och låta alla andra museer i Sverige förfalla och hur en sådan kulturpolitik kan fortsätta i samma spår.

Jag har själv sagt när journalister har frågat mig att jag tycker att engagemanget för Drottningholms skatter har varit för litet. Jag menar även mitt eget, trots att jag har kämpat här i flera omgångar, därför att man blir så trött när man jämt och ständigt påpekar uppenbara faktum som är välkända sedan länge och ingenting händer.

Anf. 10 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Drottningholms teatermuseum rymmer två verksamheter. Det är museiverksamheten som är basen för Drottningholms teatermuseum. Det är därför den heter Nämnden för Drottningholms teatermuseum. Sedan har det sedan ett antal decennier tillbaka kompletterats med en föreställningsverksamhet som inte existerade från början och som var ännu mindre frekvent förekommande tidigare än vad den är i dag. Sammantaget får båda dessa verksamheter 14,8 miljoner kronor i statsbidrag. Man kan dela upp det på de olika verksamheterna. Museet har ett anslag som räknas upp i takt med pris- och löneomräkningen och fick dessutom en nivåhöjning, för att tala budgetteknik, i den förra budgetpropositionen. Teaterverksamheten har utöver sitt anslag under fyra års tid haft ett tillägg på 1 miljon kronor. Det är fakta i målet. Det är inget konstigt med det.

Ana Maria Narti har själv suttit i styrelsen för Drottningholms teatermuseum, tillsatt av regeringen för att vara just en engagerad förespråkare för detta unika museum, denna teateranläggning och dess samlingar. Det är självklart att vi från regeringen då har utgångspunkten att styrelsen kommer att slå vakt om det som är den absoluta grunden för denna unika verksamhet, denna unika anläggning, nämligen byggnaden och de samlingar som är direkt kopplade till teatern ute på Drottningholm. Det är så att säga själva kärnan och det som gör att anläggningen finns med på Unescos världsarvslista.

Anf. 11 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Vem skulle ha någon nytta av skatterna på Drottningholm om de var fullständigt otillgängliga för allmänheten? Verksamheten

på teatern är ett sätt att hålla hela den här stora samlingen levande. Det är ett sätt att öppna sig inför Sveriges allmänhet och inför världen.

Att ställa dessa två verksamheter mot varandra och egentligen i en undertext kräva att verksamheten på teatern ska upphöra bara därför att museet ska ta över alla dessa pengar tycker jag är fullständigt oacceptabelt.

Verksamheten som pågår på scenen på Drottningholm är en del av det som egentligen är utställningsverksamhet, och det ingår i ett museums uppdrag att visa de föremål som man har till sitt förfogande.

Jag sitter inte längre i styrelsen för Drottningholm, men under den tid som jag har suttit där har vi i styrelsen, teatern och museet uppvaktat kulturministern flera gånger, och ingenting har hänt. De pengar som går till museiverksamheten kan i bästa fall försäkra den absoluta minimivån på verksamheten.

Kulturministern har kanske ett gott minne, men vi har diskuterat den här ständiga fattigdomen i den svenska kulturen många gånger här och under valkampanjen. Och jag kan inte begripa hur Sveriges politiker kan döma stora yrkesgrupper till kronisk fattigdom. I dessa yrkesgrupper ingår museikunniga människor som skulle kunna göra en jättebra vårdande insats, bland annat på Drottningholm på det som i dag kallas Sveriges teatermuseum, men de tvingas leva som arbetslösa. Vissa av dem tvingas leva på socialbidrag, och det är helt accepterat. Gång på gång kommer samma eländiga budget när det gäller kulturen. Men man har 300 miljoner för ett nytt museum i Göteborg som ingen har krävt. Och man har miljarder för Teracom som skulle kunna drivas på ett helt annat sätt utan statliga insatser.

Anf. 12 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Ana Maria Narti är intresserad av att öka tillgängligheten på våra museer. Jag utgår från att hon därmed tycker att det är bra att vi kommer att göra flertalet statliga museer avgiftsfria, och jag utgår från att hon tycker att det är bra att vi får ett stort nationellt museum också i Göteborg, Världskulturmuseet, som många har längtat efter och som kommer att betyda väldigt mycket för tillgängligheten till ett ganska dolt kulturarv. Jag är glad över att hon inte väljer att ställa verksamheter på kulturområdet mot varandra.

Drottningholm är en stiftelse, icke en myndighet. Man har fått ett 60-procentigt statsbidrag. Det innebär naturligtvis att man inte kan nöja sig med att uppvakta kulturministern om ökade anslag, men dessa uppvaktningar som Ana Maria Narti gjorde när hon satt i styrelsen och andra har gjort har fått positiva konsekvenser. Vi har höjt anslaget till museidelen, och vi har under fyra års tid sett till att det går ett extra årligt anslag till teaterverksamheten. Jag tycker inte att man ska ställa detta mot något annat.

Det är väldigt viktigt att i krislägen – och så har jag uppfattat att styrelsen ser på situationen för Drottningholm just nu – där de unika samlingarna direkt kopplade till Drottningholmsteatern löper risk att förfaras, då måste styrelsen se till att man omprioriterar och tar hand om detta unika kulturarv. Då får annat under en kortare period stå tillbaka. Så måste alla andra göra. Så måste vi göra på kulturområdet och på andra områden och också i vår egen hushållsekonomi.

Anf. 13 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Jag har fortfarande väldigt svårt att förstå den dialog mellan döva som vi för här. Att rädda kulturskatterna på Drottningholms-teatern betyder inte att göra en kortvarig insats. Det är en oerhört stor samling, och det krävs år av professionellt högkvalificerat arbete för att rädda den. Jag förstår inte på vilket sätt museet med fyra och en halv tjänster ska kunna göra det. Detta betyder också att man kanske får stänga biblioteket eller låta fotografierna ruttna eller låta mycket värdefulla samlingar av gravyrer och teckningar från 1600- och 1700-talet försvinna i mögel.

Det finns inte utrymme med den ekonomi som museet har att rädda hela samlingen av föremål som museet äger.

Jag tycker fortfarande, och det har jag sagt tusen gånger och kommer att upprepa tills jag dör, att svensk kultur har för lite pengar och att de som arbetar inom svensk kultur tvingas till tiggarrattityder och elände dag efter dag.

Anf. 14 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Herr talman! Det är svårt med dialog för döva. Jag tycker faktiskt att det är Ana Maria Narti som slår dövörat till. Jag vet inte hur många debatter vi har haft om Drottningholms teatermuseum. Jag har upplevt det som att jag varje gång talat för döva öron. Det är självklart att en omprioritering, kanske mellan föreställningsverksamheten och museet, inte handlar om att bara göra en kortvarig insats. Det handlar om att rädda föremål som uppenbarligen befinner sig i magasin som inte håller en tillräcklig kvalitet utan som faktiskt riskerar att göra att detta kulturarv upphör att existera. Det är en kortvarig insats som lägger grunden för den långvariga insatsen och som lägger grunden för att man ska fortsätta med föreställningsverksamheten också. Föreställningsverksamheten rasar också samman om själva kulturarvsdelen inte hålls intakt. Det finns ingenting att tillgängliggöra om man inte under en period är beredd att göra omprioriteringar. Så enkelt och så svårt är det.

Jag delar helt Ana Maria Nartis uppfattning om att det behövs mer pengar till kulturbudgeten. Vi har kraftigt ökat den under ett antal år. Vi har gjort inom hela kulturarvsområdet kraftiga påslag, men det krävs mer pengar. Likväl vill jag säga att det kommer kulturarbetare från många andra delar av Europa till Sverige just därför att konstnärernas villkor faktiskt ändå är bättre här än där.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2003/04:155 om utvecklingen i Kalmar län

Anf. 15 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att ge Kalmar län möjligheter att på, som han säger, likvärdiga villkor medverka till en positiv tillväxt i hela landet.

Frågan är främst ställd mot bakgrund av att länet har en liten sysselsättning inom den statliga sektorn.

Agne Hansson beskriver samtidigt hur ökade huspriser och andra faktorer visar på länets attraktivitet.

Regeringen bedriver en aktiv politik för att ta till vara de olika tillväxtmöjligheter, som finns i hela landet, däribland i Kalmar län. Detta gör vi i linje med den nya regionala utvecklingspolitik som beslutades av riksdagen hösten 2001. Lokalisering av statliga verksamheter över landet är ett led i detta arbete.

Jag och den övriga regeringen är medvetna om att Kalmar län är underrepresenterat när det gäller statliga arbetstillfällen.

Regeringen har nyligen beslutat om en förordning, som ger de statliga myndigheterna ett tydligare ansvar för att verka för att målen för den regionala utvecklingspolitiken uppnås. Bland annat ska de, om de överväger att minska sin verksamhet, undersöka möjligheterna att genom samordning eller samverkan upprätthålla eller utveckla verksamheten inom ett område.

Vad gäller lokalisering av statliga verksamheter har riksdagen vid en rad tillfällen uttalat sig om allmänna principer för såväl om- som nylokalisering av statlig verksamhet.

Regeringen arbetar hela tiden efter dessa principer. På senare tid har vi också lagt än större vikt vid angelägenheten av att lokalisera nya verksamheter till olika orter i landet; även när utredare, fackliga representanter och riksdagsledamöter har motsatt sig detta. Vi avser således att ta till vara alla möjligheter att genom lämpliga lokaliseringar stödja en mer positiv utveckling, även i Kalmar län.

Anf. 16 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Tack för svaret. Först ber jag om överseende för att jag inte kunde ta emot svaret när det var avsett första gången.

Det här svaret kan man tolka som att mitt budskap har gått hem i Regeringskansliet, men det ska också tolkas som att det är vackra ord som ska dölja behovet av konkreta åtgärder.

Bakgrunden till min interpellation är för det första den diskussion om tillväxt som vi har i landet. Varje region i landet kan bidra till den samlade tillväxten. Kalmar län har också något att bidra med efter sina förutsättningar. För det andra ville jag peka på att Kalmar län finns till i Sverige och på vad vi kan bidra med.

Det är många som har upptäckt länet, och utvecklingen har vänt, tycker vi. Näringslivet satsar stort i Kalmar län. Arla investerar 700 miljoner i Vimmerby, Skogsägarna 2 miljarder i Mönsterås, Swedspan 300 miljoner i Hultsfred. Turistnäringen ökar. Läget mot öster gör att ett ökat samarbete över Östersjön också ger oss stora förutsättningar framöver.

Men det ser ut som om staten har glömt Kalmar län. Vi känner oss bortglömda, och vi tycks arbeta i en stor och ständig uppförbacke. Jag har i 22 år motionerat om den statliga verksamheten i Kalmar län, och hittills har ingenting gjorts från statens sida. Hela tiden har det gått åt fel håll. Nu läggs Tullverket ned, kriminalvården i Västervik och Kalmar likaså. Sjöpolisen har redan lagts ned. Försäkringskassorna håller på att struktureras om. Tre tingsrätter ska bli en. Är detta rimligt, Ulrica Messing? När andra satsar på Kalmar län gör staten tvärtom.

För att få i gång och få understöd till en positiv utveckling och en ökad tillväxt krävs att vissa förutsättningar finns. Det krävs bra kommu-

nikationer. Det krävs service, också statlig service. Det krävs närhet till myndigheter, och det krävs en rimlig rättssäkerhet för att det hela ska fungera.

Kan inte den offentliga verksamheten och staten backa upp de privata satsningarna så är risken att detta blir ett snabbt bakslag och att vi går en annan utveckling till mötes. Det krävs också ett rättvist skattesystem.

Nu säger Ulrica Messing att regeringen är medveten om att Kalmar län är underrepresenterat när det gäller den statliga verksamheten och de statliga arbetstillfällena. Tack och lov, säger jag – kanske har budskapet ändå gått fram och det väntar andra tider! Men det krävs naturligtvis att man visar konkreta åtgärder av det slag att vi kan tro på det här.

Vidare säger statsrådet i svaret att man ska stödja en lokal och positiv utveckling i Kalmar län. Det är också ett mycket stort steg framåt. Det är jättebra! Men det väcker också många förväntningar. Äntligen finns kanske Kalmar län med på regeringens karta. Men, Ulrica Messing, vad finns konkret bakom dessa positiva ord? Det vill vi ha klarhet i.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 17 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Agne Hansson för interpellationen, som jag tycker är oerhört värdefull. Det är också bra att man inser att det finns positiva saker som händer i Kalmar län. Jag vill i talarstolen också säga att det hände en sak för någon månad sedan som aldrig förr har hänt i Kalmar län. Riksdagens talman Björn von Sydow hade då det goda omdömet att besöka oss i Kalmar län under två dagar. Då fick vi berätta om allt fint som vi har. Vi hann inte visa allt, för det tar lite längre tid än två dagar, men vi fick ändå berätta om det. Det var en väldigt bra sak för oss, och jag uppmanar regeringen att också visa någon sådan gest.

Kalmar län är fantastiskt fint. Vi har Tjust skärgård och alla musikfestivaler i Hultsfred, på Öland, i Mönsterås, i Västervik och så vidare. Vi har Astrid Lindgrens värld och barnen i Bullerbyn. Vi har kanotleder i Emån och Stångån. Vi har Blå Jungfrun utanför Oskarshamn, som är lika attraktivt även om det inte är påsk och vi ska åka dit på våra kvastar. Vi har slottet i Kalmar och Glasriket i Nybro. Vi har Borgholms slott och Ölands Alvar. Det är alltså en mängd oerhört fina livskvalitetsplatser.

Men i likhet med Agne Hansson är jag bekymrad över att man inte får den bredd som behövs. Jag vill säga några ord om våra kommunikationer som jag förstår att Ulrica Messing har hört ganska många gånger. Vi har fått stå tillbaka för statliga satsningar på vägar och järnvägar. Till Danmark och Köpenhamn kan vi ta oss på några timmar med tåg, men hur är det när vi ska ta oss med tåg till huvudstaden? Det är näst intill omöjligt vissa tider. Vi tycker att det är bra att vi har kontakt med Danmark och vidare ut i Europa, men innan dess måste vi se till att kommunikationerna i länet och till den egna huvudstaden blir bra.

Den norra länsdelen är missgynnad dels från kust till kust, mellan Sveriges båda framsidor som det numera heter, dels mot kontinenten via Nässjö och stambanan. Båda delarna är i dagsläget mycket omständliga resealternativ. Till Göteborg krävs det mellan tre och fyra byten. Jag känner att det måste till förbättrade kommunikationer även i vårt avlånga län och norröver för att kunna både arbetspendla och studiependla. Man kanske kan ha sitt boendelän här men jobba på ett annat ställe, men nu är detta inte möjligt.

Herr talman! Jag tycker att vi lite grann försitter de enorma investeringar som både naturen och många företagare har gjort i länet om vi inte mäktar med att få kommunikationer som är värda namnet.

Jag vill fråga Ulrica Messing om infrastrukturen i Kalmar län och andra län. Har regeringen något batteri eller något bra förslag för att se till att hela Sverige verkligen ska leva, inte bara som en ordfras utan också i handling?

Anf. 18 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Agne Hansson har en delvis dystert bild och en känsla av att staten har glömt bort Kalmar och Kalmar län. Jag vill verkligen understryka att det inte är så.

Jag tycker att det som Chatrine Pålsson radar upp som goda exempel på de attraktioner som finns i Kalmar län är bra bevis på att staten har varit involverad i mycket av det som har utvecklats positivt. Ta Hultsfredsfestivalen, som har vuxit fram som ett ideellt engagemang i den sociala ekonomin! Där har staten gått in med pengar och gett unga kvinnor och män förutsättningarna att vara värddar för en av Europas största musikfestivaler. Ta det som händer i Glasriket nu! Också där har staten ett engagemang, och samarbetar med de glasbruk som ryms inom benämningen Glasriket i Kalmar och Kronobergs län. Det är en jätte viktig turistattraktion, där vi ska hjälpas åt att fortfarande ligga i framkant när det gäller form och design. Glasriket kommer aldrig att kunna konkurrera med de billiga glas som man kan köpa på Ikea – det är en helt annan nisch. Eller ta Astrid Lindgrens värld! Det är också ett jättebra exempel.

Var och en av de här turistattraktionerna behöver hjälp för att kunna växa och utvecklas. Staten har varit involverad och är involverad i mycket av det arbetet.

Ett ytterligare exempel är det engagemang som både jag och statsministern har ägnat Bombardier. Det är med stor förvåning vi nu tar emot budskapet om att företagsledningen där har ändrat sig trots de överenskommelser som vi hade, till och med på statsministernivå.

Vi har alltså gjort mycket, men det betyder inte att man inte kan göra mer. Jag delar synen på den bild som både Chatrine Pålsson och Agne Hansson har skrivit om – när det gäller statliga arbetstillfällen är Kalmar län ett av de tre län som är mest underrepresenterade. De andra länen är Västmanland och Halland.

Därför är det som jag pekade på i mitt interpellationssvar viktigt. Vi ska nu i regleringsbrev till myndigheter och i andra sammanhang tydligt visa att de statliga myndigheterna ska ta regionalpolitisk hänsyn vid förändringar. Vi kommer aldrig ifrån det faktum att också statlig verksamhet står inför förändringar, ibland beroende på befolkningsutvecklingen, men väldigt ofta tack vare ny teknik. Det är klart att vi också måste organisera statens verksamhet så att den använder och tar till vara den nya tekniken. Men man kan också vända på det och säga att tack vare ny teknik och tack vare de förutsättningar som finns i IT-infrastrukturen så kan statlig verksamhet precis som privat verksamhet utföras på vilken plats som helst i vårt land. Det ger oss helt andra förutsättningar att verkligen driva en aktiv lokal och regional utvecklingspolitik. Vi kommer att bevaka detta noga.

Infrastrukturen är viktig. Vi har satt upp sex delmål för hur vi ska arbeta med de frågorna. Ett av de delmålen är att anstränga oss för att vägar, järnvägar och flygplatser binder ihop regioner. Enskilda personer bryr sig väldigt lite om var kommungränsen eller länsgränsen går, men fortfarande är kommunikationerna inom ett län utstakade utifrån var länsgränsen går. Vi måste försöka bryta upp det tänkandet, och anstränga oss mer för att fundera på hur människor verkligen lever och rör sig. Då kan vi med hjälp av vägar och järnvägar knyta ihop kommuner och vidga arbetsmarknaden.

Nu ska vi fördela 364 miljarder kronor i januari. Det är fantastiskt mycket pengar, och det är viktigt att ha just regionförstoring som delfokus i det arbetet.

Anf. 19 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! De där 364 miljarderna väntar vi oss mycket av i Kalmar län. Det finns en rad just sådana projekt som Ulrica Messing talar om, som binder ihop inte bara kommuner utan också regioner och län. Vi arbetar med Kust-till-kust-banan som om den byggs ut vidare skulle ge betydligt större och vidgade arbetsmarknader för norra Kalmar län, mot Linköping och sedan söderut mot Kalmar. Det skulle betyda mycket. Ett annat exempel är pulsådern E 22:an, som på samma sätt binder ihop länet. Så det är jätteviktigt.

Även Ulrica Messing har haft det goda omdömet att besöka Kalmar län, så problemen är ju inte okända. Det är väldigt viktigt för oss att vi får sådana här besök. Vi kan då bättre beskriva utvecklingen när det finns konkreta objekt att fästa på näthinnan.

Det är klart att regeringen har gjort de saker som Ulrica Messing räknade upp. Den statliga verksamheten är oerhört viktig för ett län. Nu säger Ulrica Messing att regeringen har antagit en ny förordning. Jag vill då fråga: På vilket sätt ska man kunna motverka den stora negativa effekt som de myndighetsbeslut som jag räknade upp i mitt förra anförande har medfört? På vilket sätt ska Kalmar län få del av nytänkandet i Regeringskansliet beträffande myndigheterna? Hur ska myndigheterna kompensera den omfattande nedläggningsvåg som nu sköljer över Kalmar län på den statliga sidan?

Regeringen arbetar med att ta till vara möjligheterna att genom lämpliga lokaliseringar stödja en positiv utveckling i Kalmar län, och det är bra. Men varför ska vi tro på det? Så här har det sett ut under de senaste tio åren: 65 nya lokaliseringar har gått till Stockholm, 2 har gått till Uppsala, 3 har gått till Sörmland, 2 till Östergötland, 1 till Blekinge, 3 till Skåne, 2 till Västra Götaland, 1 till Värmland, 1 till Örebro, 4 till Väster-norrland, 1 till Jämtland, 2 till Västerbotten, 1 till Norrbotten – totalt 88 lokaliseringar. Icke ett enda statligt jobb har lokaliserats till Kalmar län.

Riksdagen har gett Kalmar län den högsta prioritet för utlokalisering eller lokalisering av ny verksamhet. Varför ska vi tro på Ulrica Messing? På vilket sätt är regeringen beredd att i handling visa att det finns någonting bakom dessa ord?

Anf. 20 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Det sista som Agne Hansson sade om statliga jobb var så bra, så det vill jag bara understryka och instämma i. Jag kan inte förstå

något annat än att Ulrica Messing tänker gå till Göran Persson och säga: Nu är det dags för Kalmar län.

Men jag vill ta upp en annan fråga som har roat mig som har varit med i politiken under ganska många år. Det är de trender som sveper över vårt land. Just nu upplever jag att det är en centraliseringstrend. Allt ska centraliseras och slås ihop. Tre tingsrätter blir en. Sjukhus ska stängas, och jag är väl medveten om att detta inte är någon regeringsfråga. Det är likadant med tullen. Jag känner en stor oro över att man i ena minuten säger att hela Sverige ska leva, nästa minut centraliserar man och tror att det blir både bättre och billigare.

Om vi ser på Europa i stort är det en helt annan utveckling på gång. Man accepterar större och mindre enheter. Man har insett att närhet är en viktig faktor både för trygghet och för kontinuitet. Man har insett att landsbygdens charmerande liv förutsätter att verksamheter förläggs där.

I Stockholm bor människor bildligt talat på varandra. De betalar många miljoner för en liten villa. I Kalmar län har vi hur mycket gräs och natur som helst. Hur ska vi som politiker kunna gå före med decentralisering och inte bara heja på all den centralisering som genomförs? Det är en viktig och grundläggande fråga. Där har både regeringen och vi som riksdagsledamöter en oerhört stor påverkan på hur människor ser på framtiden.

Anf. 21 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Vad kan den nya förordningen innebära? Kan man verkligen sätta någon tilltro till den? Ja, jag menar att vi kan det. Nu har myndigheterna ett tydligt ansvar att ta regional hänsyn. Vi har inte ställt det kravet tidigare. Vi har också bett dem att ta hänsyn till hur man på olika sätt kan samordna servicen. Precis som Chatrine Pålsson tror jag att den lokala närvaron är viktig, och den förknippas ofta både med personlig service och med en viktig service för näringslivet. Myndigheterna kan bli bättre på att samordna sin service och därmed garantera en närhet till medborgare och företagare.

Jämtland är ett län där man ibland har provat lite otraditionella sätt att organisera sin service, till exempel via byutveckling och medborgarkontor. Det är klart att också statliga myndigheter under ett och samma tak kan erbjuda dig och mig som medborgare att komma i kontakt med flera av våra myndighetsföreträdare. Vi på den statliga sidan måste också anstränga oss för att riva en del av de barriärer som har funnits mellan de statliga verksamheterna och sätta medborgaren och konsumenten i fokus. Det är detta som vårt arbete strävar till, och det ansvar som vi vill att myndigheterna ska ta i större utsträckning än tidigare.

Nu har jag under loppet av några få veckor vid två tillfällen i denna kammare erkänt att den kartläggning som Statskontoret har gjort åt regeringen under hösten visar att Kalmar är ett av de tre län som är underrepresenterade. Den kartläggningen var viktig att ta fram. Ibland stämmer inte den känsla man har som riksdagsledamot, statsråd eller medborgare med hur det verkligen är. Det var viktigt för oss att se var de statliga verkligen är underrepresenterade eller till och med kanske överrepresenterade. Delvis har den bilden skakat om lite grann i regeringen och de regionalpolitiska forum där jag har presenterat den. Bara det att ha insikt

om att Kalmar och två andra län är underrepresenterade måste naturligtvis få konsekvenser. Vi måste anstränga oss hårdare och mera.

Som jag sade i mitt svar utgör statlig verksamhet bara en del. Den är viktig – jag vill inte underskatta den på något sätt – men det räcker inte. Vi ser nu hur kommuner och län drabbas av stora varsel. En kommun som ligger i mitt hemlän, Söderhamns kommun, har fått hjälp med mycket utlokalisering av statlig verksamhet, inte minst efter det förrförra försvarsbeslutet. Ändå är det en kommun som nästan toppar landets arbetslöshetsstatistik. Det visar att enbart statlig verksamhet inte löser problemen. Här gäller det att också vidta en rad andra åtgärder.

Anf. 22 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Nu är jag förhoppningsfull. Det här har skakat om i Regeringskansliet. Jag förstår att det inte är lätt att vara regionminister. Jag hoppas nu att detta ska ge resultat. Jag har stor tilltro – kanske större än de flesta på oppositionssidan – till regeringens insatser. Nu hoppas jag att detta ska ge resultat. Jag har också varit inblandad i Söderhamns problem. Statlig verksamhet löser inte alla problem, men det löser rätt många problem för att man ska få allsidig arbetsmarknad.

Det finns många starka skäl för att lokalisera ny verksamhet till Kalmar län. Jag nämnde serviceskäl. Det ger statliga arbetstillfällen, som ministern nu är mycket tydligt medveten om. Informationstekniken är väl utvecklad, och det ger möjlighet att förlägga verksamhet var som helst i landet. Andra skäl är närhet till natur, bra boendemiljö och avstressande miljöer som ger lägre sjuktal på sikt.

Kanske det inte räcker med ny verksamhet. Kanske är det dags för en ny utlokaliseringsvåg med ett program för 10 000 nya statliga jobb över landet. Självt har jag föreslagit att Turistdelegationen ska lokaliseras till Borgholm, Statens naturvårdsverk till Kalmar, Svenskt kärnkraftsbränsle AB till Oskarshamn, Arkivet för ljud och bild till Hultsfred, Kriminalvårdsstyrelsen till Västervik. Varsågod och välj! Nu sätter vi i gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2003/04:130 om tågtrafiken och statens ansvar

Anf. 23 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Karin Svensson Smith har frågat näringsminister Leif Pagrotsky när han avser att ta initiativ till att tillsätta en utredning för att utvärdera avregleringen av järnvägstrafiken och om han har gjort någon bedömning huruvida staten ska kunna ta ansvar för samhällsekonomi och de transportpolitiska målen när alla järnvägsoperatörer styrs av företagsekonomiska principer.

Eftersom de konkreta frågorna i huvudsak omfattar mitt ansvarsområde för de transportpolitiska frågorna besvarar jag Karin Svensson Smiths interpellation.

När det gäller Karin Svensson Smiths första fråga om en utvärdering av genomförda marknadsöppningar inom järnvägssektorn, så bereder

Näringsdepartementet just nu direktiv till en sådan utvärdering. Anledningen till att vi gör det är att jag håller med Karin Svensson Smith om att det är viktigt att utvärdera de marknadsöppningar som genomförts, bland annat inom järnvägssektorn skulle jag vilja understryka.

Vi behöver se över och dra erfarenheter av utvecklingen på järnvägsområdet de senaste tio åren. Järnvägsutredningen, som nyligen överlämnats till mig, har haft i uppdrag att kartlägga situationen på marknaden och föreslå åtgärder. Jag är medveten om att en del av de förslag utredningen lägger fram är kontroversiella för många.

Jag har inte för avsikt att ta ställning till förslagen före remissbehandlingen, men jag kan konstatera att utredningen grundligt studerat sektorns problem. De kartläggningar som gjorts bör därför utgöra ett bra underlag för en diskussion om hur vi kan utveckla trafiken så att vi får den konkurrenskraftiga järnvägstrafik som både jag och Karin Svensson Smith vill ha.

När det gäller den andra frågan om ansvar för samhällsekonomi och de transportpolitiska målen så har staten det yttersta ansvaret. Bland annat sker detta genom att staten, via Rikstrafiken, upphandlar transportpolitiskt motiverad kollektivtrafik som inte kan bedrivas på kommersiella villkor.

Det svenska systemet med offentlig upphandling av transportpolitiskt motiverad trafik är ett sätt att kombinera samhällsekonomiska intressen med företagsekonomiska. Det är offentliga organ som ställer upp villkoren för trafikförsörjningen, medan uppdraget att utföra trafiken går till ett järnvägsföretag som agerar på företagsekonomiska villkor.

Ett bra exempel på detta är nattrafiken till Norrland. När SJ hade hand om sträckan kostade trafiken staten drygt 150 miljoner kronor per år. Nu efter två upphandlingsomgångar kostar linjen staten ca 80 miljoner kronor per år för i princip samma trafikutbud. Dessutom har kundernas önskemål blivit bättre tillgodosedda.

Jag vill också nämna att persontrafiken på järnväg stadigt ökat under senare år och att vi i Sverige har en hög andel godstransporter på järnväg i jämförelse med övriga Europa. Det är viktigt att Europamarknaden också öppnas för godstransporter med järnväg så att svenska företag får ökade möjligheter att transportera sina varor med järnväg även utanför våra gränser.

Anf. 24 KARIN SVENSSON SMITH (v):

Herr talman! Jag vill först tacka Ulrica Messing för svaret på mina frågor. I Västerpartiet är vi givetvis nöjda med att regeringen liksom vi vill utvärdera vilka effekter den hittills gjorda avregleringen av järnvägstrafiken har fått. Vi har också förståelse för att utformningen av direktiven till en sådan utvärdering kräver en stor tankemöda. Men med tanke på att Leif Pagrotsky i ett frågesvar till mig den 27 augusti sade att regeringen ämnade tillsätta den utvärdering jag efterfrågade vill jag fråga Ulrica Messing när ni räknar med att vara färdiga.

Min andra fråga rör statens ansvar för att tågtrafiken bedrivs på ett sådant sätt att den underlättar för uppfyllelse av de transportpolitiska målen om regionalpolitik, miljö, transportkvalitet, trafiksäkerhet, jämställdhet och tillgänglighet. På den tiden då all tågtrafik kördes av SJ var det lättare att se vem som var ansvarig för vad. När det i början på 1990-

talet kom förslag på att affärsverken skulle omvandlas till bolag på en konkurrensutsatt marknad väcktes det frågor och kritik.

Konstitutionsutskottet tar i sitt yttrande exempelvis upp följande: In- för beslut om överföring av betydande uppgifter från myndigheter till statliga bolag är det enligt revisorernas mening viktigt att överväga vilka de samlade effekterna kan bli på det demokratiska systemets funktions- duglighet. De erinrar i detta sammanhang också om vissa uttalanden i den proposition som ligger till grund för verksledningsbeslutet år 1987. Där sägs det att det slutliga ansvaret i vårt demokratiska system ska ut- krävas hos de centrala politiska organen och att ett grundläggande krav på förvaltningen då följaktligen blir att den fungerar som ett effektivt redskap för förverkligandet av riksdagens och regeringens intentioner.

Det här kan man läsa i konstitutionsutskottets yttrande 1991/92 nr 1.

Konstitutionsutskottet påtalar i samma betänkande att den insyn i de statliga verken som offentlighetsprincipen leder till beskärs när ett statligt verk ombildas till ett bolag som styrs av aktiebolagslagen.

Riksdagens revisorers yttrande innehåller också tänkvärda passager. Revisorerna har konstaterat att under de senaste åren har ett företagseko- nomiskt synsätt på affärsverkens verksamheter alltmer dominerat dis- kussionen, medan frågor om orsaken och bakgrunden till det statliga engagemanget i dessa verksamheter fått en undanskymd plats. Reviso- rerna föreslog att det, innan det fattades beslut om att bolagisera statliga affärsverk, skulle tillsättas en kommitté som utreder de konstitutionella frågorna vid eventuellt ändrade associationsformer för affärsverken en- ligt reglerna om bland annat förvaltningen av och förfogandet över den statliga egendomen och tryckfrihetsförordningens bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet. Revisorerna begärde också ett klar- läggande av hur bland annat de sociala och regionala åtaganden som då åvilade affärsverken skulle bli tillgodosedda. Revisorerna framhöll också betydelsen av det ansvar som åvilar staten i utformningen av samhällets infrastruktur och menade att det måste vara övergripande bedömningar och hänsyn till långsiktig vinst som blir vägledande i detta arbete och inte kortsiktiga vinstmaximeringar.

Någon sådan här utredning tillsattes aldrig, utan den borgerliga majo- riteten beslutade om att bolagisera affärsverken. Nu är det faktiskt dags att man utkräver ansvar för detta. För Socialdemokraternas räkning fanns det ett yttrande i trafikutskottet, en avvikande mening undertecknad av Thage G Peterson i vilken Vänsterpartiets representant i konstitutionsut- skottet Johan Lönnroth instämde.

Vi har facit nu. Vi har sett hur det går med de sociala och regionala åtagandena. Jag undrar om ministern har tagit något intryck av detta vid utformningen av de kommande direktiven till den utvärdering som ska ske.

Anf. 25 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Jag blev lite rädd när jag läste Karin Svensson Smiths interpellation. Jag blev nyfiken på vad vår transportminister Ulrica Mes- sing skulle svara. Nu när jag har tagit del av svaret i dag är jag inte lika rädd för framtiden och järnvägstrafikens utveckling som jag var innan. Men jag har en del frågor som jag gärna vill passa på att ställa till mi- nistern.

Vi kan nog vara överens om en sak, nämligen att människor vill åka tåg om bara tågen fungerar, om det är bekvämt att åka, om det finns täta turer och man håller tiderna någotsånär. Vi ser att resandet på tåg faktiskt ökar i Sverige. Precis som ministern har sagt i sitt svar har vi en större andel gods som går på järnväg än man har i övriga Europa. Vi har kommit längre än många andra länder i EU när det gäller att utveckla järnvägstrafiken, trots att vi inte har avreglerat den som vi skulle kunnat göra.

Vi kristdemokrater tycker att man ska ha ordning och reda när man avreglerar någonting. När man tar bort ett monopol och släpper in flera aktörer ska det ske under ordnade former. Så långt är det bra. Men nu har vi ett antal utredningar – den senaste är Järnvägsutredningen – som har lagt fram konkreta förslag för att gå vidare med avregleringen. SJ själva säger att de vill ha mer konkurrens. De är beredda på detta. De tror att det är bra för järnvägstrafiken om det blir mer konkurrens.

Jag var som sagt mycket rädd för att Vänsterpartiets inriktning skulle påverka regeringen i det här avseendet. Min fråga till statsrådet är därför i dag: Varför ska vi genomföra ett mödosamt arbete på att utvärdera avregleringen när vi redan har en hel del förslag från Järnvägsutredningen att gå vidare med?

Det finns också andra utredningar som har föreslagit åtgärder, till exempel om inrättande av ett vagnbolag som järnvägsoperatörerna skulle kunna hyra sin rullande materiel ifrån. Två statliga utredningar har föreslagit detta. Mitt parti, Kristdemokraterna, tycker att det här är en jättebra idé, som skulle göra att SJ:s finansiella problem skulle minska och att andra som konkurrerar med SJ skulle få större chans att hyra lok och vagnar under vettiga former.

Jag vill alltså fråga varför vi under kanske flera års tid ska utreda avregleringen. Varför inte ta fasta på de goda förslag som nu finns till exempel från Järnvägsutredningen?

Anf. 26 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Varför ska vi lägga ned tid och pengar på att utvärdera en avreglering, frågar Johnny Gylling. Helt enkelt därför att vi måste lära av den, svarar jag. All avreglering kräver tydliga spelregler, och lika lite som jag tror att avreglering i sig alltid löser de problem som vi som konsument eller medborgare har är jag tvärsäker på att reglering gör det. Jag är inte beredd att stämma upp någon sång om att vi per automatik förbättrar järnvägstrafiken genom att avreglera den.

Jag menar att vi måste dra erfarenheter av de tio år som har gått på alla de områden och marknader som vi har avreglerat. Vi har gjort det i en takt och på ett sätt som inte kan jämföras med vad som skett i många andra europeiska länder. Vi vet att vi som konsument på några områden har tjänat på detta. Det gäller till exempel beträffande telefonin. Det är billigare att ringa i dag än vad det var under den tid när telefonin var reglerad. På andra områden finns det en stor oro för om det verkligen har blivit bättre, till exempel när det gäller elmarknaden.

Det är klart att vi innan vi eventuellt ska ta flera steg i en avreglering måste utvärdera de avregleringar som vi har gjort och se om det blev som vi hade tänkt oss. Kan man göra något annorlunda, eller krävs det tydli-

gare spelregler för att marknadens aktörer verkligen ska agera på ett sådant sätt att de gynnar oss som medborgare?

I en avreglering tar man ju i första hand företagsekonomisk hänsyn. Det vi som politiskt förtroendevalda nu vill göra är att också ta samhällsekonomisk hänsyn. Det är också en förutsättning när vi tittar på de statliga verken och myndigheterna. Precis som Karin Svensson Smith sade i sin inledning har vi där en helt annan insyn och dessutom en offentlighetsprincip som på många sätt är unik och som vi ska vara rädda om.

Dessutom är de statliga myndigheterna och verken politiskt styrda. Vi vet att infrastrukturen är oerhört viktig för att vi i vårt land ska kunna nå många av de andra mål som vi har i samhället – om regionförstoring, om miljövänliga transporter och om andra saker.

Som svar på Karin Svenssons Smiths fråga vill jag säga att alla de påpekanden som Karin Svensson Smith gjort är viktiga för oss att ta in i direktiven när vi nu ska utvärdera avregleringen, för att göra det på riktigt, för att våga ställa de kontroversiella frågorna och även för att vara säkra på att de svar som vi får både gynnar medborgarna och ligger i linje med de samhällsekonomiska intressen som vi vill att järnvägstrafiken ska främja.

Anf. 27 KARIN SVENSSON SMITH (v):

Herr talman! Vi har mycket som tidigare sagts att titta på. Det har nog gått lite snabbt med den avreglering som har genomförts i Sverige. Jag har hittat ytterligare ett citat i förslagen från riksdagens revisorer 1991/92:17, som jag vill begagna tillfället att rikta uppmärksamhet på. Revisorerna har i sitt förslag hänvisat till vad professor Lennart Hjalmarsson skrev i Industriförbundets skriftserie om den offentliga sektorns nydaning. Det känns ganska aktuellt också i dag. Lennart Hjalmarsson skrev så här:

Privatisering är i sig inget speciellt effektivt medel för att uppnå en ökande effektivitet inom en sektor. En lång rad av empiriska undersökningar av produktivitetsskillnader mellan privat och offentlig verksamhet ger inget belägg för hypotesen att privat bedriven verksamhet generellt skulle vara effektivare än offentlig under samma förutsättningar i övrigt.

Lennart Hjalmarsson pekar också på att en ökad konkurrens i vissa fall kan leda till försämrad effektivitet i samhällsekonomin. Ett fall av en möjlig men inte önskvärd konkurrens kan vara när en producent lägger beslag på de mest vinstgivande aktiviteterna, så kallad *cream skimming*. Detta leder under vissa förutsättningar till en lägre produktivitet och högre totala kostnader i branschen. På svenska brukar vi tala om att plocka russin ur kakan, och det är enligt min mening just vad som har hänt när City Mail och andra privata postoperatörer har tagit över delar av den distribution av föradresserad industripost som sker i tätorterna.

Men nu är det tågtrafik som diskussionen ska handla om. Jag undrar om Ulrica Messing delar min oro över att SJ i sin jakt på minskade kostnader sviker statens regionala åtaganden, åtminstone de åtaganden som medborgarna förväntar sig att staten ska göra, till exempel när det gäller den nu pågående omförhandlingen av tågtrafiken i Bergslagen.

Jag får många oroliga signaler om vad utvidgade arbetsmarknadsregioner och ökad tågtrafik har lett till i denna bygd. Ökad sysselsättning,

särskilt för kvinnor, kommer nu kanske på skam därför att SJ är tvunget att skära i sina kostnader.

Jag får också många oroliga signaler från personal som undrar hur det är meningen att man ska klara att få en bättre arbetsmiljö och minskade sjukskrivningar när kanske bara lokföraren ska köra tåget och det inte finns någon tågmästare. Hur ska vi förhindra att människor försöker åka utan att betala sin biljett när vi ska slimma personalen?

Jag skulle också vilja ta upp Rikstrafikens upphandling av tåg på Norrland. Ulrica Messing hänvisar i sitt svar till att det skulle vara ett lyckat exempel på avreglering eftersom kostnaderna har minskat. Jag undrar om Ulrica Messing har tagit del av den granskning som ekonomerna på Handelshögskolan har gjort av detta. De kommer fram till att det handlar om *predatory pricing*, eller annorlunda uttryckt om en prisdumpning. Man har minskat kostnaderna på ett näst intill omöjligt sätt, och det är inte särskilt sannolikt att man kommer att klara den här tågtrafiken anbudstiden ut med de kostnader som man vunnit anbudet på.

Denna prisdumpning går på sikt ut både över resenärerna och över personalen. Jag undrar om Ulrica Messing har några synpunkter på hur staten ska bete sig som arbetsgivare och på statens ansvar för att minska de sjukskrivningskostnader som är ett stort bekymmer i de statliga finanserna.

Anf. 28 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Det är viktigt vilka signaler som en minister sänder ut till omvärlden. Om Sverige ska fortsätta att utveckla järnvägstrafiken och om vi ska få fler tågoperatörer som vill satsa på att investera i och konkurrera om att köra tåg i Sverige, vore det bra om ministern i dag kunde ge en signal om ifall hon tänker följa Vänsterpartiets riktning, det vill säga göra helt om och gå tillbaka i tiden, eller ifall ministern tänker sig en fortsatt avreglering, naturligtvis under ordnade former. Det beskedet skulle vara väldigt tacksamt att få.

Jag tycker att den bild som Karin Svensson Smith målar upp för ministern måste nyanseras. Det nämns till exempel att avregleringen i England har orsakat tågolyckor. Man gjorde där så att man privatiserade en nedsliten räls. Där har man inte det automatiska tågstoppsystem som vi har i Sverige. Trafiken på denna räls lade man ut på konkurrens, och det säger sig självt att infrastrukturen då inte blev bättre utan sämre. Det är såvitt jag vet inte någon i Sverige som förespråkar något sådant utan här ska staten äga infrastrukturen, och man ska konkurrera om att köra tågen. Jag hoppas att ministern inte faller för de bilder som Karin Svensson Smith målar upp här.

Jag uppskattar att Tågkompaniets förbättrade nattrafik på Norrland nämns som ett positivt exempel av ministern.

Men jag vore glad för en signal om vilken väg ministern ämnar gå – framåt eller bakåt. Tack!

Anf. 29 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tror att Johnny Gylling blir besviken på mitt svar, för jag tänker varken gå framåt eller bakåt. Det jag försöker säga här är att det är tid att stanna upp och reflektera och samla erfarenheter.

Det är precis som Johnny Gylling säger: I Sverige har det än så länge inte varit aktuellt från något parti såvitt jag vet att också avreglera själva infrastrukturen såsom man har gjort i England. Det kanske är viktigt att komma ihåg. Men jag tycker ändå, precis som jag sade tidigare, att det finns en rad skäl för oss att utvärdera den avreglering som har skett när det gäller järnvägstrafiken i övrigt.

Vi vet till exempel att sedan vi avreglerade godstrafiken i Sverige har få andra länder följt efter. Om man ska prata om vart vi ska gå i debatter om avreglering kan vi säga att Sverige där har en viktig roll att gentemot de övriga medlemsländerna inom EU skynda på den avreglering som de också har sagt sig vilja genomföra. Vi vet att den godstrafik som går ute i övriga Europa i dag går ohyggligt långsamt. Medelhastigheten för många godståg är 20 kilometer i timmen. I en tid då vi vill att vårt näringsliv ska lägga över mer och mer gods på järnväg är det naturligtvis oerhört viktigt att vi också kan hjälpa till att se till att resan på järnvägen går så snabbt och enkelt som möjligt.

Det finns alltså ingen anledning för oss att här i Sverige skynda vidare med ytterligare avregleringar innan vi har lärt om dem som vi redan har genomfört. Däremot finns det anledning för oss att driva frågan inom EU och se till att övriga medlemsländer nu avreglerar på godstrafikens område såsom man har sagt att man ska göra och såsom vi har gjort.

Jag hoppas att de direktiv som vi nu arbetar med är klara inom kort. Jag vågar inte lova Karin Svensson Smith att de tas före jul, men inom kort ska de tas. Jag har inte tagit del av den utvärdering som har gjorts nu sedan den senaste upphandlingen. Däremot har jag läst utvärderingen från den förra, som gällde Tågkompaniet, precis som Johnny Gylling nämnde. Där ser vi – jag har också fått det bekräftat flera gånger i mötet med turistföretag i Norrlands inland – att man för första gången har ett inflytande över hur tågtiderna verkligen skulle kunna anpassas till turistnäringen. Det uppskattar man mycket.

Sedan finns det naturligtvis en gräns för hur mycket man kan pressa priset. Sverige är ett stort land geografiskt med långa avstånd och med glest befolkade områden. Vi ska eftersträva så billiga kommunikationer som möjligt, men det går inte att jämföra kostnaderna för transportsystemen i Sverige med andra länder.

Ett tydligt sådant område, som jag också ansvarar för, är ju utbyggnaden av bredband. Man kan göra en jämförelse mellan Sveriges infrastruktur för IT-politiken och bredbanden med andra länders. Vi bygger i dag med statliga pengar – de 5 miljarder kronor som vi avsatt tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet – bredbandsnät i områden där det bor mellan två och tre invånare per kvadratkilometer. Den tyska regeringen till exempel är inte ens med och betalar bredbandsuppbyggnader där det bor 200 personer per kvadratkilometer.

All infrastruktur i Sverige kostar alltså pengar. Utifrån det är det kanske också viktigt att fundera en gång till över detta: Är det så att avreglering skulle hjälpa oss att arbeta med regionförstoring, att öka möjligheterna för arbetspendling och att göra servicen ännu bättre? Är lösningen alltid avreglering, eller är lösningen något helt annat? Jag är inte säker på att det är avreglering som är lösningen. Därför vill jag stanna upp och samla erfarenheter.

Anf. 30 KARIN SVENSSON SMITH (v):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret på frågorna. Jag har med ett exemplar av utvärderingen som ministern kan få efteråt. Jag uppskattar den ödmjukhet inför frågeställningen som jag hör i ministerns svar. Det är rätt svåra och allvarliga frågor det handlar om. Jag saknar däremot någon uppgift om Tåg i Bergslagen, men jag hoppas att jag kan få det vid något senare tillfälle.

När det gäller avregleringen och konkurrensutsättningen av trafiken på Europas järnvägar var ju syftet att det skulle leda till fler aktörer, ökad effektivitet och större nytta för resenärerna. Nu har det gått några år sedan det började, så vi har ju lite facit i alla fall. Detta har nog pågått tillräckligt länge för att vi ska kunna dra några slutsatser på europeisk basis.

Då kan man se att fler aktörer har det nog inte blivit på europeisk nivå. Tyskland och Frankrike har ju inte bara motsatt sig konkurrens på spåren i sina egna länder, de har ju också tacksamt tagit emot andra, mer naiva, nationers inbjudan till konkurrens. Som jag bedömer resultatet har det blivit så att Tyskland och Frankrike har delat upp Europa mellan sig. Tyskland har tagit hand om en mycket stor andel av godstrafiken via Deutsche Post och på annat sätt i hela Europa, medan Frankrike via Connex har tagit över persontrafik i många länder. Connex har nu också lagt bud på Banverkets underhåll i norra Sverige, och de som bor där är mycket oroliga för om Banverket ska fastna för deras anbud.

Johnny Gylling tar upp avregleringen i Storbritannien. Den brittiska regeringen har bestämt sig för att i förtid avsluta de privata entreprenörernas skötsel av spåren, och jag tror inte att det beslutet är en effekt av att den brittiska regeringen är särskilt fientlig gentemot marknadskrafter eller inte tycker att det är bra med konkurrens och effektivitet. Det är helt enkelt så att man har sett att säkerheten på järnvägen äventyras av vinstintressena, och därför har man bestämt sig för att staten måste ta ansvar för att järnvägstrafiken är det effektiva och kundvänliga reseslag som den borde vara.

För vår del delar jag fullständigt Ulrica Messings uppfattning att tågtrafiken är av strategisk betydelse om vi ska nå de transportpolitiska målen. Vi måste hitta medel för att ytterligare kunna öka både gods- och persontrafiken på spår.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellationerna 2003/04:106 och 135 om skånsk växtkraft och Sveriges tillväxtpolitik

Anf. 31 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Christer Nylander har frågat finansminister Bosse Ringholm vilka åtgärder han avser att vidta för att tillväxtpolitiken ska få ett tydligare fokus på regional växtkraft samt för att släppa loss skånsk växtkraft för att på det sättet öka hela Sveriges tillväxt. Börje Vestlund har frågat näringsminister Leif Pagrotsky vilka initiativ han avser att ta för att stimulera Stockholmsregionens tillväxt. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara dessa interpellationer. Jag har valt att besvara dem samlat.

Tillväxten i Sverige är beroende av alla regioners samlade utveckling och av att alla regioners särskilda möjligheter tas till vara. Den nya regionala utvecklingspolitiken, som lades fast av riksdagen hösten 2001, syftar just till att ta till vara alla delar av Sverige.

Ett instrument för politiken är de regionala tillväxtprogrammen. De ska inriktas mot insatser som är viktiga tillväxtförutsättningar för näringslivets utvecklingskraft och utgår från att det är lokala och regionala aktörer som har den största kunskapen om vilka åtgärder som är lämpligast för att uppnå hållbar tillväxt.

Stockholmsregionen och Skåne har som storstadsregioner stora tillväxtpotentialer och stor betydelse för tillväxten i hela vårt land. Även om den ekonomiska utvecklingen i Stockholmsregionen varit sämre än i vissa andra delar av landet de senaste två åren finns här många av de förutsättningar som krävs för att regionen ska utvecklas positivt och generera tillväxt också i framtiden. Att det också blir så ligger i allas vårt intresse.

Den regionala utvecklingen är också beroende av den nationella politiken. Jag vill kort nämna några av de frågor regeringen arbetar med och som påverkar storstadsregionernas tillväxt.

Jag tänker bland annat på infrastrukturinvesteringar.

I Skåne är Öresundsbron med Yttre Ringvägen och Citytunneln investeringar som saknar motstycke i många andra delar av landet.

I Stockholmsregionen pekade statsministern i regeringsförklaringen särskilt ut Citybanan genom Stockholm som ett prioriterat projekt.

Jag tänker också på utbyggnaden av universitet och högskolor. Exempelvis har etableringen av Malmö Högskola under senare delen av 1990-talet haft stor betydelse inte bara för Malmö stad utan för hela regionen. I Stockholmsregionen har etablerats en ny högskola på Södertörn som gett helt nya förutsättningar för utvecklingen i södra Stockholm.

Genom regeringens storstadssatsning har vi också stärkt förutsättningarna för tillväxt och för att bryta segregationen i vissa delar av storstadsregionerna. Arbetet har hittills främst inriktats på målet att bryta segregationen i storstäderna genom lokala utvecklingsavtal med sju storstadskommuner om insatser i de socioekonomiskt mest utsatta stadsdelarna. Regeringen avser att återkomma till riksdagen inom kort med en skrivelse om storstadspolitikens utveckling.

Under det kommande året planerar regeringen att hålla ett antal tillväxtkonferenser i storstadsregionerna. Med dem vill vi skapa tillfälle att diskutera med berörda parter och strukturera samarbetsformerna för det framtida tillväxtarbetet i storstadsregionerna. Det hela är ett led i den övergripande storstadspolitik som tidigare slogs fast i propositionen *Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet*.

När det gäller frågor om ansvarsfördelningen omfattas – som Christer Nylander säkert är medveten om – Skåne sedan 1997 av lagen om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning. Det innebär att det regionala självstyrelseorganet i Skåne län bland annat har ansvaret för att utarbeta en strategi för länets långsiktiga utveckling, ansvaret för frågor om länsplaner för regional transportinfrastruktur, ansvaret för att besluta om fördelningen av statsbidrag till regionala kulturinstitutioner, och – inte minst – ansvaret för att besluta om användningen av regionala utvecklingspolitiska medel. Jag vill också påminna om att kommunerna

och landstinget i ett län numera har möjlighet att bilda kommunalt samverkansorgan. Organet övertar från staten vissa uppgifter som rör hållbar tillväxt på regional nivå.

Jag vill slutligen påminna om att regeringen tillsatt en parlamentarisk kommitté – Ansvarskommittén – med uppdraget att undersöka den nuvarande samhällsorganisationens förutsättningar att klara de offentliga välfärdsåtagandena. Där det är motiverat ska kommittén föreslå förändringar av strukturen och uppgiftsfördelningen. Ett första delbetänkande ska lämnas till regeringen inom några veckor.

Talmannen konstaterade att Börje Vestlund, som framställt en av interpellationerna, inte var närvarande i kammaren.

Anf. 32 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret.

Stockholmsregionens tillväxtproblem har diskuterats ett flertal gånger i kammaren, och jag vill inledningsvis gärna säga att också jag är bekymrad över problemen i Stockholm. Jag delar statsrådets åsikt att man inte ska ställa olika regioner mot varandra när man talar om tillväxt. Det bör inte finnas en motsatsställning – tvärtom. Tillväxt skapar nya resurser och stärker vårt gemensamma välstånd och därmed vår chans att klara välfärden.

Herr talman! Låt oss prata lite mer om Skåne. Skåne är ett härligt landskap med härliga människor, vilket alltfler upptäcker. Det märks på befolkningsökningen, på den starka turistnäringen, på nyetableringen av intressanta – ofta utländska – företag. De är alla tydliga tecken.

Skåne har de senaste åren haft en stark tillväxt – bättre än Sverige i övrigt, inklusive huvudstadsregionen. Det är ingen tillfällighet, och flera internationella institut pekar också ut just södra Sverige – och kanske särskilt Öresundsregionen – som en av Europas starkaste framtidsregioner. Det som händer i Skåne och Öresundsregionen är spännande och på många sätt helt nytt. Därför krävs ett nytänkande och en öppenhet för nya lösningar.

Herr talman! Det är bra för Sverige att det går hyfsat bra för Skåne, men det vore ännu bättre för Sverige om det gick ännu bättre för Skåne. Visst finns det fortfarande mörka moln. För det första har vi, trots hyfsad tillväxt i Skåne, en förhållandevis hög arbetslöshet. Den är faktiskt högre än riksgenomsnittet. Detta kan delvis förklaras av att vi har en stor inflyttning från övriga landet, men självklart handlar det också om att vi har för dåligt företagarklimat i Sverige och en misslyckad integrationspolitik.

Om man har svårt att genomföra en ny företagspolitik och integrationspolitik i hela Sverige skulle jag vilja fråga Ulrica Messing om man kan tänka sig att genom försökslagstiftning låta Skåne gå före på dessa områden.

För det andra ska vi självklart glädjas över att skatteproblemen för Öresundspendlarna nu håller på att lösas och har lyfts bort från långbänken. Men fortfarande återstår många barriärer. För att undvika nya långbänkar tror jag att det behövs en helt ny metodik. Här kan vi lära oss av hur man gjorde när man rev hindren för EU:s inre marknad.

Kan regeringen tänka sig att tillsammans med den danska regeringen och regionala aktörer skapa en vitbok där barriärer som hindrar Öresundsintegration listas och där det också görs en tydlig tidsplan för att avskaffa barriärerna? Det vore ett lyft för tillväxten.

För det tredje har östra Skåne, och framför allt nordöstra Skåne, på grund av brister i infrastrukturen problem att dra nytta av tillväxten i Öresund. När nya arbetstillfällen skapas i Malmö sprids de automatiskt också till Helsingborg och vice versa, men det finns ingen liknande spridningseffekt i öst-västlig riktning. Detta kan delvis förklaras med skillnader i utbildningsnivå, men framför allt handlar det om bristande kommunikationer och långa pendlingstider.

Det behövs bättre järnvägsförbindelser och framför allt en snabb utbyggnad av E 22:an. Jag tänker inte fastna i enskilda vägprojekt i den här debatten, men jag undrar om regeringen kan tänka sig att ytterligare stärka den regionala makten över infrastruktursatsningar. Kan regeringen även tänka sig att Skåne ges möjlighet att gå före när det gäller PPP-lösningar för att snabbt bygga ut kommunikationslänkar så att Skånes växtkraft bättre kan tas till vara?

Jag noterar att statsrådet i sitt svar lyfter fram att regeringen tänker hålla ett antal tillväxtkonferenser nästa år. Det är naturligtvis mycket bra att man lyssnar på lokala och regionala aktörer, men då är det också viktigt att, utifrån detta, gå till handling. Kanske kan vi få en indikation om vilken riktning regeringen tänker sig när det gäller att stärka regionernas tillväxt. Som ministern var inne på är svensk tillväxt svenska regioners tillväxt.

Anf. 33 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag tillhör de ledamöter i kammaren som är väldigt ty-piska. Jag har bott lång tid utanför Stockholmsregionen, 33 år, varav ett stort antal år i det förtjusande Skåne. De senaste 24 åren har jag dock bott i den här regionen och känner mig därför som en god företrädare för den.

Om det är något, herr talman, som vi just nu har brist på i Stockholmsregionen så är det byggkranar. Utan investeringar och en hyfsad konsumtion stagnerar en regions tillväxt och levnadsnivå; jag ska inte säga att den faller men den stagnerar. Vårt största problem i regionen är alltså bristen på byggkranar.

Vi har för låga investeringar på en lång rad områden. Det gäller infrastrukturen, som regeringen bland annat har hand om, men också utbildningssektorn, byggsektorn och bostadssektorn. Och inte minst gäller det ett mycket viktigt område, nämligen marknadsinvesteringar för företagen. De ser inte att de just nu har någon riktig framtid.

Jag tror också att det finns bekymmer inom det som jag brukar kalla upplevelseindustrin. Det finns ingen som riktigt vill satsa på kultur och underhållning. En viktig del för en storstad är hur man ser på dessa områden och om där finns tillväxt.

Därför, herr talman, måste man fokusera på vad detta beror på. Det finns många olika orsaker. En sak som vi måste vara självkritiska till gäller beslutsstrukturen på det politiska området i Stockholm. Den är inte bra. Detta har jag sagt tidigare i den här talarstolen, och jag refererar till den motion som jag skrivit till Folkpartiets landsmöte. Det står lite grann

om det också i vår Stockholmsmotion. Beslutsstrukturen är för splittrad jämfört med många andra kommuner.

Jag hoppas att den Svegforska kommittén – Ansvarskommittén – också tittar på detta. Det är nämligen inte bra att beslutsstrukturen i Stockholmsregionen är så splittrad som nu är fallet. Vi har ett stort landsting med en jättekommun och 24 eller 25 mindre kommuner. Man får helt enkelt inget kraftcentrum. Jag har ingen lösning på problemet, men som folkpartist ser jag att problemet finns – och jag tror att också socialdemokraterna ser det.

Sedan finns det andra, ännu mera konkreta, problem. De är inga huvudproblem, men det är klart att skatteutjämningen har del i det som nu händer även om den inte är den viktigaste orsaken. Det handlar om mycket pengar. Nu handlar det om 5,4 miljarder kronor för landstinget och ungefär 10,8 miljarder för kommunerna. Detta gör totalt 16 miljarder, och sedan går en del tillbaka till kommunerna.

Dessa pengar kommer egentligen inte från landstinget och kommunerna utan de kommer från våra egna plånböcker, från talmannens plånbok och så vidare. Varje år kommer 700–800 kr från varje nyfödd och pensionär i Nykvarn och från pappersindustriarbetare och direktörer i Hallstavik. Det handlar om så mycket pengar att det påverkar hela strukturen och konsumtionsmönstret i den här regionen.

Man ska inte överbetona detta. Men man måste veta att pengarna tas någonstans ifrån. Landstinget och kommunerna har inga pengar.

Jag vill peka på ytterligare någonting som spelar en roll och som i grund och botten är väldigt positivt. Infrastrukturen har också en del positiva sidor. Vi har fått en större utflyttning till och större arbetsmarknad i sådana orter som Eskilstuna, Strängnäs och Västerås. Det är bra att vi har detta. Men vi behöver ökad rörlighet också inom den här regionen. Här finns det mycket att göra.

Anf. 34 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Gunnar Andrén gav exempel på hur infrastruktursatsningar verkligen kan skapa regioner. Där är kanske Mälardalen och Stockholm det bästa exemplet vi har. Här har man knutit ihop kommuner som i dag lanserar sig just som nära kommuner till vår huvudstad. De upplevde ofta tidigare att de låg lite grann mot baksidan, som Eskilstuna.

Det är klart att vi med hjälp av infrastrukturen kan lyckas med det på en rad andra områden också. Därför är den fördelning som vi nu ska göra efter jul oerhört viktig just utifrån ett regionalt perspektiv. Det hänger också väl ihop med det som Christer Nylander tog upp.

Jag delar Christer Nylanders uppfattning att Öresundsregionen är en spännande region. Det gäller inte minst i den tid vi lever i då medlemskapet i EU ger oss andra förutsättningar att agera på en större hemmaplan. EU befinner sig i ett spännande skifte när vi nu växer med tio nya medlemsländer. Många av de nya medlemsländerna är grannar till oss.

Vi kommer att ha än större möjligheter i framtiden att binda ihop länderna runtomkring Östersjön. Vi ska anstränga oss att lyckas med det också. Öresundsregionen har delvis lyckats med det. Man kan titta på samarbetet mellan Köpenhamn och Malmö. Det har självklart skett tack vare bron.

Det finns fortfarande en rad problem. Christer Nylander pekade på några av dem. Vi driver ett ständigt diskussionsarbete med våra kolleger i Danmark på område efter område. Det gäller alltifrån de hinder vi kan se på transportpolitikens område till de hinder vi kan se som är väldigt uppenbara för människor som bor på ena sidan sundet och arbetar på den andra. Det kan röra skattefrågor eller försäkringsfrågor. Vi har en sådan lista för vilka frågor vi måste bli överens om för att underlätta och för att öka förutsättningarna för att ännu fler kvinnor och män kan pendla över Öresund.

Infrastrukturen är oerhört viktig. Jag nämnde i mitt interpellationssvar Citytunneln. Det är en självklar fortsättning på den investering vi har gjort med bron. Däremot är jag inte beredd att hitta särlosningar på en rad olika områden, det vill säga särlagstiftningar. Jag var inte riktigt klar över vad Christer Nylander tänkte sig när han frågade om möjligheten till en särlagstiftning för integrationsarbetet.

När vi nu gör ett arbete med de nationella planerna för infrastrukturen tittar vi också på hur vi kan lyfta ur några objekt från Stockholm och Västra Götaland. Genom alternativa finansieringsformer kan vi öka tempot i byggtakten och tidigarelägga en del andra objekt som annars hade riskerat att komma senare i planen.

Man ska i fler kommuner och fler län när vi fattar beslutet om planerna inte bara läsa att det är den största satsning vi har gjort på infrastrukturen någonsin. Man ska också påtagligt känna att vägskraporna kommer ut och att det händer saker.

Sedan måste man naturligtvis också göra andra saker. Gunnar Andrén pekade på boendet och utbildningen som viktiga förutsättningar. Jag hoppas att de tillväxtkonferenser som vi nu ska bjuda in till och de debatter som vi har haft nu ett antal gånger här i kammaren, både jag själv och också Lars-Erik Lövdén, ger oss lite bättre redskap.

Ofta när vi möts gör vi det för att diskutera hur vi ska fördela pengar på ett mer rättvist sätt. Det är viktigt att vi också möts politiker emellan för att diskutera hur vi ska ha något att fördela, det vill säga hur vi skapar förutsättningar för tillväxt. Där upplever jag att det finns ett stort intresse inte minst från storstadsregionerna och från alla aktörer att vara med i ett sådant samtal.

Anf. 35 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Låt oss börja med barriärerna kring Öresund. Det är möjligt att jag inte är tillräckligt väl insatt, men det som Ulrica Messing sade lät som en nyhet. Det finns någon form av vitbok där man tillsammans med Danmark har listat alla de barriärer som finns. Låt oss lyfta upp den vitboken ur skrivbordslådan och dessutom sätta lite tidsplaner så att vi får lite beslutskraft bakom och snabbt kan riva de hinder som fortfarande finns kvar.

Jag sade tidigare att det är väldigt viktigt att man tänker nytt när det gäller framtiden för Skåne och Öresundsregionen. Det som händer där är väldigt nytt. Det handlar om att man skapar en ny region som har starka fält på olika sidor av en nationell gräns. Då krävs det också att man vågar tänka nytt även när det kanske gäller lagstiftning för att riva barriärer.

En så gott som samstämmig kör av ekonomisk forskning under modern tid betonar numera vikten av lokala eller regionala miljöer som kan

locka till sig globala strömmar av riskvilligt kapital, kompetent arbetskraft och mycket annat. Så sent som i går presenterade Invest in Sweden Agency, ISA, en årsrapport som är otroligt intressant. Det handlar just om hur Sveriges regioner och Sverige ska möta den globala konkurrensen. Jag förmodar att Ulrica Messing har tagit del av de slutsatser som ISA drar. Om inte rekommenderar jag verkligen varmt rapporten till läsning.

ISA beskriver en väldigt intressant strategi för framtida svensk tillväxtpolitik. Man lyfter fram behovet av lokala kompetensblock. Det är regioner som är världsledande inom sin nisch och sedan kan locka till sig olika saker i den globala konkurrensen. Jag tror att Sverige behöver en politik som ger våra regioner möjlighet att verkligen lyfta fram sin egen kompetens och sina egna möjligheter att konkurrera globalt.

Det handlar om företagarklimatet och möjligheten att gå från goda idéer till framgångsrika företag. Det handlar om att kunna växa från ett litet till ett medelstort företag. Det handlar om utbildningspolitiken. Det handlar också om möjligheten till arbetskraftsinvandring och mycket mer.

Självklart är huvudstadsregionen en viktig del i en sådan satsning. Stockholmsregionen måste fungera som en magnet för globala krafter. Men jag tror också att Öresundsregionen är en sådan region som kan sätta Norden på den globala kartan. Inte minst inom framtidsbranscher som livsmedel, bioteknik och läkemedel är Öresundsregionen redan i dag på god väg att etablera sig som en globalt intressant region. Precis som Ulrica Messing sade är Öresund också intressant rent geopolitiskt när EU nu utvidgas och den politiska och ekonomiska kraften alltmer dras österut.

Jag skulle vilja tala om en sak som gjorde mig lite förvånad i morse när jag läste tidningarna, eftersom vi ändå har infrastrukturministern här. Det handlar också om skånsk tillväxtkraft och svenska regioners tillväxtkraft. Det gäller Luftfartsverkets idéer om att utreda framtiden för vissa flygplatser. En av dem som lyfts fram är Ängelholms flygplats. Den fick så sent som i fjol, tror jag, internationell status. Nu ska Luftfartsverket utreda om man ska lägga ned Ängelholms flygplats eller om det finns utrymme för den att finnas kvar.

Jag blev själv väldigt förvånad och mycket bekymrad när jag möttes av nyheten i dag på morgonen. Jag skulle gärna vilja höra vad biträdande näringsministern har för kommentar till detta.

Anf. 36 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag vill gärna börja med att säga precis som Christer Nylander att det är viktigt att våra vid det här laget tre mest tätbefolkade regioner – Stockholmsregionen eller Mälardalenregionen, Göteborgsregionen och Öresundsregionen – får de tillväxtmöjligheter som behövs. Det är bra för hela Sveriges land. Ibland har vi, inte minst i utjämningsdebatten, haft en olycklig förmåga att sätta regioner mot varandra. Det är inte bra för hela landet. Vi som är valda företrädare i riksdagen ska i första hand vara företrädare för hela landet.

Låt mig säga en annan sak i denna vid det här laget väldigt slutna församling. Det är intressantare att diskutera med statsrådet Messing än med en del andra företrädare för regeringen. Det låter som beröm, och det är

det också. Perspektiven blir så väldigt olika ibland. Synen på att vi måste ha en tillväxtpolitik är väldigt grundläggande på något sätt. Jag välkomnar verkligen att statsrådet företräder de synpunkterna i regeringen. Det är inte lätt på vissa områden. Jag uppfattar till exempel att den bostadspolitik som bedrivs för närvarande – bortsett från Solna, som har en progressiv och framsynt bostadspolitik – är svår att genomföra i den här regionen. Jag tycker inte att den här bostadspolitiken är en olycka, den är en katastrof – för att uttrycka det rakt av. Får vi ingen ändring på detta blir det svårt för företag och inte minst studerande att bosätta sig i den här regionen. Om det är något vi behöver är det bildning och utbildning. Vi behöver också att småföretag får bättre villkor i regionen.

Herr talman! Stockholmsregionen som sådan är farlig att behandla som en enda monolit. Det är väldiga skillnader inom regionen. Allting ser inte ut som Sergels torg eller Stureplan. Det finns också Rinkeby, Nykvarn och Hallstavik, de orter jag nämnde tidigare.

Anf. 37 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det sista Gunnar Andrén sade är viktigt att understryka. Det glöms ofta bort i debatterna – inte minst i den vi hade nyligen om statlig närvaro spridd över landet mellan kommuner och län – att det är stora skillnader också mellan Stockholms läns olika kommuner. Det är inte så att de statliga arbetstillfällena är överrepresenterade i Botkyrka, Haninge eller Huddinge. De är centrerade till innerstaden. Vi måste komma ihåg att det finns stora skillnader också inom en region.

Christer Nylander roade sig över vad Luftfartsverket ska göra. Om vi lyckas med det arbete vi vill lyckas med, nämligen att binda ihop kommuner och knyta samman regioner, som vi till exempel har gjort i Mälardalen och som vi har gjort i Öresund tack vare bron, kan det inom några områden få konsekvenser på andra transportslag. När vi byggde snabbtåg och dubbelspår mellan Stockholm och Gävle innebar det att restiden från Gävle till Stockholm blev otroligt mycket kortare än innan. Det fick konsekvenser för Gävles och Sandvikens kommunala flygplats. Det finns en självklarhet i att se över detta. Om vi lyckas bygga ihop regionerna med hjälp av de stora infrastruktursatsningar som vi ska göra på järnvägen kanske några av de flygplatser som ligger nära våra stora städer får en helt annan roll. Det måste vi titta på så att medborgarnas skattepengar används så effektivt som möjligt. Jag ser det som ett naturligt arbete att ständigt fundera över om investeringar på ett område får konsekvenser för andra områden. Tanken är att transportslagen ska komplettera varandra. Det är sällan så att vi är beroende av bara ett transportslag. Som medborgare eller företagare är vi ofta beroende av flera transportslag. Luftfartsverket ska titta på om de investeringar som har gjorts på andra områden också har påverkat flygets roll på olika platser.

Anf. 38 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Tack för svaret. Jag vet inte om jag är så lugnad när det gäller framtiden för Ängelholms flygplats. Det är ändå en flygplats som har 350 000 invånare i sitt upptagningsområde. Bland annat finns stora företag som Findus och Perstorp med sina huvudkontor i det upptagningsområdet.

Jag tolkar detta positivt, och jag ser Ulrica Messings svar som att det handlar om stora tidsperspektiv. Den infrastruktuursatsning som åsyftas måste vara tunneln genom Hallandsåsen. Det lär väl ta ett tag innan den står klar!

Herr talman! Bilder är ofta en stor del av vårt tänkande. Jag skulle vilja att regeringen och Ulrica Messing ser Öresundsregionen som en framtida kornbod. Det är viktigt att vi tar det nya synsättet på svensk tillväxtpolitik på allvar. Vi ska fundera på hur de olika regionerna i Sverige kan ges bästa möjlighet att växa själva.

Stockholm är viktigt för Sverige. Det är viktigt att Stockholmsregionen återigen tar sig an den globala utmaningen inom IT och telekom. Jag har tidigare sagt att jag tror att det är viktigt att Öresundsregionen blir världsledande för det område som kallas *life science* och lockar till sig kapital och arbetskraft. Västsverige har sin lyskraft i fordonsindustrin. Många andra regioner har stor chans att skapa sig en egen profil.

När vi funderar på svensk tillväxt är det självklart ett nationellt perspektiv vi intar. Vi ser på Sveriges tillväxt i statistiken. Vi får aldrig glömma att Sveriges tillväxt är Sveriges regioners tillväxt. Det behövs en statistisk möjlighet att se hur tillväxten fungerar på de olika områdena. I dag är, tyvärr, statistiken på tillväxtområdet något bristfällig. Jag skulle gärna vilja skicka med till statsrådet att fundera på hur man ytterligare kan stärka möjligheterna att forska om regional tillväxt. Sådan forskning behövs för att stärka svenska regioners tillväxt.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2003/04:136 om statens ansvar för infrastrukturinvesteringar

Anf. 39 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Björn Hamilton har i interpellationen ställt följande tre frågor till mig

- vilken bedömning jag har gjort beträffande vem som bär det huvudsakliga ansvaret för finansieringen av infrastruktur i Stockholmsregionen,
- om jag har gjort bedömningen att det finns skäl, och så fall vilka, att i högre utsträckning än i landet i övrigt låta Stockholmsregionen bära det ekonomiska ansvaret för statliga infrastrukturinvesteringar och
- om jag avser kompensera Stockholmsregionen fullt ut för de merkostnader införandet av trängselavgifter innebär.

Ansvarsfördelningen för såväl drift av som investeringar i ny infrastruktur är väl definierad. Staten är väghållare för det nationella och det regionala vägnätet som förbinder landets olika delar och olika tätorter med varandra. Kommunerna är väghållare för gator och vägar inom tätorter. Staten är ansvarig banhållare för huvuddelen av järnvägsnätet i landet medan det i varje län finns en trafik huvudman som ansvarar för den lokala och regionala kollektivtrafiken. I vissa stadsområden har tra-

fikhuvudmännen eller deras föregångare valt spårförbindelser för att rationellt lösa lokal kollektivtrafik. Då är trafikhuvudmannen också banhållare, vilket innebär att trafikhuvudmannen också är ansvarig för finansieringen av den infrastrukturen.

Vi har samma ansvarsfördelning mellan staten, kommunerna och trafikhuvudmännen i hela landet. Däremot är samspelet mellan de olika infrastrukturförvaltarna större i tätortsområden än på landsbygden. Förbättringar på det nationella vägnätet kan avlasta eller minska investeringsbehovet på kommunens vägnät. Omvänt kan förbättringar på en kommuns vägnät minska investeringsbehovet på det nationella vägnätet. Investeringar i nya nationella järnvägar kan också ge stora förbättringar för den lokala och regionala kollektivtrafiken. Det motiverar att staten och kommunerna eller staten och regionen ibland delar på finansieringen för vissa angelägna väg- eller spårinvesteringar. Det har bland annat skett för Södra länken i Stockholm, Grödingebanans station Södertälje Syd, Citytunneln i Malmö och Götatunneln i Göteborg. Stockholms kommun och Vägverket har också överenskommit att dela på finansieringen av Norra länken i Stockholm. Likaså förutsätts att en ny vägförbindelse över Göta älv i Göteborg delvis finansieras med regionala medel.

Björn Hamilton nämner i interpellationen att en regional medfinansiering om 25 % skulle vara aktuell för Citybanan i Stockholm. Hur stor medfinansieringen blir ska fastställas genom en förhandling mellan staten och aktuella medfinansierare. Den pendeltågstunnel som nu är aktuell kommer att tillgodose behovet av spårkapacitet under mycket lång tid framöver, samtidigt som tillgängligheten för pendeltågsresenärer till Stockholms innerstad förbättras avsevärt. Banverket har regeringens uppdrag att sköta förhandlingarna.

Avslutningsvis vill jag svara på Björn Hamiltons tredje fråga om att kompensera för merkostnader till följd av trängselavgifter. En särskild förhandlingsman är utsedd av regeringen för att bland annat ta fram ett förslag till utformning av en överenskommelse mellan regeringen och berörda parter om hur intäkterna från försöket i Stockholm ska återföras till regionen och hur dessa medel ska användas.

Anf. 40 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Messing för ett mycket utförligt svar på min interpellation.

Jag känner ändå en viss oro för att Socialdemokraterna håller på att övervältra kostnader på kommuner och landsting för den infrastruktur som vi gemensamt utnyttjar och som vi tidigare också gemensamt har betalat för. Man kan tolka uttalanden från ledande socialdemokrater i regionen att de tycker att det är rätt så naturligt att vi med våra kommunala eller landstingskommunala skattemedel ska vara med och betala för investeringar i det statliga spårsystemet och i det statliga vägnätet.

Det framgår också av ministerns svar av hon tycker att det är tingens ordning att det ska vara på det här sättet.

Det var synd att ministern inte var här i onsdags när trafikutskottet debatterade budgeten inför nästa år. Då sade Carina Moberg, Socialdemokraternas talesman i trafikutskottet, att Moderaterna syntes för lite i Stockholmsdebatten här i riksdagen. Jag ska nu ta tillfället i akt och ta Stockholm som ett exempel på de felaktigheter som jag tycker finns.

Infrastrukturen är i starkt behov av rätt stora investeringar, som statsrådet känner till. Man har inte invigt en ny statlig väg här i Stockholm sedan Essingeleden invigdes på 70-talet. Man kör fortfarande tågen på spår som är från 1871. Det är klart att investeringarna i infrastrukturen behövs. Infrastrukturen är eftersatt, med tanke på det stora trafikarbete som vi har i Stockholmsområdet.

Järnvägstrafiken har betydande kapacitetsproblem. Det påverkar i sin tur hela den nationella trafiken med ungefär 80 % genom olika dominoeffekter. Trots detta föreslår Banverket att inte mer än 10 % av investeringsramarna läggs i Stockholm, där 21 % av landets befolkning bor och 70 % av alla tågresa sker.

Enligt min bedömning är Citybanan, som är ett av de stora kommande projekten här i Stockholm, i allra högsta grad ett nationellt projekt, som staten måste ta ett hundra procentigt ansvar för. Man kan inte tala om ett finansiellt stöd här, utan man får tala om att staten måste ta sitt ansvar.

Jag kan jämföra med de andra stora projekten där man har en kommunal eller landstingskommunal medfinansiering, till exempel Botniabanan, där den kommunala medfinansieringen är ungefär 10 %, och Citytunneln i Malmö, där den är 20 %. Men här i Stockholm ska vi betala 25 %, om jag har förstått saken rätt.

Stockholm betalar redan i dag en betydande andel av sina lokala skattemedel till övriga landet i det kommunala inkomstutjämnningssystemet. Det är, som vi tidigare hörde Gunnar Andrén säga, miljardbelopp av de lokala skattepengarna som i dag försvinner från Stockholm. Att i det läget påtvinga stockholmarna ytterligare avgifter för saker som enligt min uppfattning är statens angelägenhet känns inte riktigt bra. Jag vill gärna att statsrådet utvecklar det här ytterligare.

Anf. 41 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag sade tidigare till statsrådet Messing att var det någonting vi hade gott om var det brist på byggkranar. Jag kan säga att är det någonting vi har gott om i det här sammanhanget är det brist på spårkapacitet i Stockholm.

Jag skulle vilja sammanfatta läget. Jag är ingen expert på medfinansiering – det ska jag gärna medge; möjligen min hustrus finanser men inte i övrigt. Gör gärna ytterligare en utredning om spåren i Stockholm, men först behöver vi ett rejält beslut.

Det är ju så, som Björn Hamilton var inne på, att spåren särskilt söderut från Stockholms central är från 1871. Detta är det största problemet. Jag har åkt tåg mycket, dels söderifrån under många år, från Lund till Stockholm när jag jobbade på en större tidning i Stockholm, dels under senare år norrifrån, från Sundsvall till Stockholm. Jag får säga att jag tycker, som jag har sagt någon annan gång, att åtminstone norrifrån borde man döpa om Stockholms central till Stockholm Karlberg. Vi stoppar så ofta där att det vore befogat. Jag vet att det är samma katastrof söderifrån.

Därför måste man göra någonting åt detta. Jag tror att detta är det viktigaste infrastrukturprojektet i hela landet i grund och botten, att man får ordning på spårkapaciteten vid Stockholms central. Därför behövs det ett rejält beslut.

Därför är jag så engagerad i det här, inte därför att jag råkar bo i Stockholmsområdet utan därför att detta är det viktigaste beslutet för hela Sverige. Jag tror också att det finns förståelse för att man måste göra någonting och att det måste komma fort. Vi kan inte vänta ytterligare flera år på att det kommer ett beslut om att bygga ut det som kallas Citybanan eller Mälartunneln. Där behövs en byggstart helst under 2004.

När det gäller övriga infrastrukturinvesteringar håller jag med Björn Hamilton om att det har gått troll i detta, att man sätter regioner mot varandra. Då måste vi från den här regionen påpeka att ungefär 80 % av alla kollektivtrafikresor påbörjas någonstans inom Stockholms län. 40 % av det totala kollektivtrafikresandet mätt i avstånd sker i den här regionen. 20 % av befolkningen bor här. Men det är tyvärr bara 10 % av järnvägsinvesteringarna och väginvesteringarna totalt sett, om man mäter över 20–30 år. Man får ha långa perioder att mäta; man kan inte mäta ett enstaka år. Det inser jag också.

Jag tycker också att man har gjort en hel del i Stockholm, men totalt sett skulle den här regionen behöva mer. Man satsade mycket på förbättrad tågtrafik, som nämdes i den tidigare debatten, till Eskilstuna, Strängnäs, Västerås, Heby och så vidare, och detta har varit till stort gagn för hela regionen. Nu behövs det också att vi kan åka bra från Nacka, från Täby och från andra regioner. Men vi behöver också se till det som vi var inne på i en ännu tidigare debatt, herr talman, att folk från norra Kalmar län kan komma lätt till Stockholm och inte blir stående vid infarten till Stockholm.

Vi måste göra det viktigaste först. Därför behöver vi göra någonting åt Mälartunneln söderut allra först i hela regionen.

Anf. 42 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Till Björn Hamilton vill jag först säga att det i dag inte finns något beslut om att medfinansieringen från en kommun eller en region ska vara på 25 %, utan det är en förhandling som man går in i. Björn Hamilton nämnde själv några exempel, som Citytunneln i Malmö. Jag kan lägga till det som kommunerna längs Botniabanan går in i när man nu satsar 700 miljoner kronor för det bygget och för att bygga resecentrum. Det är naturligtvis en förhandling.

Skälet till att vi för vissa stora objekt har just det här delade ansvaret, ett ansvar som inte alls är delat på 50–50 utan där staten tar det absolut största ansvaret – har gjort det hittills och ska göra det i framtiden – är att en del av investeringarna har dubbla effekter. Om man tittar på investeringarna här i Stockholm ser man att här behövs också utbyggnad av den lokala och regionala kollektivtrafiken. Det är därför vi nu sitter i en förhandling via Banverket med de regionala aktörerna, för att få en del av en motfinansiering.

Det är ingen tvekan om att också Citybanan är av nationellt intresse. Därför är det självklart att staten ska ta det absolut största ansvaret för att den byggs och kommer fram ganska snabbt.

Nu räknar vi med att Banverket kommer till regeringen i vår med en tillåtlighetsprövning kring investeringarna här. Jag är angelägen om att det kan komma till stånd.

Gunnar Andrén nämnde att det är trångt söder om staden. Eftersom jag själv är en av dem som ibland köar norr om staden vill jag säga att

det är trångt att komma in i och komma ut ur Stockholm. Att det är trångt på spåren är inte bara en fråga för Stockholms stad eller Stockholms län, utan det är av nationellt intresse.

Infrastrukturinvesteringar tar ibland otroligt lång tid när vi ska diskutera dem. Jag var ledamot i riksdagens trafikutskott 1991–1993, när vi gick på guidad tur på Riddarholmen och tittade på var det tredje spåret skulle ligga. Här står vi nu fortfarande och diskuterar hur vi ska lösa trafikproblemen i Stockholm. Vi får väl vara överens om att det är oerhört angeläget. Infrastrukturen är också en viktig del av förutsättningarna för tillväxten.

Anf. 43 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Jag understryker att Citybanan inte är en speciell Stockholmsangelägenhet. Det visar också det faktum att hela Mälardalen och hela Sverige ställer upp för det här. Nästan alla anser att det här är en av de mest prioriterade nationella angelägenheterna när det gäller infrastrukturinvesteringar över huvud taget i dag.

Jag skulle vilja fråga statsrådet ytterligare en sak angående biltullarna eller trängselavgifterna. Här tar man alltså Stockholmspengar, igen, till saker och ting som statsmakterna mer eller mindre tvingar på Stockholmsregionen. Biltullarna är ju inte ett initiativ som kommer från Stockholmsregionen, utan det är ett initiativ som kommer från regeringen i första hand och som sedan har påförts kommunalpolitiker i Stockholm.

Man kan då se hur kalkylen ser ut för biltullarna för närvarande. Man räknar med intäkter på ungefär 1,8 miljarder kronor, men man räknar med kostnader som belöper sig till ungefär samma nivå, 1,75 miljarder kronor. Det handlar om sådant som man behöver investera i enbart för att man inför de här trängselavgifterna. Det går alltså ungefär ihop i en enkel kalkyl om man bara kör det här projektet under de 18 månader som det är tänkt.

Men vad händer om man skulle besluta sig för att fortsätta? Det behövs i så fall mycket fler och större infrastrukturinvesteringar än vad som är medtaget för de 18 första månaderna. Det finns över huvud taget inte tillstymmelse till överkapacitet i tunnelbanan i Stockholm. Jag är alldeles övertygad om att man måste bygga ut hela tunnelbananätet om man ska fortsätta med biltullarna, och då måste man tillföra ytterligare medel. Här tycker jag definitivt att staten borde ta ett betydligt större ansvar än vad statsrådet har antytt i interpellationssvaret, där det sägs att Stockholmsregionen i princip får vara nöjd med de intäkter som kommer av systemet som sådant. Det är ändå statsmakterna som till syvende och sist vill att vi ska ha de här biltullarna i Stockholm.

Jag tycker att statsrådet skulle kunna släppa på den statliga penningpungen lite grann även i den här frågan och tillföra stockholmarna lite av de statliga skatter som faktiskt stockholmarna också är med och betalar.

Anf. 44 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! 1853/54 års riksdag var väldigt framsynt när det gällde investeringar i tågtrafiken. Det är inte alla som har detta på nähinnan, men så var det. Man beslutade då att ta ordentliga lån för att göra de här investeringarna. Jag tycker att även den nuvarande regeringen borde fundera på hur vi får fart på infrastrukturinvesteringarna. Det är väldigt

svårt – det inser jag också – att göra långsiktiga investeringar om man måste räkna av dem på ett enda år. Jag vill gärna rekommendera statsdepartementen att läsa 1853/54 års riksdagsprotokoll flitigare.

Jag vill även säga igen till statsrådet: Gör gärna ytterligare utredningar om det här, men först behöver vi ett rejält beslut. Jag anknyter lite till 1958 års socialdemokratiska devis: Gärna medalj men först en rejäl pension. Man kan travestera detta och säga att vi nu behöver någonting i Stockholmsområdet av nationella skäl.

Björn Hamilton tog upp trängselavgifter, som ligger lite i kanten av den här debatten. Jag menar: Är det någonstans man behöver ta ut trängselavgifter i dagens läge så är det på tunnelbanan. Där är det ibland jätetrångt, kan jag säga. Där skulle man kunna få in stora intäkter om man hade ett effektivt system, till exempel vid Tekniska högskolan, där olika banlinjer går samman.

Jag tror för min del att den här frågan kommer att lösa sig om man först satsar på att bygga ut andra kommunikationer. Då kommer vi att få mycket lättnader på den sidan.

Jag vill gärna mana den nuvarande regeringens företrädare i den här kammaren att se till att ta saker i rätt ordning. Då kanske vi slipper den onödiga omvägen, att ha trängselavgifter också på vägarna.

Anf. 45 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det är inte bara Citybanan som vi kommer att peka ut som en viktig investering i Stockholm utan också en rad andra viktiga sträckor.

Vi har redan vid tidigare tillfällen diskuterat Norra länken, Norrortsleden, väg 73 och Södertörnsleden. Sammantaget handlar det om fantastiskt mycket pengar. Bara dem jag nu räknade upp innebär tillsammans över 18 miljarder kronor, och det är då i de nationella planerna. Sedan har naturligtvis Stockholms län det största länsanslaget av alla län. Det ska också ha det med tanke på storheten och de människor som bor här.

Sedan är diskussionen om avgifter som ett sätt att finansiera infrastrukturen och ibland kunna bygga snabbare relativt ny i Sverige men inte i andra länder. Nu har vi använt avgifter på några objekt och låtit pengarna gå tillbaka till infrastrukturen. Vi gör det nu på Svinesundsbron och på Öresundsbron.

Jag har blivit uppvaktnad av handelskammaren i Västra Götaland som vill använda kilometerskatter för att kunna tidigarelägga stora, viktiga investeringar i Västra Götaland genom att låta pengarna gå tillbaka till investeringar i vägar. Och jag kommer nu, när vi tar beslut om de nationella planerna, att lyfta ur objekt i Stockholm och i Västra Götaland och hitta alternativ finansiering av några viktiga investeringar för att på det sättet frigöra mer pengar och kunna tidigarelägga andra investeringar som också är angelägna.

Vi kommer alltså att titta på alternativ finansiering av några objekt som vi menar är av större nationellt intresse än andra. Det är ett nytt steg för en socialdemokratisk regering, och vi gör detta för att kunna bygga fortare, därför att här finns ett behov av stora pengar och stora investeringar i infrastrukturen.

Den debatt som finns runt trängselavgifter i Stockholm avgörs naturligtvis av kommunens eget engagemang. Det måste ju vara kommunen

som tar beslut om att man vill införa systemet. Men oron kanske inte så ofta handlar om avgifter i sig, för man vet att många andra städer använder sig av det. Nu vet man dessutom att Västra Götaland vill införa detta. Det oron ofta handlar om är väl att man misstänker att pengarna inte ska gå tillbaka till infrastrukturen eller till investeringar i kollektivtrafiken. Då är det väl den oron som vi får möta genom att vara tydliga och säga: Det ska de.

Anf. 46 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Det är klart att man blir lite orolig när statsrådet, om jag förstår det rätt, säger att man ska avgiftsfinansiera ytterligare Stockholmsprojekt. Är det så?

Vi tycker nog att vi betalar mer än tillräckligt redan i dag vad gäller infrastrukturen i Stockholm. Vi betalar dessutom en hel del andra skatter i Stockholm som man inte gör i det övriga landet. Därför tycker vi att vi borde ha en större del av kakan när det gäller de skatter som vi ändå betalar in för så viktiga saker. Om Sverige ska leva måste ju också Stockholm leva – det instämmer säkert statsrådet i.

Det var en debatt här tidigare med en riksdagsledamot från Skåne, förmodar jag, som talade om att Skåne var en utvecklingsregion i Sverige. Tyvärr kan jag inte längre säga det om Stockholm. Jag skulle vilja göra det. Jag är från Stockholm, men jag kan inte säga att Stockholm i dag är den motor som Sverige behöver. Tillväxten är inte som den borde vara i Stockholm, och det beror bland annat på att vi har en dålig infrastruktur. Det beror naturligtvis också på att vi dränerar Stockholm på resurser och på pengar genom kostnads- och inkomstutjämnningen. Det beror naturligtvis också på att det har blivit så hiskeligt dyrt att bo i den här regionen på grund av orimliga boendeskatte. Pengarna försvinner härifrån och folk har inte råd att bo kvar. Det är klart att det hämmar tillväxten i Stockholmsregionen, men det hämmar naturligtvis också i slutändan tillväxten i hela landet. Sverige kan nämligen inte leva utan en huvudstad.

Jag tycker att det är statsmakternas och en av regeringens huvuduppgifter att se till att Sverige lever. I det ligger att man också ser till att Stockholm lever.

Anf. 47 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det är självklart att vår huvudstad är och ska vara en tillväxtmotor för hela vårt land. Men tillväxten är inget nollsummespel. När jag som regionalpolitiskt ansvarig minister är ute i utsatta och regionalpolitiskt prioriterade områden är jag noga med att slå fast att det inte går bättre i Östersund, Sundsvall eller Piteå om det går sämre i Stockholm. Jag vill vara lika tydlig med att säga att det också är viktigt för Stockholm att det finns livskraft och utveckling på andra håll, att det går bra i Luleå, Kalmar och Göteborg. Tillväxten är inget nollsummespel, men självklart är vår huvudstad vår största motor för den nationella tillväxten. Här behöver göras investeringar i infrastrukturen vilket vi också ska göra.

Men jag vill förtydliga mig eftersom Björn Hamilton blev orolig. Alternativ finansiering är inte alls bara avgifter. Det kan vara PPP, lån i

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

8 § Svar på interpellation 2003/04:154 om statens ansvar för Inlandsbanans framtid

Anf. 48 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Håkan Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att ge Inlandsbanan förutsättningar att bli en pulsåder för tillväxt och utveckling i inlandet.

Vid en interpellationsdebatt i våras ställde Håkan Larsson ungefär samma fråga. Mitt svar är nu, liksom då, att frågan om medelstilldelning till Inlandsbanan hanteras inom ramen för den nationella banhållningsplanen som gäller 2004–2015. Beredningen av planen pågår som bäst i Regeringskansliet, och regeringen avser att fatta beslut om planen i januari.

Utgångspunkten för regeringens beslut är de transportpolitiska mål som riksdagen har slagit fast. Vi granskar nu om de prioriteringar som Banverket föreslår är riktiga och rimliga. I underlaget för detta arbete ingår bland annat de beräkningar som Inlandsbanan AB löpande gjort under året.

Anf. 49 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Det är spännande att lyssna till debatten. Först var vi i Skåne, sedan var vi i Stockholm och nu kommer vi till den väldiga del av Sverige som heter norra Sveriges inland.

Jag vill tacka Ulrica Messing för svaret även om jag kanske tycker att det var lite väl magert. Ministern kunde kanske ge en liten hint om hur hon ser på Inlandsbanans framtid.

Det är riktigt att jag ställde en liknande fråga i våras. Att jag nu interPELLERAR om Inlandsbanan igen beror på att jag känner väl till arbetet som pågår i Regeringskansliet med banhållningsplanen för 2004–2015. Eftersom trafiken på delar av den unika banan skulle hotas om regeringen följer förslaget från Banverket känns det viktigt att i det här läget påminna om Inlandsbanans existens och dess viktiga roll i inlandet.

Inlandsbanans framtid har stor betydelse för hela det väldiga område i sex län där banan går närmare 130 mil lång. En väl fungerande inlandsbana kan fungera som en pulsåder, både för gods och person, då i första hand turisttrafik. Den kan därigenom bli en viktig tillväxtfaktor för hela detta område. Inlandet är i det här sammanhanget i allra högsta grad en spännande region för framtiden.

Inlandsbanan AB, som driver trafiken på banan, ser i dag stora utvecklingsmöjligheter för såväl turism som godstrafik. Sedan det kommunägda företaget tog över trafiken för tio år sedan har godstransporterna ökat med 350 %. I dag ser IBAB möjligheter att öka trafiken ytterligare med mer än två gånger dagens volym fram till 2007 och mer än tre gånger under hela den här tolvårsperioden.

Detta förutsätter emellertid att banan har en standard som gör att trafiken kan fortsätta att utvecklas. Tyvärr försämras för närvarande standarden på Inlandsbanan på grund av otillräckliga anslag till underhåll. I det avtal som de 15 ägarkommunerna till IBAB och staten undertecknade för nu nästan exakt tio år sedan slås det fast att järnvägen ska vidmakthållas i hela sin sträckning från Mora till Gällivare. Riksdagen har även slagit fast i ett beslut 1997 att hela järnvägen ska trafikeras.

Men om nedrustningen får fortsätta kommer IBAB att tvingas att successivt sänka hastigheten och axeltrycket tills trafiken inte längre kan upprätthållas på delar av banan. Allra sämst kvalitet har banan mellan Arvidsjaur och Jokkmokk där man inte längre kan köra mer än lätta rälsbussar för turister.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Ulrica. Vad anser du att begreppet vidmakthålla trafiken på hela Inlandsbanan i det här avtalet innebär vad gäller standarden? Om IBAB ska kunna upprätthålla sin del av avtalet och trafikera hela sträckningen måste staten se till sin del av avtalet så att det är möjligt också i praktiken att köra tåg på banan.

Innehållet i den kommande banhållningsplanen kommer att få avgörande betydelse för om Inlandsbanan ska bli ett redskap för tillväxt och utveckling eller om banan steg för steg ska gå en nedläggning till mötes. Det får naturligtvis inte ske. Det viktiga är att det snabbt kommer fram pengar för att rusta upp banan så att den får den kvalitet som krävs för att trafiken ska kunna upprätthållas.

Vill regeringen ta chansen och förse Inlandsbanan med de medel som behövs för att göra den till en tillväxtmotor? Det kan den faktiskt vara för den vidsträckt inlandsregionen, även om den inte är lika stor som Stockholm som vi diskuterade förut.

Anf. 50 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Sveriges inland från Väneren till Kiruna sträcker sig över en stor del av Sveriges yta. Möjligheten för företagen i inlandsregionen att i framtiden kunna utvecklas och därmed också bidra till att skapa tillväxt i Sverige är beroende av fungerande transporter. Järnvägstransporter uppfyller kraven på fördelaktig kostnadsbild, i synnerhet på längre avstånd. Men framför allt uppfyller järnvägstransporter de allt strängare miljökraven och är att föredra framför landsvägstransporter. Jag tror att vi är helt överens så långt.

Det järnvägsalternativ som finns i inlandet är Inlandsbanan, ett järnvägsstråk på ca 130 mil. Inlandsbanan utgör i dag den enda möjligheten för omledning av järnvägstrafiken i händelse av översvämningar eller andra olyckor på de norra stambanorna. Det råder inget tvivel om att Inlandsbanan är en förutsättning för utvecklingen av företagen i regionen och en viktig del i att öka transporterna på järnvägen. Den är en pusselbit i förutsättningarna för att hela landet ska kunna leva.

Bärigheten på Inlandsbanan är väldigt ojämn. Vissa avsnitt av Inlandsbanan är i stort behov av upprustning. Det handlar om sträckorna Sveg–Brunflo, Arvidsjaur–Jokkmokk och sträckan Jokkmokk–Gällivare. Den i särklass svagaste delen av Inlandsbanan är avsnittet norr om Arvidsjaur upp mot Jokkmokk. Sträckan borde åtgärdas snarast för att undvika ännu kostsammare renoveringsåtgärder i framtiden. Enligt Banverkets förslag till plan finns inga medel avsatta för den nödvändiga upp-

rustningen av Inlandsbanan förrän efter år 2008. En total upprustning av hela Inlandsbanan skulle kosta ca 1,8 miljarder. Det är mycket pengar. Men en etappvis upprustning borde, enligt min mening, vara möjlig. En upprustning av den sämsta delen skulle uppskattningsvis kosta ett par hundra miljoner kronor.

Min fråga till regeringen och till statsrådet Messing är: Ser ni någon möjlighet att lyfta in en restaurering av Inlandsbanan närmare i tiden, just av den sämsta delen av Inlandsbanan, sträckan mellan Arvidsjaur och Jokkmokk?

Anf. 51 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! För att kunna vidmakthålla trafiken, precis som Håkan Larsson sade när han ställde frågan, är naturligtvis en investering väldigt viktig. Det är både Håkan Larsson och Erling Wälivaara inne på.

I de förslag som Banverket har lämnat till regeringen finns också ett förslag med om en bärighetshöjning på sträckorna Sveg–Brunflo och Arvidsjaur–Jokkmokk och även om ett nytt trafikstyrningssystem. Banverket har räknat med att dessa investeringar skulle kosta ungefär 585 miljoner kronor. De ligger med i det pussel och i det arbete som regeringen nu sitter mitt uppe i. Jag kan tyvärr inte ge något vare sig roligare eller bättre svar än det. Vi tar beslutet om planerna i januari. Om jag skulle säga någonting mer konkret än så vore det omöjligt för mig att inte vara konkret också när det gäller de andra viktiga investeringarna som ligger med i detta beslut. Men det här är Banverkets förslag till regeringen, och där har man själv önskat pengar från 2008 och framåt för dessa investeringar.

I samband med att vi nu tittar på Banverkets förslag till framtidsplan kommer också nivåerna på drifts- och underhållsbidrag upp när det gäller Inlandsbanan. Det är nivåer som regleras i ett avtal med staten, så de ingår också i den översyn och det arbete som vi gör.

Jag inser att Inlandsbanan är viktig för kommunikationerna i Norrlands inland och att det finns skäl för oss att titta på hur bärigheten kan öka på delar av sträckorna. Men jag skulle ändå vilja säga att det inte bara är Inlandsbanan som är viktig som transportsystem för inlandet. Jag tror att många kommuner tycker att det uppdrag som vi gav till Rikstrafiken om att upphandla flyg på några av de kommunala flygplatserna i inlandet är nästan lika viktigt.

Jag vill att vi ska se att transportslagen måste komplettera varandra. Det får inte bli så att investeringar på Inlandsbanan ställs mot fortsatt engagemang för flyget, eftersom flyget har sina unika förutsättningar att korta avstånden i Norrlands inland på ett helt annat sätt än vad järnvägen har. Jag menar att vi nog måste göra både–och.

Anf. 52 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Jag vill verkligen hålla med Ulrica Messing om att man inte ska ställa Inlandsbanan mot till exempel en bra utveckling av inlandsvägen och flygtransporten till inlandet. Inlandet behöver en bra infrastruktur på alla de här områdena.

Vad gäller att vidmakthålla trafiken på Inlandsbanan säger Ulrica att Banverket har tagit med den i sin plan och att man från 2008 vill satsa nödvändiga medel. Men IBAB, som driver trafiken, inser att det inte går

att vänta till 2008, utan man vill att medlen ska investeras från 2004. Jag hoppas verkligen att detta blir slutresultatet när ni har behandlat frågan i Regeringskansliet.

Det finns ju enorma möjligheter för Inlandsbanan. Erling Wälivaara tog upp detta med att det är den enda trafikbana dit man kan omlada från stambanan. Den har enormt stor betydelse för en utveckling av näringslivet i inlandet, för godstransporterna. Vi har sett att den kan utveckla turisttrafiken och bli en svensk motsvarighet till en transsibirisk järnväg om den får utvecklas positivt. Det finns en jättepotential i att transportera gods från Nordnorge om banan rustas upp ned till Östersund och ut mot Trondheimsfjorden. Allt det här tillsammans gör att det blir en verklig framtidssatsning om man rustar upp Inlandsbanan.

Sammanfattningsvis är jag i grunden ganska optimistisk eftersom Ulrica Messing i svaret understryker att utgångspunkten för regeringens beslut är de transportpolitiska målen. Som jag sade i den debatt vi hade i våras är ju målen om en positiv regional utveckling, en säker trafik, en god miljö och ett tillgängligt transportsystem i högsta grad tillämpliga vad gäller Inlandsbanan.

Vi håller tummarna och hoppas att det finns pengar i det beslut som kommer till att snabbt rusta upp banan, så att trafiken verkligen kan vidmakthållas på hela sträckningen hela tiden.

Anf. 53 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Statsrådet säger att en bärighetshöjning finns med i Banverkets förslag, och det är gott väl. Men enligt min mening ligger det lite för långt fram i tiden. Riskerna finns att man blir tvungen att stänga speciellt sträckan Arvidsjaur–Jokkmokk för all trafik. Men jag vill ändå tolka statsrådets svar som positivt.

Investeringsramen för 2004 till 2015 är på drygt 100 miljarder kronor. Men de mesta resurserna slukas av Botniabanan, Citytunneln i Malmö och tunneln genom Hallandsåsen. Om de här objekten ska genomföras innan några andra investeringar kan påbörjas, finns i realiteten inga ekonomiska medel tillgängliga förrän 2009–2010. Det är viktigt att Inlandsbanans banhållningsplan kan genomföras, annars kommer turisttrafiken och planerad transittrafik på den nordligaste delen, mellan Arvidsjaur och Jokkmokk, att vara hotad på grund av att banan måste stängas.

Ser statsrådet några möjligheter till alternativ finansiering för upprustning av sträckan Arvidsjaur–Jokkmokk, exempelvis med hjälp av EU-medel, som statsrådet antytt skulle kunna komma i fråga för upprustning av exempelvis Haparandabanan?

Anf. 54 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! När det gäller medfinansiering av EU-medel tror jag att vi ska vara glada om vi får med de svenska projekt som vi har drivit till den arbetsgrupp som har suttit. I dag säger också arbetsgruppen själv att den nordiska triangeln även i fortsättningen ska få TEN-pengar, och vi fortsätter att argumentera för Haparandabanan. Just nu pågår igen diskussioner om TEN-pengarna, så vi fortsätter att argumentera där.

När det gäller alternativ finansiering kommer vi, precis som jag sade i interpellationsdebatten här tidigare, när vi tar beslut om de nationella planerna att lyfta ut några objekt från Stockholm och från Västra Götaland för att där och runtom hitta alternativ finansiering, så att vi möjliggör att flytta fram andra viktiga objekt som ligger senare i de förslag till planer som Banverket och Vägverket nu har lämnat till oss. Hur det kan bli och vad det innebär kan jag naturligtvis inte säga i dag, men det är på det sättet vi vill kunna öka byggtakten en del.

Det är historiskt sett väldigt mycket pengar som vi ska fördela, 364 miljarder kronor. Men en stor del av pengarna ligger, precis som Erling Wälivaara säger, i slutet av den ramen, just med anledning av att det här i början ligger några tunga, dyra objekt.

Vi behöver hjälpas åt dels för att kunna bygga snabbare i Stockholm, dels för att kunna tidigarelägga en del andra investeringar som är angelägna.

Anf. 55 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Ulrica Messing säger att man kämpar vidare för TEN-pengar inom EU och att man är öppen för alternativ finansiering för en del större projekt. Det borde göra att Inlandsbanan kan vara ett av de projekt som flyttas fram, så att det verkligen blir möjligt att genomföra och utveckla trafiken hela tiden utan några problem med att hålla vissa delar av banan i gång.

Jag får tacka så väldigt mycket för svaret. Jag ser positivt på framtiden för Inlandsbanan och för inlandet över huvud taget.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2003/04:153 om nya hemtjänstformer

Anf. 56 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Kerstin Heinemann har frågat mig om jag avser att förbereda en proposition med förslag till ändring i socialtjänstlagen för att vidga kommunernas möjlighet att ge hemtjänst utan behovsprövning i det enskilda fallet.

Under senare år har utvecklingen inom äldreomsorgen inneburit att insatserna alltmer koncentrerats till dem som har stora omsorgsbehov. Samtidigt vet vi att det kan vara mycket betydelsefullt att få hjälp med enklare service i sitt dagliga liv. Sådana insatser kan fungera förebyggande och kan leda till att mer omfattande vård- och omsorgsbehov skjuts på framtiden. De fungerar också som ett stöd till anhöriga.

Regeringen har inlett diskussioner med företrädare för Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet om möjligheterna att utveckla bland annat kvaliteten och tillgängligheten i vård och omsorg. Målsättningen är att etablera ett långsiktigt samarbete kring angelägna frågor. En fråga som uppmärksammats i anslutning till Senior 2005 är viss hemtjänst utan behovsprövning.

Senior 2005 har i sitt slutbetänkande lämnat ett underlag i denna fråga. Underlaget kommer att användas i de fortsatta diskussionerna med

Svenska Kommunförbundet och i det fortsatta utredningsarbetet inom Regeringskansliet.

Jag avser inte vidta några åtgärder innan detta arbete är avslutat.

Anf. 57 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp):

Herr talman! Tack för svaret på min fråga, socialministern! Det är kort och klart.

Folkpartiet har i riksdagen och även i flera kommuner motionerat om möjligheten att ge äldre personer hemtjänst utan behovsprövning. Jag tror att det är viktigt att många nya former prövas inom äldreomsorgen. Behoven hos de enskilda varierar mycket, och det är viktigt att kunna möta de behoven.

Något som jag anser är extra viktigt är det förebyggande arbetet. Det är ett arbete som kan vara väldigt många saker – olika hjälpmedel, sociala kontakter, viss hjälp i bostaden med mera.

Något som också är viktigt är trygghetskänslan. Att kunna få några timmars hemtjänst per vecka kan vara en bra förebyggande åtgärd.

Det är helt riktigt, vilket socialministern också säger i sitt svar, att utvecklingen inom äldreomsorgen har lett till att det är de med mycket stora behov som får insatser. De andra får vänta och förlita sig på anhöriga, vänner och grannar – alltså de som har den möjligheten. Vad som återstår är att vänta tills behoven är tillräckligt stora. Man tycker kanske att det borde vara tvärtom. Att kunna förebygga och skjuta upp behoven av stora insatser borde därför vara oerhört viktigt och naturligt, liksom att göra det enkelt både för dem som är i behov av hjälp och för kommunen att kunna minska på de administrativa insatserna.

Socialministern svarar att han inte tänker vidta några åtgärder innan detta är färdigberett och innan diskussionerna med Landstingsförbundet och Kommunförbundet är klara. Vi vet ju att sådant kan dra ut på tiden, och därför vill jag fråga socialministern om han kan tänka sig att åtminstone ge dispens för till exempel Västerås att kunna bedriva en försöksverksamhet som naturligtvis då också kunde utgöra underlag för framtida beslut i frågan.

Anf. 58 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag har förstått det så att Kerstin Heinemann och jag faktiskt har samma uppfattning i själva sakfrågan. Jag tror att äldreomsorgen och äldreården behöver kompletteras med en möjlighet att få den här typen av tjänst utan åtminstone den traditionella biståndsbedömningen, den mer avancerade biståndsbedömning som i dag sker.

När jag i början av året här i riksdagen redovisade vad jag betraktade som en politisk dagordning för de kommande årens arbete när det gäller äldreomsorg tog jag upp frågan om hemtjänst utan biståndsbedömning. Jag redovisade de erfarenheter som fanns och sade att erfarenheterna överlag var mycket positiva. Emellertid, sade jag, har det anförts kommunalrättsliga invändningar mot sådana system. Regeringen kommer att utreda möjligheten för kommuner att erbjuda viss hemtjänst utan biståndsbedömning.

Jag var inte alldeles medveten om att det inte bara är kommunalrättsliga bekymmer utan att det också handlar om skattefrågan, det vill säga vilka tjänster som är momsbelagda. Det är klart att detta komplicerar

frågeställningen. Man kan mycket enkelt beskriva det så att tjänster som inte är biståndsbedömda inte är momsbefriade. Nu råder det osäkerhet även på det området, men för att man ska vara på den säkra sidan bör någon form av biståndsbedömning ske. Den kan dock ske på andra villkor än den biståndsbedömning vi har i dag.

Det vi alltså inte bara diskuterar med Kommunförbundet utan också prövar i Regeringskansliet är både de kommunalrättsliga invändningarna, som jag egentligen tycker är ganska enkla att lösa, och de mer komplicerade som handlar om EU:s direktiv och frågan hur vi ska betrakta detta ur skattesynpunkt.

Jag hoppas att vi relativt snart ska komma till klarhet och kunna få ett beslut. Jag avser inte att vänta med ett klargörande till dess att vi har diskuterat färdigt med Kommunförbundet om många andra satsningar som krävs för äldreomsorgen på lång sikt, utan så fort vi har vunnit klarhet i detta ska vi kunna fatta beslut om det.

Anf. 59 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp):

Herr talman! Det är bra att vi har samma uppfattning om frågan. Jag upplever också att socialministern försöker skynda på hela processen så gott det går.

Jag fick däremot inget svar på frågan om eventuell dispens för Västerås. Det skulle vara intressant att få det.

Jag har också tagit upp momsfrågan i min interpellation eftersom vi har sett de problem som finns. Det är synd att en insats som vi kanske båda två tror skulle vara viktig och till och med på sikt ekonomiskt bra ska hindras av olika regler. Detta är bra för den enskilde, men också för kommunens stora kostnader inom äldreomsorgen skulle en sådan här verksamhet kunna ha mycket stor betydelse.

Jag hoppas verkligen att det här arbetet bedrivs med full fart och att vi kan se fram emot det. Och jag vill gärna ha ett svar om eventuell dispens, tack!

Anf. 60 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag gör möjligtvis Kerstin Heinemann en smula besviken när det gäller just frågan om dispens. Jag är inte beredd att ge ett besked om detta förrän vi vet hur vi ska hantera de stora frågeställningarna om momsbefrielse kopplat till EU:s regelverk. Om vi ger en dispens trots att vi befarar att det skulle strida mot EU:s regelverk skulle det snarare vara att skada verksamheten och att skada kommunen. Innan jag ger ett definitivt besked om möjlig dispens vill jag skapa klarhet i frågan om hur verksamheten förhåller sig till EU:s direktiv.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2003/04:157 om lex Linda

Anf. 61 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Rigmor Stenmark har frågat mig vad jag ämnar vidta för åtgärder så att alla *whiplash*-skadade kan få en personligt utformad reha-

bilitering. Eftersom frågan är ställd till mig berör jag framför allt de delar som ligger inom mitt ansvarsområde, det vill säga hälso- och sjukvården och den medicinska rehabiliteringen.

Det är självklart viktigt att vård och behandling så långt möjligt planeras i samråd med patienten. I hälso- och sjukvårdslagen lyfts också landstingens ansvar för rehabilitering särskilt fram. Rehabiliteringen ska planeras i samverkan med den enskilde, och av planen ska planerade och beslutade insatser framgå.

Från många håll har förtjänsterna med ett multidisciplinärt omhändertagande i arbetet med att förbättra smärtpatienternas funktion och livskvalitet framhållits. Behovet av teamarbete inom rehabiliteringsverksamheten markeras också i den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården (1999/2000:149). I det avtal om utvecklingsinsatser som slutits med Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet klargörs att primärvård med nödvändighet innebär arbete i team. Utöver insatser från läkare och distriktssköterskor krävs insatser från en rad andra kompetenser, paramedicinska och beteendevetenskapliga, inte minst i vården av människor med behov av rehabilitering.

Behovet av samverkan måste uppmärksammas. I propositionen *Finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet* (prop. 2002/03:132) diskuteras de vinster, såväl för individen som för samhället, som kan skapas av arbete i multidisciplinära team. Genom att i samverkan bygga upp en struktur av anpassade funktioner, såsom rehabiliteringsteam, skapar man förutsättningar för tidiga utredningar och rehabiliteringsåtgärder.

Vidare utgör kontakten med arbetsplatsen en viktig komponent. Här fyller avstämningsmöten en viktig funktion. Genom gemensamma möten där den enskilde, försäkringskassan, den ansvarige läkaren, arbetsgivaren och företagshälsovården deltar skapas förutsättningar att klarlägga det medicinska tillståndet, arbetsförmågan samt behovet av och möjligheterna till rehabilitering.

Det är viktigt att framhålla behovet av fortsatt forskning och utveckling, bland annat med avseende på hur man ställer diagnoser. I SBU:s kunskaps sammanställning *Ont i ryggen, ont i nacken* som kom år 2000 framhålls att många studier har visat att behandlarens engagemang och förmåga att lyssna till patienten, inte enbart avseende smärtan och dess lokalisation utan också avseende smärtans konsekvenser och hur den hanteras, är av avgörande betydelse för en god diagnostik.

I interpellationen lyfts det faktum fram att flertalet av dem som drabbas av *whiplash*-skador är kvinnor. Jag vill i detta sammanhang klargöra att de generella kunskaper vi har i dag om kvinnors och mäns skilda förutsättningar visar att särskild vikt måste läggas vid jämställdhetsperspektivet för att målet om att hela befolkningen ska ha tillgång till en god hälso- och sjukvård på lika villkor ska kunna uppnås. Jag kommer därför att noggrant följa Socialstyrelsens uppdrag att i samverkan med sjukvårdshuvudmännen och berörda myndigheter analysera och redovisa könsskillnader inom hälso- och sjukvården och socialtjänstens verksamhetsområden och att de åtgärder som kan bli aktuella genomförs.

Sammanfattningsvis kan konstateras att landstingens ansvar för medicinsk rehabilitering och behovet av samverkan har tydliggjorts och att regeringen, i olika sammanhang, har markerat vikten av en väl funge-

rande rehabilitering. Med utgångspunkt från detta förutsätter jag att landstingen nu aktivt arbetar vidare med denna mycket viktiga fråga med inriktningen att skapa förutsättningar för en individuellt utformad rehabilitering. Jag avser att följa detta arbete med stort intresse.

Prot. 2003/04:43
5 december

Svar på
interpellationer

Anf. 62 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Tack för svaret, socialministern! Jag tänker ändå upprepa frågeställningen i min interpellation.

Nu är det bråttom, socialministern, verkligen bråttom. Vi har i Sverige ca 70 000 personer som är *whiplash*-skadade. Ett flertal av dem är kvinnor. Det beror på att vi är lite svagare i nackmuskulaturen bland annat. Vi får skador genom trafikolyckor och dessvärre även genom våldshandlingar.

Oavsett om det är män eller kvinnor som inte sällan oförskyllt drabbas av de här smärtsamma skadorna krävs det i dag omedelbara insatser som leder till hjälp för de skadade. Jag har varit i kontakt med flera av dessa offer. Och jag måste säga att jag har blivit djupt berörd av deras livsöden. Närmaste kontakten jag har haft är med Linda i Uppsala. Det är också därför jag har betecknat min interpellation som lex Linda. Hon får vara ett ansikte för alla de andra. Det är inte bara hon som har drabbats utan som jag sade är det närmare 70 000.

Det är väldigt viktigt att de här människorna verkligen ses. Det är ju så att de i dag inte har rätt till rehabilitering. Det är där som jag tycker att knutpunkten ligger. Man har alltså bara en möjlighet, man har ingen rätt.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi får en rättighetslagstiftning, därför har jag kallat detta för lex Linda. Man kan naturligtvis kalla det för någonting annat, men det behöver finnas en rättighetslagstiftning så att de här människorna verkligen får rätt till en personlig rehabiliteringsinsats och blir hjälpta att komma tillbaka till arbetslivet.

I svaret från socialministern är det väldigt mycket av allmänna formuleringar. Det finns inget riktigt engagemang, inget riktigt tag i de här frågorna. Det är ju det som människor frågar efter. Vad ämnar socialministern vidta för åtgärder så att till exempel Linda och hennes olyckskamrater kan få en personligt utformad rehabilitering?

Det står i svaret, som ministern också läste, att "det är självklart viktigt att vård och behandling så långt möjligt planeras i samråd med patienten". Så långt möjligt! Jag tycker att det är en absolut förutsättning, eftersom detta är så personligt relaterat.

Det sägs också i svaret att det vidare är viktigt att kontakten med arbetsplatsen hålls levande. Javisst! Men hur blir det för de personer, i det här fallet Linda, som blir uppsagda under sin sjukskrivningstid? Vilken kontakt med arbetsplatsen? Det går ju inte.

Det står också att man ska lägga särskild vikt vid jämställdhetsperspektivet. Det är väl bra. Men vad menar man med särskild vikt?

Till sist, hur når man det man talar om, att regeringen jobbar med och markerar? Att man markerar är väl bra, men på vilket sätt markerar man? Har man en ambition att stifta lag så att man verkligen får en väl fungerande rehabilitering, så att man verkligen kan visa på att det här måste ni ute i hela landet, vid alla försäkringskassor och i alla landsting, verkligen följa?

Anf. 63 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Den diskussion som har förts kring det enskilda fallet, om Linda, har i väldigt stor utsträckning handlat om brister, som man blir upprörd över, i försäkringskassornas situation. Jag har försäkrat mig om att Linda, i alla fall den organisation hon är med i, får träffa den minister som är ansvarig för rehabiliteringen som handlar om arbetsplatsinriktad eller i övrigt socialt inriktad rehabilitering. Det är statsrådet Hans Karlsson som är ansvarig för de frågorna och som är ansvarig för hela det frågekomplex som handlar om hur försäkringskassorna fungerar och det stöd som man rimligtvis ska kunna kräva av försäkringskassorna.

Det är rätt viktigt att den diskussionen förs, för det som har påpekats är ju att det har saknats besked från försäkringskassan. Det saknas stöd från försäkringskassan. Linda har skjutits från den ena instansen till den andra utan besked. Jag hoppas verkligen att Hans Karlsson kan komma att ge väldigt tydliga besked om hur vi ska försäkra oss om att den delen av rehabiliteringen fungerar.

Men eftersom frågan är riktad till mig har jag valt att svara på det jag är ansvarig för. Det handlar om den medicinska rehabiliteringen, sjukvårdens ansvar. Där måste jag säga att det händer otroligt mycket just nu.

Först och främst arbetar sedan 2002 en särskild kommission, Whiplashkommissionen, där alla berörda är med. Försäkringskassorna är med. Försäkringsvärlden, det vill säga försäkringsbolagen, är också med. Det är ganska viktigt därför att mycket handlar om trafikskador. Dessutom är företrädare för de *whiplash*-skadade själva med i arbetet genom sin intresseorganisationen. Kommissionen leds av före statsministern Ingvar Carlsson, och den ska redovisa sitt program 2005. Det handlar dels om att öka forskningen, kunskapen, om den här typen av skador, dels titta på hur man ska skapa en bättre fungerande rehabilitering, en bättre fungerande säkerhet och även en tydligare ordning när det gäller försäkringssystemen. Där sker verkligen någonting. Jag hoppas att vi ska kunna få fram ett bra program i enlighet med Whiplashkommissionens arbete.

Dessutom sker det ganska mycket i landstingen just nu kring *whiplash*-skadorna. Västra Götaland har antagit ett program det här året för att se till att man har en fungerande rehabilitering för dem som har *whiplash*-skador. I Stockholms län har landstinget och försäkringskassan just infört en rehabiliteringsgaranti, för det är väl egentligen det vi talar om. Man börjar med ett antal diagnoser som handlar just om ryggsador, nackskador och andra skador av det slaget där de drabbade ska vara garanterade en fungerande rehabilitering. Där samverkar försäkringskassan med landstinget.

Frågan om huruvida man ska ha en särskild lagstiftning med rätt till rehabilitering har diskuterats i riksdagen ett antal gånger. Anledningen till att vi inte har det har i huvudsak varit att man säger att det är väldigt svårt att ange exakt vad rehabilitering är för någonting, från den medicinska rehabiliteringen över till den arbetslivsinriktade eller sociala rehabiliteringen. Det viktigaste, tycker jag, är att vi har en garanti för att varje medborgare verkligen får stöd, först av sjukvården sedan också av försäkringskassan, så att man får en fungerande rehabilitering och att sjukvården liksom försäkringskassan har skyldighet att ge den enskilda individen stöd.

En del av detta har jag ansvar för, det andra har Hans Karlsson ansvar för. Jag har försäkrat mig om att han kommer att föra en dialog med Föreningen Pisksnärten som har aktualiserat Lindas problem.

Prot. 2003/04:43
5 december

Svar på
interpellationer

Anf. 64 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Det har varit ganska stor uppmärksamhet kring just *whiplash*-skadade. Bland annat har Linda i det här fallet skrivit till statsministern, fått kontakt med honom och fått svar. Han hänvisar till att det ska komma någon form av ny lag efter årsskiftet. Jag vill fråga: Är det med sanningen överensstämmande? Kommer det en förbättrad lagstiftning efter nyår för *whiplash*-skadade personer?

För närvarande är det väldigt olika i Sverige på det här området. Jag vill ställa några frågor till som jag skulle vilja att ministern svarar på och talar om vad han kan göra åt dessa saker.

Ungefär 50 000 människor kommer att få sin ersättning sänkt – det är de som har rätt till ersättning – från 78 % till 64 % i försäkringen. De som drabbas hårdast av det här är kvinnor som slitit ut sig i offentlig tjänst med låg lön. Det är även ungdomar som drabbas hårt, eftersom de inte har hunnit bygga upp ATP-poäng.

I och med att de jämställs som pensionärer ställs de utanför försäkringskassornas rehabilitering. Tycker ministern att det är bra? Om inte, vad ämnar ministern att göra åt det?

Man träffar också ungdomar i 20–30-årsåldern som fått pension i stället för rehabilitering. Försäkringskassorna väljer att skicka tillbaka medel som de har fått för rehabiliteringsinsatser. Linda kommer att bli en av dem om man inte gör något. Tycker ministern att det är rätt? Om inte, vad ämnar ministern att göra åt det?

Rätt vård i rätt tid när det gäller *whiplash*-skador. Det gäller också i fråga om detta. Det handlar om en väldigt stor psykisk oro hos dessa människor. De blir sjuka av det också. De blir både psykiskt och fysiskt lidande. Och det innebär väldigt mycket svåra saker för de enskilda personerna. Men det innebär också att dessa människor är långtidssjukskrivna. Det är samhällets ansvar. Och vi vet ju att sjukskrivningskostnaderna är enormt höga i dag. Både för de enskilda människorna och för samhället skulle man vinna väldigt mycket på om man kunde komma till rätta med detta.

När det gäller läkarkunskapen på detta område uppmärksammar man att det inte finns tillräckligt med kunskaper. Det kanske skulle behöva föras in mer kunskaper om detta i utbildningen. Jag är inte rätt person att ha riktigt klart för mig hur det är. Men jag skulle vilja veta om socialministern har uppmärksammat det problemet.

Det finns mycket att göra. Men jag vill upprepa att det faktiskt behövs en lag där det sägs att människor har rätt till rehabilitering.

Anf. 65 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Det enskilda fall som har varit föremål för uppmärksamhet, nämligen Linda, blev uppmärksammat i huvudsak på grund av frågor som handlade om försäkringskassans sätt att arbeta. Men man begärde ändå att få göra en uppvaktning hos socialministern, därför att det uppfattas som att socialministern har ansvar för allt.

Vi bad att få klarhet i vilka frågor som Föreningen Pisksnärtén ville diskutera. Det visade sig att den första fråga som man ville diskutera var just den fråga som Rigmor Stenmark tar upp, nämligen frågan om ersättningsnivåerna. Den andra fråga som man ville diskutera gällde pensionering. Det är jättestora problemområden, och det är viktigt att man tar upp dessa allvarliga problem. Men de frågor som låg till grund för problembeskrivningen är statsrådet Hans Karlsson ansvarig för. Då är det viktigt att dessa frågor diskuteras med honom och att han utvecklar sin syn på vad man kan göra för att förbättra förhållandena.

Mitt ansvar gäller det som handlar om de medicinska insatserna, det vill säga sjukvårdens insatser. På dessa områden har jag försökt att ge de svar som vi kan ge och som jag tycker pekar på mycket stora förändringar.

Det finns, inte bara i Sverige utan generellt, en ganska dålig kunskap om *whiplash*-skador. Det är skälet till att Whiplashkommissionen tillsattes och påbörjade sitt arbete för något år sedan. Den arbetar med frågor som handlar om forskningens situation och vad man kan göra för att öka kunskapen bland de behandlande läkarna för att allmänt sett få en klar kunskap om förklaringar till skadan och om möjligheter till medicinska insatser för att lindra eller bota skadan.

Det sker alltså ett mycket omfattande arbete. Jag hoppas, som jag tidigare sade, på ett program som vi snabbt ska kunna genomföra.

Dessutom påpekade jag att när det gäller landstingens ansvar sker det ett mycket omfattande arbete för att förbättra situationen, och målet för sjukvården enligt hälso- och sjukvårdslagen är att var och en som har en fastställd *whiplash*-skada ska erbjudas medicinsk rehabilitering i ett team som arbetar över flera medicinska gränser. Sedan är det viktigt att detta kompletteras med en rehabilitering som försäkringskassan står för. Då är det viktigt att dessa frågor diskuteras med Hans Karlsson. Han är informerad om problemställningen, han har fått den skrivelse som vi har fått från Föreningen Pisksnärtén, och de förbereder ett möte där de gemensamt ska diskutera detta.

Jag rekommenderar Rigmor Stenmark att också uppmärksamma Hans Karlsson på frågeställningen och ställa frågorna på dessa områden just till Hans Karlsson.

Anf. 66 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Tack så mycket, ministern. Jag tycker mig ändå ana att ministern tar dessa frågor på största allvar. Något annat hade jag inte heller förväntat mig eftersom problemet är så allvarligt som det är.

Men jag blir lite orolig när ministern också använder sig av argumentationen att hans bord handlar om det och det och att det andra är någon annans bord. Men i regeringen måste man ha konsensus. Jag förstår att man resonerar ihop sig och att alla ska vara överens om det ska bli någon ny lagstiftning. Är det inte så? Det måste vara konsensus i regeringen. Då har jag vänt mig till socialministern eftersom jag tycker att det här är viktiga sociala frågor.

Det låter väl bra med ett program. Kanske någon i någon region i Sverige arbetar mycket effektivt. Men problemet är att dessa skadade människor finns över hela Sverige. Det måste därför finnas en lagstiftning i botten som gäller för hela vårt land. Bolla inte dessa människor hit

och dit, till exempel de unga människor som när de kommer till försäkringskassan hänvisas till försäkringsbolagen, och försäkringsbolaget tar inte hand om detta utan bollar det vidare. De kommer till sjukhuset som inte har någon möjlighet att ge verklig hjälp. Sjukhuset ger smärtlindring som är mycket effektiv för en väldigt kort tid. Dessa människor är hela tiden inne i detta ekorrhjul att bollas hit och dit. Snälla ministern, bolla inte med dessa frågor utan ta riktigt ansvar för dem och se till att det blir en konsensus i regeringen så att vi får en rättighetslagstiftning som kan komma dessa människor till del.

Anf. 67 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag tror att vi ska vara glada över att det inte finns *en* minister som svarar för alla frågor i regeringen. Jag tror att kunskapsnivån då skulle bli ganska begränsad. Vi har ett antal ministrar som ansvarar för olika frågor, och vi måste gemensamt se till att vi tar ett ansvar för politiken men också för att var och en som har satt sig in i de enskilda frågorna ska kunna diskutera med en riksdagsledamot så att man får en vettig diskussion.

Vi har uppdelningen att jag är ansvarig för hälso- och sjukvården och äldreomsorgen. Andra ministrar är ansvariga för andra frågeställningar. Det ska naturligtvis vägas ihop till en gemensam politik. Men för att få ett riktigt bra svar på frågan om ersättningsnivåerna och hur försäkringskassorna arbetar är det bra om den minister som arbetar med just dessa frågor ställer upp därför att man då får de bästa svaren.

Det gäller till exempel frågan om förändrade regler i fråga om rehabilitering. Det ligger en proposition här i riksdagen som det ska fattas beslut om den 11 december och som handlar om samordning i fråga om rehabilitering. Det handlar om Finsam, där försäkringskassan, sjukvården och socialtjänsten gemensamt ska kunna arbeta just för att enskilda patienter inte ska flyttas mellan olika instanser. Där tar vi pengar från försäkringssystemet och använder dem tillsammans med sjukvården. Den 11 december ska detta beslut fattas. Jag hoppas att det blir början till en helt ny ordning, och det är den ordningen som ska hjälpa Linda och andra så att de inte bollas mellan olika instanser. Försäkringskassan, sjukvården, kommunerna och arbetsmarknaden ska jobba ihop och jobba gemensamt för att erbjuda rehabilitering. Det är den stora förnyelsen, och då ska det bli slut på detta att man inte vet vem som tar ansvar. Man sätter sig ned tillsammans, arbetar med gemensamma resurser, och sedan ser man till att rehabiliteringen fungerar. Detta är ett förslag som är framlagt av Hans Karlsson.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2003/04:124 om Göteborgs stads förhållande till Shanghai

Anf. 68 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Axel Darvik har frågat vad utrikesministern avser att göra för att se till att kommuner inte bedriver en självständig utrikespoli-

tik. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara interpellationen.

Inledningsvis vill jag framhålla att jag inte uttalar mig i ett enskilt ärende. Jag kan som minister inte kommentera det ärende som Axel Darvik tar upp i interpellationen.

Kommuner och landsting får enligt 2 kap. 1 § kommunallagen själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse inom det egna geografiska området. Denna allmänna befogenhet är även begränsad till sådana allmänna intressen som rör de egna kommunmedlemmarna. Huvudregeln är alltså att en kommun eller ett landsting inte får bedriva verksamhet utanför sina gränser. En annan allmän kompetensbegränsning är också att en kommun eller ett landsting inte får ägna sig åt uppgifter som ankommer på annan, till exempel på staten. Utrikes- och biståndspolitiken hör typiskt sett till det statliga ansvarsområdet.

Vänortsutbyte mellan svenska och utländska kommuner har dock en lång tradition. Svenska kommuner hade år 2000 närmare 1 000 vänorter utomlands. De flesta vänorterna finns i Europa och då huvudsakligen i Norden. Sedvanligt vänortssamarbete rör ofta demokratifrågor och kulturutbyte. Det är också vanligt med olika former av projektsamarbete inom områden som miljö, administration, utbildning, turism samt frågor inom den sociala sektorn. Försök att stimulera till samarbete mellan företag i vänorterna eller vänregionerna är också vanligt. Sådant sedvanligt vänortssamarbete anses falla inom kommuners och landstings allmänna kompetens. Utvärderingar har också visat att det kommunala vänortssamarbetet i flera fall banat väg för näringslivskontakter.

Regeringen har vid flera tillfällen stött den internationella verksamhet som kommuner och landsting bedriver och har också intresse av att stödja en fortsatt utveckling av detta engagemang.

Som jag tidigare nämnt är svensk utrikes- och biståndspolitik uteslutande en statlig angelägenhet. Kommuner och landsting behöver därför stöd av speciallagstiftning för att kunna engagera sig på området. De har enligt lagen (2001:151) om kommunal tjänsteexport och kommunalt internationellt bistånd rätt att under vissa villkor för export tillhandahålla sådan kunskap och erfarenhet som finns i den kommunala verksamheten. Lagen gör det också möjligt för kommuner och landsting att under vissa villkor lämna bistånd till alla länder. För länder som får svenskt statligt bistånd är det tillräckligt att anmälan sker till Sida. För bistånd till övriga länder krävs dock regeringens tillstånd. Tillståndsplikten är motiverad av behovet att begränsa risken för konflikter mellan kommunala beslut och svensk officiell utrikes- och biståndspolitik.

Avslutningsvis vill jag också påpeka att varje kommunmedlem har rätt att få lagligheten av kommuns eller landstingets beslut prövad i domstol. Detta gäller även beslut om kommunens eller landstingens internationella engagemang.

Jag ser med anledning av vad jag anfört inga skäl att vidta några åtgärder för att ändra systemet för det kommunala engagemanget i internationella frågor.

Anf. 69 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! Jag får börja med att tacka för svaret från statsrådet Lövdén. Det är bra att man här tydligt fastslår att en kommun inte ska

bedriva någon självständig utrikespolitik. Jag är dock lite förvånad över svaret. Statsrådet säger att han inte kan kommentera ett enskilt ärende. Kommunministern har inte varit lika sparsam med kommentarer när det gäller andra ärenden och andra förehavanden i vissa kommuner. För inte så länge sedan deltog han i en debatt som anordnades här i riksdagen som enbart ägnades åt att behandla och begråta Stockholms problem. Då kunde han med kraft lägga lång tid på att kritisera allt som Stockholms tidigare majoritet hade gjort eller inte gjort under sin tid vid makten.

Möjligtvis är det så att när nu en partibroder till Lars-Erik Lövdén, Göran Johansson, är ute på ytterst svag is vill inte regeringen blanda sig i av den anledningen att man själv inte vill riskera att plumsa i i den kalla vaken.

Kommunministern säger också att sedvanligt vänortssamarbete oftast ska röra demokratifrågor. Problemet är ju att i Göteborg är det just detta som man utesluter. Demokrati, mänskliga rättigheter, frihet för den enskilde individen – det är dessa områden som man *inte* tar upp i sitt samarbetsavtal med Shanghai. Extra anmärkningsvärt är naturligtvis detta när det är Kina man har att göra med. Det är världens största diktatur med oräkneliga brott mot mänskliga rättigheter och demokrati på sitt samvete. Detta upprepas år efter år. Därför är det mycket olyckligt att Lars-Erik Lövdén inte vill kommentera detta, och jag kan inte låta bli att få känslan att det snarast handlar om ett fejt och illa dolt sätt för regeringen att slippa svara på en väldigt svår fråga.

Men låt oss i så fall vara principiella i stället! Låt oss ha en principiell inställning. Låt oss säga att en svensk kommun inleder ett samarbete med en annan stad i en annan kommunistdiktatur, till exempel Havanna eller Pyongyang. Myndigheterna i båda städerna ska då bygga vänskapliga relationer mellan Sverige och Nordkorea eller Sverige och Kuba. Skulle kommunministern i så fall anse detta som lämpligt med tanke på de värderingar som Sverige har när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter? Skulle man inte kunna beteckna detta som en typ av utrikespolitik? Skulle regeringen helt avstå från att över huvud taget kommentera eller agera i ett sådant fall?

Anf. 70 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag kommenterar inte ett enskilt fall, för det är domstolar som prövar den kommunala kompetensen. Det är möjligt för varje kommunmedborgare i en berörd kommun att överklaga ett kommunalt beslut till domstol, och det är domstolen som prövar om det ligger inom ramen för den kommunala kompetensen. Jag ska inte stå i riksdagen och göra den bedömningen. Vi har domstolar som gör den bedömningen.

Jag tycker generellt sett att det är bra att det finns vänortsutbyte mellan svenska kommuner och kommuner i vår omvärld. Det är bra ur väldigt många aspekter. Det är bra för att knyta kontakter och utbyta erfarenheter. Det är bra för att stimulera samarbete när det gäller utbildning. Det är också bra för att stimulera samarbete mellan näringslivet i olika länder.

Men det finns en lagstiftning som reglerar också den möjligheten. Axel Darvik får förstå att jag inte lägger mig i ett så konkret ärende. Jag gör den principiella deklARATIONEN att jag tycker att vänortssamarbete mellan svenska kommuner och kommuner i vår omvärld är positivt.

Anf. 71 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! Jag hoppas ändå att kommunministern kan kommentera en principiell fråga. Om man inleder ett vänortssamarbete med en diktatur, bör man inte då vara väldigt tydlig med att ta upp sådana frågor som mänskliga rättigheter och demokrati? Varför, det måste jag också få svar på, kunde man kommentera in i minsta detalj vad Stockholm höll på med i debatten tidigare i kammaren när det nu är så omöjligt att kommentera vad som händer i rikets andra stad, i Göteborg?

De samarbetsavtal som man nu ska underteckna med Shanghai har naturligtvis en väldigt stor betydelse också för bilden av den svenska utrikespolitiken. Man ikläder sig en roll där man säger att vi ska agera för att skapa vänskap mellan de kinesiska och svenska folken. Jag har inget emot vänskap, men när man ska inleda ett sådant här djupt samarbete måste man naturligtvis också lyfta fram de frågor som är så oerhört viktiga i vår utrikespolitik, mänskliga rättigheter och demokrati.

Det är något som också regeringen mycket tydligt belyser i en skrivelse som kom alldeles nyligen. *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik* heter den. Där säger man att vi alltid på alla nivåer ska ta upp de här frågorna.

Jag förstår inte varför det skulle vara helt omöjligt att kommentera en kommuns agerande. Det är knappast en princip som man tidigare har hållit sig till i den här kammaren eller i andra sammanhang. Där har man många gånger tidigare kommenterat olika kommuners agerande. Därför tycker jag att det är en mycket konstig anledning, och ett konstigt svar som jag får.

Jag kan inte låta bli att tro att det finns andra motiv bakom än rent juridiska när man säger att man inte får kommentera det här enskilda fallet. Det är en mycket tydlig känsla som jag får, att det just är så att man vill komma undan. Man vill inte ta tag i detta eftersom det kanske är obehärligt när det är just en partibroder som är ute och agerar på ett lite vårdslöst sätt.

Anf. 72 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag kan inte förstå den jämförelse som Axel Darvik gör med den debatt som vi hade i kammaren om Stockholms läns landstings problem. Den debatten handlade om att den tidigare regimen i Stockholms läns landsting bröt mot den lagstiftning som vi har. Den bröt mot balanskravet i kommunallagen. Det jag såg mig föranledd att kommentera var det uppenbara brottet mot lagstiftningen om ekonomisk balans i den kommunala ekonomin.

Göteborg bedriver sitt samarbete med Shanghai inom ramen för – så har jag uppfattat det, för det har inte gjorts någon domstolsprövning – vad kommunen betraktar ligger inom ramen för den kommunala kompetensen. Det är upp till var och en av kommunmedborgarna att, om man så vill, överklaga de beslut som Göteborgs kommun tar. Då får domstolen i slutändan pröva det.

Jag tycker att det är bra med vänortssamarbete. Jag kan tycka att det är bra med vänortssamarbete med Kina på det sättet att det är bra att kinesiska studenter kan komma till Chalmers i Göteborg och få erfarenheter av svenska förhållanden. Det kan vara bra för studenter från Chal-

mers att komma till Shanghai och dela med sig av sina erfarenheter. Det kan långsiktigt främja en demokratiutveckling också i Kina.

Än en gång: Jag gör inga bedömningar i det konkreta enskilda fallet. Det är domstolen som prövar om det ligger inom den kommunala kompetensen. Kommunledningen i Göteborg har uppenbarligen bedömt att det ligger inom ramen för den kommunala kompetensen.

Anf. 73 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! Jag kände inte till att Stockholms läns landsting har blivit fälld i en domstol för sitt agerande på många punkter under den tid som den borgerliga majoriteten styrde där. Det var inte bara balanskravet som kommenterades i debatten då utan många andra delar av den politik som hade förts.

Jag hade i måndags en debatt med utbildningsminister Thomas Östros där han mycket kringgående kommenterade olika ageranden av Stockholms stad. Det gick alldeles utmärkt.

Nu verkar det i och för sig som att Lövdén ändå kan tänka sig att det är bra med utbyte. Men i så fall är det oerhört viktigt att man lyfter upp de mänskliga rättigheterna och demokratin. Det borde naturligtvis vara det som kommer i första hand när man har en sådan dialog med en annan stad.

Jag skulle också vilja veta hur man principiellt ställer sig. Om det i framtiden träffas avtal av vilken kommun som helst med en diktatur ute i världen utan att mänskliga rättigheter och demokrati tas upp, skulle man då inte agera från regeringens sida? Skulle man helt låta bli, kapitulera och utan att vänta på ett domstolsförfarande säga: Vi hoppas att ni ändå följer detta? Jag ser det som konstigt om man i så fall inte skulle agera mot en kommun. Det är knappast en linje som regeringen tidigare har följt.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2003/04:108 om vissa sexualbrottsfrågor

Anf. 74 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Chatrine Pålsson har frågat mig vilka lagstiftningsåtgärder jag avser att åstadkomma för att bättre skydda personer som utnyttjats sexuellt. Chatrine Pålsson har också frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att garantera att de som i sitt arbete kommer i kontakt med brottsoffer som utsatts för sexuella övergrepp ska få utbildning och fortbildning.

Frågan ställs mot bakgrund av en dom som nyligen meddelats vid Svea hovrätt.

Som Chatrine Pålsson känner till kan jag som justitieminister inte kommentera enskilda fall.

Flera lagstiftningsåtgärder har vidtagits under senare tid för att bättre skydda personer som utsatts för sexualbrott. Exempelvis infördes den 1 juli förra året brottet människohandel för sexuella ändamål i brottsbalken.

Inom Regeringskansliet arbetar vi för närvarande intensivt med Sexualbrottskommitténs betänkande och dess förslag till ny lagstiftning. Det är ett lagstiftningsprojekt som särskilt syftar till att ge offer för sexualbrott ett utökat skydd. Som jag framhållit i tidigare sammanhang kommer det nya förslaget att presenteras före årsskiftet.

Chatrine Pålsson tar också upp frågan om utbildning av dem som kommer i kontakt med brottsoffer.

En person som blivit utsatt för sexuell övergrepp befinner sig i en mycket svår och utsatt situation. Utbildning, kunskap och förståelse om brottsoffers reaktioner och situation är en fundamental del i rättsväsendets bemötande av dessa personer.

Bemötande och kunskap om brottsoffer har också varit i fokus för regeringens arbete under flera år. I regeringens proposition *Stöd till brottsoffer* från 2001 aviserades särskilda uppdrag till Domstolsverket, Rikspolisstyrelsen och Riksåklagaren att ta fram handlingsplaner för det fortsatta arbetet med brottsoffer samt att i samverkan med Brottsoffermyndigheten genomföra utbildning av personal som kommer i kontakt med brottsoffer. Bemötandefrågorna finns till exempel med i regleringsbrevet 2004 för polisen. Enligt de särskilda återrapporteringskrav som rör bland annat våld mot kvinnor anges att polisen ska rapportera till regeringen vilka åtgärder som vidtagits för att vidareutveckla polisens bemötande och stöd till brottsoffer och vittnen.

Jag vill till sist kommentera att Chatrine Pålsson poängterat att ingen som vågat anmäla att de själva utsatts för sexuella övergrepp ska behöva svara på frågor om de exempelvis burit utmanande klädsel. Som jag framhållit tidigare är det självklart att frågor som uppenbart saknar relevans inte ska tillåtas under en rättegång. Det är naturligtvis viktigt att domstolarna är uppmärksamma på detta. I de fall uppgifter om brottsoffrets klädsel inte har betydelse för målet bör således frågor om klädseln inte tillåtas och uppgifterna inte heller redovisas i domen.

Anf. 75 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Thomas Bodström för svaret. Som justitieministern vet sitter jag inte i justitieutskottet. När man känner ett sådant oerhört stort engagemang som jag gör för alla de kvinnor som genom åren har blivit utsatta för ett av de värsta brott man kan bli utsatt för gör jag det av humanitära skäl.

Jag är naturligtvis medveten om att man inte kan diskutera enskilda fall, och det ska vi inte göra. När vi som lagstiftare läser och ser vad som händer får vi trots allt en fundering: Vad har vi för lagar, och hur tillämpas de? Behöver det göras justeringar? Det är därför man många gånger blir uppmärksam på problemet.

Det är välkänt i Sverige att om en person blir överkörd av en bil, det vill säga att det handlar om en trafikolycka, får man ett mycket professionellt omhändertagande, alltifrån det att man plockas upp på vägen av någon person eller en ambulans tills man kommer till sjukhusets akutmottagning och upp på avdelningen. Det är bra. Men det som inte diskuteras lika högt och ofta är vad som händer när man blir kränkt inuti. Hur mår man i det akuta skedet, och hur mycket hjälp behöver man under den tid då man ska rehabiliteras? Det är därför som jag har ställt frågor om utbildning. Den här sidan har inte varit lika tydlig.

Jag är naturligtvis glad för det som har gjorts, men jag vill ändå fråga Thomas Bodström om det inte finns anledning att göra mer, att till exempel ha något slags teamarbete, ett mångprofessionellt arbetslag som tillmötesgår de här kvinnornas behov och där de kan vända sig till olika personer beroende på vad som är stort just för en själv. Jag tror faktiskt att samhället har ett krav på sig att både vårda och förebygga även sådana här kränkningar.

Jag vill också fråga om kvinnofridskränkningsslagen, som vi antog för inte så rysligt länge sedan. Om jag förstår saken rätt var en av tankarna i den att betona allvaret i den systematiska kränkningen, där varje enskild kränkning i sig inte skulle ha varit tillräcklig för ett straff men där de tillsammans utgör en sådan kränkning i syfte att kränka personers integritet och därför ska anses som straffvärda. Anser Thomas Bodström att den här lagen tillämpas på ett korrekt sätt, eller behöver vi se över den och göra den bättre?

Jag tror att jag lugnar mig med dessa frågor.

Anf. 76 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Med anledning av det svar som justitieministern har lämnat till Chatrine Pålsson på denna interpellation om vissa sexualbrott vill jag börja med att ställa några frågor.

Justitieministern skriver att flera lagstiftningsåtgärder har vidtagits under senare tid för att bättre skydda personer som utsatts för sexualbrott. Som exempel nämner han sedan brottet människohandel. Jag kan inte komma på några andra åtgärder, så jag är jag tacksam om jag kan få det klargjort.

Det är väldigt bra att man arbetar med propositionen med anledning av Sexualbrottskommitténs betänkande. Jag var själv ledamot i den kommittén, och jag vet ju vilket enormt arbete som vi lade ned på dessa frågor. Jag är lite besviken över att det behöver ta så lång tid tills det kommer ett förslag. Jag tyckte att vi gjorde ett väldigt gediget arbete.

Vi är många som väntar på den här propositionen. Inte minst efter varje våldtäktsmål som har uppmärksammats under de senaste åren har det från många håll framförts kritiska synpunkter på den nuvarande lagstiftningen. Den täcker inte in det som verkligen händer. Jag undrar om justitieministern vågar avslöja lite grann av vad som kommer i propositionen till exempel när det gäller den svåra frågan om samtycke.

Efter mycket moget övervägande kom vi i utredningen fram till att det är väldigt svårt att använda sig av samtycke, eftersom det rör sig om så speciella situationer. Vi betonade mer vikten av huruvida det handlar om en kränkning av kvinnan. Efter det senast uppmärksammade målet, Tumbamålet, har debatten återigen fokuserats på samtyckesfrågan. Det är otroligt viktigt att vi klarar ut det här. För oss i utredningen var just kränkningsspekten det avgörande.

Sedan vill jag också ta upp frågan om det nya brottet människohandel för sexuella ändamål. Jag är väldigt besviken över att de rättsfall som har avgjorts – det är mycket svårt att driva dessa mål – visar att den nya lagstiftningen inte fungerar. Det beror på att de krav som ställs för att lagen ska kunna tillämpas är så svåra att uppfylla.

Det finns ett lyckat fall som handlar om en 17-årig kvinna. Det gick bra, därför att i det fallet ställs inte dessa krav. Det görs en åldersmässig

skillnad i rekvisiten. Om kvinnan är över 18 år förutsätts det att hon har utsatts för tvång, vilseledande och hot. Är kvinnan under 18 år ställs inte dessa krav. Jag menar – och jag har också talat med åklagaren i det här målet – att i praktiken är det inte så stor skillnad om en kvinna i den här situationen är över eller under 18 år. Hon kan vara 17 år, men utvecklad som en 20–25-åring. Det kan också var tvärtom. En 20–25-åring kan ju många gånger vara som en 17-åring.

Jag tycker inte att man ska ha dessa kriterier. Tyvärr lär det inte bli så många mål, eftersom det är en så pass svår lagstiftning att tillämpa. Det vore intressant att höra om statsrådet har några funderingar utifrån de rättsfall som ändå visar hur lagen kan respektive inte kan tillämpas.

När det gäller regleringsbrevet och kravet på en återrapportering undrar jag om det finns någon sådan. Frågan har ju varit uppe länge. Under alla mina år i riksdagen har vi diskuterat frågan om bemötandet av de kvinnor som råkar ut för våldtäktsbrott.

Anf. 77 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det var många frågor som var och en kanske skulle för-
anleda minst fyra minuters kommentar, så jag får möjligtvis återkomma.

Det som har vidtagits är bland annat den nya brottsofferproposition som trädde i kraft den 1 juli 2001. Här efterlystes exempel på lagar, och jag kan då nämna utvidgad rätt till målsägarbiträde, ökad samverkan mellan myndigheter, ökad samverkan mellan myndigheter och ideella föreningar och ökad kunskap när det gäller forskning om brottsoffer. Tidigare infördes – som också nämndes här – lagen om kvinnofridskränkning. Ytterligare lagar tillkom längre tillbaka under 90-talet.

Tanken med brottsofferpropositionen var just att det finns ett antal lagar, men det gäller också att de tillämpas på rätt sätt. Det brukar sägas att vi har världens bästa lagstiftning om brottsofferfrågor. Därmed inte sagt att den inte kan bli ännu bättre. Vi ska ha en fortsatt hög ambition.

Beträffande kvinnofridskränkning – precis som sägs här – innebär det brottsliga gärningar som var för sig kan vara straffbara, men som kanske inte är så allvarliga om man lyfter ut dem ur sammanhanget. Men tillsammans kan de utgöra en systematisk kränkning, och det är det som är tanken bakom brottskonstruktionen.

Det tar alltid tid innan nya lagar börjar tillämpas fullt ut. Vi följer den här frågan väldigt noga, och det har redan gjorts en ändring. Jag utesluter inte att den lagen ytterligare kan förbättras, men det är ju en relativt ny lagstiftning.

Mitt svar är alltså att det har införts flera olika lagar under den senaste tiden.

Jag vill inte på något sätt kritisera kommittén. Det var ett väldigt modigt förslag att utvidga begreppet så att det inte bara skulle gälla våld eller hot om våld. Det var kanske det första och avgörande steget. Man föreslog alltså att begreppet våldtäkt skulle utvidgas till att omfatta även berusade offer. Så långt var det bra och modigt, och det var kanske det viktigaste steget.

Men det visade sig sedan, inte minst av den remisskritik som vi fick från rättsliga instanser, att det uppstod märkliga gränsdragningar. Det finns också andra situationer som kan bli aktuella, till exempel om kvinnan är så berusad att hon somnar eller om hon har funktionshinder.

Det förslag som lämnades kommenterades av remissinstanserna. De undrade varför man gjorde just den gränsdragningen. Jag delar den uppfattningen. Det är märkligt att döma för våldtäkt om en kvinna är så berusad att hon inte kan göra motstånd, men om hon blir ännu mer berusad så att hon somnar, då anses plötsligt brottet inte lika allvarligt, utan det ska fortfarande utgöra sexuellt utnyttjande.

Med den remisskritiken var det tveksamt om man rent demokratiskt bara kunde gå vidare. Men vi drog lärdom av de kloka synpunkter som kom fram. Då hade vi två alternativ, antingen skicka tillbaka det hela till kommittén, starta en ny kommitté – vilket skulle innebära en väldigt långdragen procedur – eller arbeta vidare själva för att få den absolut bästa lagstiftningen. Vi valde det senare alternativet. Det tog ungefär sex månader längre tid, och nu räknar vi med att kunna presentera ett konkret förslag nu före jul.

Det förslaget innehåller en utvidgning, inte bara den utvidgning som förslogs av kommittén, utan en ännu större utvidgning. Vi utgår från en princip som jag tycker är väldigt bra, nämligen den sexuella integriteten. Den tanken från kommittén finns alltså med, men vi vill införa ett ännu bättre skydd för brottsoffret och den personliga integriteten. Det är en av de viktigaste sakerna i den nya lagen. Det är omöjligt för mig att hinna med att kommentera alla ändringar.

Den lag som kommer att presenteras innehåller 75 större och mindre ändringar. Jag tror att det är en av de största lagändringar som någonsin har gjorts inom det här området.

Anf. 78 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Uppfattade jag justitieministern rätt, att sexualbrottspropositionen skulle komma före jul? Eller när kommer den? Det vill jag gärna ha ett svar på.

Sedan vill jag ställa en fråga. Jag får inte ta upp enskilda fall, och jag ska inte göra det. Men om ett mål kommer upp i Högsta domstolen, vilka slutsatser drar justitieministern av det? Det är kanske en helt onödig fråga till en jurist.

Jag har också en fråga som också Helena Bargholtz nämnde. Detta med 2001, stöd till brottsoffer och dessa uppmaningar, vad har det resulterat i? Det har ändå gått två år. Har justitieministern fått någon rapport eller inte?

Utmanande kläder ska inte ha med brottet att göra. Men jag måste ändå fråga: Framgår det tydligt av lagen? Om det gör det, varför tar man då hänsyn till detta? Jag tror att det är viktiga frågor.

Sedan vill avsluta med att säga att det är viktigt att lagstiftningen är sådan att människor känner sig bekanta med den. Den måste ha en djup förankring i folksjälen. När det då inträffar situationer där hundratusentals människor agerar är det en signal som jag är glad för. Det är en positiv signal som jag tycker att vi ska ta med oss. Man accepterar inte kränkning av människan, vare sig hon är berusad eller inte.

Jag tror att för att vi ska kunna leva efter lagstiftningen är det viktigt att svenska folket accepterar den. Men det ska också finnas tillräckliga resurser för att följa upp de lagar vi har.

Min sista fråga är: Anser justitieministern att vi har tillräckliga resurser för att följa upp de lagar vi har?

Anf. 79 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag vill verkligen instämma i det som Chatrine Pålsson sade, nämligen att det är väldigt viktigt att, när vi nu får en lagstiftning på det här svåra området, vi får en lagstiftning som återspeglar de värderingar som svenska folket har i det här frågorna. Detta har vi märkt med den nuvarande lagstiftningen. Den upprördhet som domsluten i de här olika fallen har väckt har ju kommit därför att människor inte har uppfattat att lagstiftningen är anpassad till verkligheten. Därför är det jätteviktigt att den nya lagen verkligen är det.

Jag ser fram emot en spännande julläsning av propositionen. Jag hoppas att den kommer före jul så att vi som så småningom ska motionera på den får möjlighet att sätta av lite rimlig tid. I andra fall har ju regeringen gärna skickat ut propositioner under juledigheten. Jag hoppas att vi får ordentlig med tid till detta.

Nu kommer HD att pröva det så kallade Tumbamålet. Kommer man då att pröva det enligt den nuvarande lagstiftningen eller väntar man på något vis för att pröva det enligt den nya lagen? Det vore intressant att höra vilken lagstiftning som kommer att gälla för HD:s prövning av det här ärendet.

Sedan kan jag också konstatera att jag tyvärr inte fick något svar på min bekymrade fråga om människohandelsbrottet. Är det verkligen bra formulerat? Jag har en väldigt enkel modell för hur man skulle kunna göra, nämligen att ha samma lag oavsett om den drabbade kvinnan är över eller under 18 år. De kvinnor som råkar ut för den här människohandeln är väl upp till 25 år. Sedan är man inte särskilt gångbar på den marknaden.

Anf. 80 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det finns mycket man kan välja som läsning i helgerna, dock inte en proposition. Vi har ännu inte lämnat något till Lagrådet. Det är ett konkret lagförslag som ska lämnas till Lagrådet efter helgerna. Om allting fungerar bra ska vi kunna lägga fram en proposition i mars, och det ska kunna träda i kraft den 1 juli nästa år.

Några slutsatser av att det här målet har kommit upp till HD annat än att RÅ anser att det ska prövas avstår jag ifrån. RÅ har den exklusiva rätten att anse att ett mål ska kunna prövas i HD. Man kan konstatera att RÅ anser det.

Det är alltid den lagstiftning som gäller när brottet begås som gäller även i efterkommande rättegångar. Det är alltid brottsdatumet som gäller. Om det sedan kommer lagändringar, i vart fall i försvarande riktning, är det inte någonting som kan användas i domstolen. Jag ska inte inveckla mig mer i det. Det är den lagstiftning som gällde vid brottet som kommer att användas.

När det gäller återrapporteringskraven har vi givit i uppdrag till olika myndigheter att bland annat öka kunskapen och utbildningen när det gäller bemötandet av brottsoffer. Vi har fått positiva signaler från myndigheterna att den här utbildningen fungerar. Men det som kanske är ännu viktigare är att vi har fått väldigt positiva reaktioner från kvinnorörelsen att man har blivit mycket bättre på att bemöta kvinnor som brottsoffer. Det tycker jag är mycket glädjande. Därmed inte sagt att vi inte

kan fortsätta att utveckla det här med fler utbildningar och så vidare. Men det har kommit väldigt positiva rapporter så här långt.

När det gäller människohandeln har en del beslut fattats. Det är bland annat de förslag som kommittén har lagt fram. Men det handlar bara om en del av människohandelsbrottet. Jag kan inte ge något exakt svar när det gäller åldersfrågan, men jag vet att det också finns med i resonemanget. Det arbetet går också vidare. Och det som kanske är ännu viktigare är att det också ska kunna utgå straff för människohandel när sådan här verksamhet sker inom ett land. Det ska inte bara gälla internationell brottslighet. Vi kommer att få leva med att det är svårare att bevisa att ett brott har begåtts i andra länder. Men vi kan fortsätta att göra den här lagstiftningen ännu skarpare, och det arbetar vi också med vid sidan av sexualbrottsarbetet.

Det är de frågor som jag har antecknat. Jag får väl återkomma om det är något mer.

Anf. 81 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag vill använda de sista minuterna till att tacka för det här samtalet. Det är så känsliga och svåra frågor att man knappast ska kalla det debatt. Det finns all anledning för oss alla att hjälpas åt. Vi kan göra en del med lagstiftningen. Vi kan göra andra saker med en annan form av opinionsbildning och stöd. Jag tänker förstås på kvinnojourer, för att ta ett exempel, som jag tycker gör ett fantastiskt jobb. Jag tror att det är där man får den första kontakten när det har hänt någonting. Man kanske inte vågar ta kontakt med andra om man har blivit misshandlad av sin egen man. Jag tycker att vi från samhällets sida ska uppmuntra ideella organisationer och ge dem stöd för deras verksamhet. Det finns kanske inte någon annan organisation inom vården och omsorgen som de här kvinnorna hellre vill vända sig till än kvinnojourerna.

Till syvende och sist handlar det om människovärde, respekt och att vi ska vara överens om att allt våld ska bekämpas. Jag tror att skolan, samhället i övrigt, vi som föräldrar, far- och morföräldrar på gatan och överallt måste inse att allt inte kan ske via lagstiftningen. En del måste ske på annat sätt, och vi måste ge stöd och kraft till det. Just därför tror jag att vi kan hjälpas åt.

Det är Thomas Bodström och regeringen som har möjlighet att lagstifta. Vi här i riksdagen kan göra vad vi kan genom att rösta fram lagar. Jag kommer också att vara mycket spänd på den läsning som kommer i mars. Man får kanske ta någon helg där och läsa den här propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2003/04:109 om fakturabedrägeri

Anf. 82 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Viviann Gerdin har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stoppa den accelererande verksamheten med så kallade bluffakturor. Det är ett problem som jag har behandlat i riksdagen tidigare.

Jag vill börja med att ännu en gång understryka att ingen enligt svensk rätt är skyldig att betala för en vara eller tjänst som han eller hon inte har beställt.

Och det är den som påstår att ett avtal har ingåtts som har bevisbördan för det. Det är därför av största vikt att den enskilde bestrider, det vill säga gör invändningar mot, bluffkrav. Den debatt som blossat upp kring detta problem kan öka medvetenheten om detta. Konsumenter har i många fall fått rätt i Allmänna reklamationsnämnden när de utsatts för ogrundade krav.

Men det är naturligtvis inte tillräckligt att det bara överlämnas till den enskilde att bevaka sin rätt.

Det förfarande som Viviann Gerdin beskriver kan också vara såväl straffbart som förbjudet enligt den marknadsrättsliga lagstiftningen. Så kallad modemkidnappning är ett särskilt problem. Den nya lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation erbjuder möjligheter till ett bättre skydd. Lagen ålägger nämligen den operatör som utpekats att tillhandahålla telefoni till en fast anslutningspunkt åt allmänheten en skyldighet att erbjuda sina kunder avgiftsfria spärrar mot vissa typer av utgående samtal eller nummer. Operatören kan även åläggas skyldighet att erbjuda en spärr mot alltför höga telefonräkningar, kreditspärr. Att Konsumentverket nu dessutom erbjuder en möjlighet att gratis ladda ned en liknande spärrfunktion är ett uttryck för att staten är aktiv på området.

Också andra initiativ har vidtagits för att säkerställa att den enskildes skydd enligt lagen efterlevs i praktiken. Det gäller särskilt Rikskriminalens olika samverkansprojekt med bland annat Svenskt Näringsliv, Svensk Handels så kallade varningslista samt Konsumentverkets aktiva och omfattande arbete. Jag har också helt nyligen mottagit två framställningar från Svenskt Näringsliv och Svensk Handel. I dessa lämnas en del konkreta förslag på ytterligare lagstiftningsåtgärder. I departementet kommer nu att övervägas i vad mån ytterligare åtgärder bör vidtas.

Anf. 83 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag vill inleda med att tacka justitieministern för svaret. Fakturabedrägerier och modemkapningar har de senaste åren upprört väldigt många konsumenter. Ovanpå detta har det även dykt upp oseriösa inkassoföretag med tvivelaktiga metoder. Man tvingar till exempel konsumenter att under hot betala för tjänster som de inte har köpt. Detta tycks tyvärr också ha blivit en affärsidé. Det verkar otroligt men är ett faktum. Många konsumenter har dessutom betalat av rädsla för att utsättas för obehagligheter.

Det är lätt att bli upprörd över de här bluffmakarnas verksamhet, och det är också många som oroligt frågar sig om konsumentskyddet har försämrats. Därför tycker jag att det är väldigt viktigt att vi här i riksdagen och även regeringen ger samstämmiga signaler om att vi inte accepterar det här och att vi är beredda att stoppa bedrägerierna.

Nu är det inte bara privatpersoner utan även småföretagare som har drabbats till exempel genom att man särskilt under sommarperioderna skickar ut falska fakturor på annonser och dylikt.

Alla dessa bluffakturor har lett till en hel del aktivitet såväl inom näringslivet som också från Konsumentverket, vilket jag tycker är mycket bra. Jag får signaler om detta från konsumentrådgivarna runtom i landet,

som just nu är ganska överhopade av ärenden. De har ungefär samma bakgrund. Det är många som får fakturor på saker och ting som de inte känner att de har beställt. Framför allt är det ett stort problem med fakturor och krav som är grundade på att konsumenterna ska ha varit ute på hemsidor – hemsidor som de över huvud taget inte känner till.

Jag tycker att det är mycket positivt att Konsumentverket och även Sveriges Konsumentråd har agerat. Framför allt har Konsumentverket gått ut med erbjudande om dataprogrammet Bluffstopparen. Det har dock tyvärr också uppmärksammats att det inte ger ett fullgott skydd.

Jag tycker när jag läser justitieministerns svar att jag kan ana lite av förhoppningar. Jag känner att justitieministern är medveten om problemet och även att justitieministern har för avsikt att göra någonting. Frågan är vad. Behöver vi förbättra vår lagstiftning, eller brister det i tillämpningen av den?

Jag tycker mig se att det finns ett uppsamlat behov av att göra någonting, men det görs i dag inga ordentliga förundersökningar, och ärendena leder inte heller till några åtal inom åklagarämbetet. Det är dock helt klart att man på något sätt måste gå vidare med detta. Vi har både under våren och under hösten haft en hel del motioner uppe till behandling. Vi hade frågan uppe senast i torsdags, men med anledning av dagens interpellationsdebatt valde vi att vänta. Vi tyckte att det var spännande att få höra vad justitieministern skulle svara.

Min avslutande fråga med anledning av justitieministerns svar är: Behöver vi en ny lagstiftning, eller brister det i tillämpningen och är det där som man behöver sätta in åtgärderna?

Anf. 84 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Under 1990-talet och framför allt under de senaste åren har företagsskojerna ökat i omfattning mycket snabbt, som Viviann Gerdin framhåller i sin interpellation. Det rör sig om en form av organiserad ekonomisk brottslighet, som man har svårt att komma åt.

De som genomför skojerna har juridiskt biträde och vet precis var gränserna går mellan lagligt och olagligt. De belopp som man skojar till sig är tillräckligt stora för att ge god lönsamhet åt bedrägarna men tillräckligt små för att offren hellre ska strunta i förlusten än söka rättelse.

Svensk Handel uppskattar att falska fakturor årligen kostar handeln och andra företag ca 1 600 miljoner kronor. Av detta belopp går hälften i bedrägarnas fickor medan den andra hälften utgörs av kostnader för de drabbade företagens administration. Bedömningen är samtidigt att det är en mycket liten grupp – cirka tjugotalet personer – som tillåts att ostraffat bedriva denna bedrägeriverksamhet i en närmast industriell omfattning.

Detta är djupt upprörande. Det är oanständigt att ett litet gäng skurkar år efter år ska kunna berika sig på hederligt folks bekostnad. De drabbade är oskyldiga och inte sällan ekonomiskt hårt trängda småföretagare eller de kunder som i slutändan får betala notan.

Som exempel redovisar Svensk Handel i sin rapport *Brott och bedrägerier mot handeln* hur företaget Tele och Företagsfakta gick ut med ett utskick på över 600 000 exemplar till samtliga företag i hela landet. Det kostade mycket i porto för företaget, men det blev en bra affär, trots att bara ynka 0,2 % av företagen fyllde i utskickets bedrägliga svarstalong. Dessa svar inbringade nämligen enligt Svensk Handels bedömning i

storleksordningen 6 miljoner kronor. Det är lätt förtjänta pengar, herr talman.

Historiskt sett har lokala telefonkataloger, bluffakturor och påstått gjorda beställningar varit skojarnas favoriter. Samtidigt har Svenskt Näringsliv, Svensk Handel och andra branschorganisationer skärpt sin vaksamhet. Olika varningslistor över oseriösa bluffföretag publiceras numera regelmässigt på Internet. Också skrivelser i medier har bidragit till att öka företagarnas vaksamhet. Följaktligen har bedragarna flyttat sitt fokus.

Den senaste måltavlan är ekonomiska föreningar, inte minst bostadsrättsföreningar. De stora bostadsrättsorganisationerna SBC, HSB och Riksbyggen drabbas kanske inte nämnvärt. De lägger in spärrar mot bedragarnas konton i sina betalningsregister, men övriga bostadsrättsföreningar motsvarar en valutaskojares alla kravspecifikationer. Ofta är det en lekman, en ambitiös men ovan bostadsrättsinnehavare som låter sig väljas till kassör i bostadsrättsföreningen och som på fritiden och på söndagskvällar lägger sista handen vid föreningens olika räkningar. Sannolikheten för att en bluffaktura som ser ut som en vanlig elräkning ska slinka igenom är onekligen ganska stor.

Herr talman! Jag anser att regeringen skyndsamt ska tillsätta en handlingsinriktad ekobrottskommission mot fakturabedrägerierna. Jag undrar vad justitieministern tycker om det.

Anf. 85 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att vi har en ekobrottsstrategi. Den är mycket mer omfattande än bara för denna typ av brottslighet. De grundläggande försöken är redan straffrättsligt reglerade. Bedrägeri täcker in många olika fall. Vi har också en marknadsrättslig lagstiftning som ger stort utrymme. Men detta räcker inte. Svaret på frågan är att det i första hand brister i tillämpningen. Därmed är inte sagt att vi inte hela tiden också måste följa utvecklingen och vidta de åtgärder som behövs, för den här brottsliga verksamheten förändras.

Vi gör också detta, och jag nämnde i mitt svar en elektronisk kommunikation. Det här är särskilt viktigt med tanke på att den tekniska utvecklingen fortfarande är så snabb att det gäller att hela tiden följa vad som sker. Det gör vi också, och vi får bland annat hjälp i vårt samarbete med näringslivet.

När det gäller tillämpningen är det viktigt att vi alla bidrar med det som vi kan göra. Det är viktigt med samarbete. Polisen och åklagarna har tagit initiativ till att bekämpa det här, framför allt tillsammans med näringslivet. Det allra viktigaste är information, så att man inte luras att göra saker som man annars inte skulle göra.

Något som egentligen gör frågan ännu svårare är att det är de rena fallen där man skickar ut en faktura på någonting som konsumenten inte har beställt som tveklöst är bedrägeri. Det är kanske svårare när man trots allt får en vara men inte har varit tillräckligt uppmärksam. Man kanske tror att man har beställt en liknande vara. Då är det inte brottsligt i sig men illa nog att man i praktiken beställer någonting som man inte vill ha. Det går förstås inte att lagstifta mot dåliga affärer, om man skulle vilja det. I det här fallet sker det dock så systematiskt att man ändå från samhällets sida måste kunna ge en samlad information och hela tiden följa

med i den här typen av utveckling, så att konsumenten har en bättre chans att klara sig.

Det är vidare viktigt att information sprids till ekonomiska föreningar. Jag tror att man har blivit betydligt mer vaksam på företag, särskilt sommartid. Det ska inte vara någon ung sommarpraktikant som sitter och betalar räkningarna utan företagaren måste själv vara medveten om att arbeta brottsförebyggande. Om man bara bestrider och inte betalar är det den person som påstår att varan har beställts som har allt arbete framför sig. Problemet uppstår när man har betalt. Det är därför det är så viktigt att arbeta brottsförebyggande.

Anf. 86 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Vi har en marknadsföringslag i dag. Fallen med falska fakturor som skickas ut för annonser är en lättare fråga att hantera.

Jag vill ägna mig åt frågan om modemkapningar. Vi vet i dag att många barn sitter vid datorerna. Föräldrarna har inte alltid full kontroll. Det som brister i dag är den otydliga informationen, så att barnen knappar in på något och därmed godkänner ett köp. De kommer in i ett program där det kan ske en uppkoppling, en modemkapning, som sker utan att någon sitter vid datorn.

Där sitter barnen och gör någonting, och alla avtal som ingås av minderåriga är olagliga. Det är naturligtvis en otroligt svår bevisbörda. Då måste denna situation greppas i andra änden, det vill säga att all information måste vara oerhört tydlig.

Sedan kan man ställa sig frågan vad de dominerande operatörerna har för ansvar, till exempel Telia, att göra det lite lättare för dem som är Internetanvändare genom att sätta in spärrar för kreditgränser för hur datorerna används. Det skulle kunna vara en väg att lättare hantera detta.

Jag har förstått att det är enbart de som har modem i dag och inte de som har ADSL och bredband som drabbas av detta. Det känns osmakligt att man kan råka ut för en modemkapning, att man kommer ut på någonting som man inte är medveten om och sedan får betala dyra pengar för detta. Nästa fas är att bluffföretagen med dessa bluffakturor anlitar inkassoföretag som använder obehagliga metoder i sitt arbetssätt.

Det gläder mig att det under den här veckan har kommit ett meddelande om att Datainspektionen inte kommer att förlänga tillståndet för inkassoföretaget Persolvo Inkasso AB i Malmö. Det är ett gott tecken. Men vi får se. Vi har inte sett slutet ännu eftersom företaget har för avsikt att överklaga.

Det handlar här om att först och främst skapa tydliga regler och bra information för Internetanvändare, särskilt med tanke på att barn sitter vid datorerna. I andra hand har operatörerna ett ansvar. Man ska kunna få en kreditgräns så att man är medveten om vad som sker, och sedan har man ett fritt val att gå vidare. Jag vill höra justitieministerns syn på möjligheterna att ålägga operatörerna ett större ansvar.

Anf. 87 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! I veckotidningen Kalle Anka & C:o utspelas stundtals vådliga äventyr där Joakim von Anka tvingas att överlåta hela sitt kassa-valv till Björnligan bara därför att han inte har läst det finstilta i kontraktet. Det är ungefär så det numera även tycks gå till i Sverige.

Det är hög tid att ta i med hårdhandskarna i syfte att sätta stopp på detta. Jag har förstått att även justitieministern är av samma uppfattning.

Men det är en grannliga uppgift att via lagstiftning stoppa fakturaskojeriet utan att rättssäkerheten träds förnär. Icke desto mindre måste denna möjlighet prövas, och det ansvaret ankommer på regeringen. Hitintills har regeringen tyvärr nöjt sig med att sitta på åskådarplats.

Dagens situation är helt oacceptabel. Nu klagat myndigheter och organisationer i kapp. Svenskt Näringsliv, Svensk Handel, Ekobrottsmyndigheten, skattemyndigheterna, Patent- och registreringsverket, polismyndigheterna, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Marknadsdomstolen, kreditupplysningsföretag, Posten och bankerna förfasar sig alla över sakernas tillstånd. En översyn av lagstiftningen bör därför kompletteras med effektivare åtgärder inom ramen för den nu gällande lagstiftningen. Detta understryks av att gruppen bedragare är så liten att det bör vara möjligt för de rättsvårdande myndigheterna att punktmarkera dem.

Det bör till exempel vara möjligt att införa snabbare och mer effektiva rutiner för Patent- och registreringsverket när det gäller registreringsändringar, kontroll av så kallade målvakter, likvidation av bolag som saknar revisor, kontroll av aktiekapitalets storlek etcetera.

Skattemyndigheterna bör kunna agera snabbare mot luftbolagen i syfte att säkerställa till exempel momsbetalningar. Auktorisationen för skumma revisorer bör ifrågasättas snabbare, och polismyndigheterna kan förändra sin attityd så att dessa mångmiljonsvindlerier inte längre betraktas som närmast bagatellartade företeelser.

Anf. 88 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det kanske ligger i medinterpellantens intresse att skapa lite mer debatt. Regeringen sitter inte på åskådarplats. I själva verket vet ni att vi definitivt inte gör det.

Jag har beskrivit hur mycket som görs på olika områden, men den grundläggande lagstiftningen finns naturligtvis som ett stöd. Vi ska inte stanna av arbetet och tro att vi nu ska börja ett långt lagstiftningsarbete. Vi ska fortsätta på samma sätt som vi gör – också med de myndigheter och organisationer som räknas upp här. De åtgärder som har vidtagits och det samarbetet ska naturligtvis fortsätta. Det är på det sättet vi effektivt kan bekämpa den typen av brottslighet och annan verksamhet som kanske inte är brottslig men som vi inte vill ska förekomma.

Visst är det särskilda svårigheter med så kallad modemkapning, men det är ändå samma princip som gäller: Det måste finnas ett avtal mellan användaren och den som tillhandahåller betaltjänsten. Konsumentverket rekommenderar därför användaren att bestrida även denna typ av krav.

Som bevis på att saker och ting har gjorts vill jag svara på frågorna om operatören. I den nya lagen om elektronisk kommunikation är den operatör som särskilt utpekats att tillhandahålla telefon till en fast anslutningspunkt åt allmänheten skyldig att erbjuda sina kunder avgiftsfria spärrar mot vissa typer av utgående samtal eller nummer. Operatören kan även åläggas skyldighet att erbjuda spärr mot alltför höga telefonräkningar. För att undvika missförstånd vill jag inte på något sätt säga att vi nu har gjort detta och inte behöver göra mer. Vi är inne i ett intensivt skede och det kommer definitivt att behöva göras mer. Vi arbetar inten-

sivt med detta. Det är svårt att överblicka exakt vad som kommer att behöva göras för lång tid framåt, men vi fortsätter vårt arbete med samma intensitet som tidigare.

Prot. 2003/04:43
5 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 89 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Det har varit intressant att lyssna på justitieministern och även den andre debattören.

Vi är alla medvetna om att problemet finns. Frågan är hur man går vidare. Det är viktigt att lyfta fram detta i debatten. Dels måste vi här bli medvetna om att någonting måste göras, dels måste vi också ingjuta mod hos de konsumenter som blir drabbade. Det är inte så lätt att säga att de ska protestera och bestrida kraven. Många orkar inte. När de har drabbats av modemkapning vet de att det är svårt att bevisa någonting. De har nyttjat tekniken, och därmed känner de en skyldighet att betala. Men de upplever en stor vanmakt när de själva inte kan ha inflytande över vad det är de betalar för. Här styrs de av att operatörerna tar för sig. Ur konsumentens synpunkt är det vi konsumenter som ska ha makt över vad vi använder och betalar för.

Jag sitter som ordinarie i lagutskottet, och frågan kommer upp på vårt bord efter jul. Jag kommer med stort intresse att följa vilka förslag Justitiedepartementet kommer att lägga fram. Det finns anledning att återkomma i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2003/04:122 om delegationsbesök i Nigeria

Anf. 90 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Lars Ohly har frågat mig vilka initiativ jag kommer att ta som uppföljning till mitt delegationsbesök i Nigeria i november i år vad gäller mänskliga rättigheter, särskilt kvinnans rättigheter, miljö, korruption och demokratiska rättigheter i Nigeria.

Inledningsvis vill jag betona att det sedan 1999 pågår en process i riktning mot ökad demokratisering i Nigeria. Valen i april och maj i år var behäftade med många problem men innebar ändå att denna utveckling befästes. Detta har skapat bättre förutsättningar för att utveckla relationerna mellan Sverige och Nigeria.

Ett viktigt syfte med besöket var att fördjupa handelsrelationerna mellan Nigeria och Sverige. Genom att lägga grunden till ett utvecklat samarbete mellan våra länder ges konkret innehåll åt regeringens beslut om en ökad satsning på Västafrika på handelsområdet. Ett annat syfte med mitt besök var att ge oss en fördjupad bild av läget i landet, inte minst vad gäller demokratiprocessen och situationen vad avser de mänskliga rättigheterna.

I samband med besöket fick jag möjlighet att samtala med vice presidenten, utrikesministern, finansministern och handelsministern. Därutöver samtalade jag med företrädare för den ledande fackföreningsrörelsen National Labour Congress och för kommissionen mot ekonomisk och

finansiell brottslighet. Jag samtalade även med olika representanter för nationella organisationer som arbetar till försvar av mänskliga rättigheter, särskilt vad gäller kvinnors situation.

Vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna vill jag uttrycka min avsky över de dödsdomar som fortfarande utdöms i Nigeria. Stening strider mot det internationella förbudet mot grym, omänsklig eller förnedrande bestraffning som Nigeria självt har förbundit sig att respektera.

Jag lyfte under mitt besök särskilt fram den vikt Sverige fäster vid respekten för de mänskliga rättigheterna. Den svenska regeringens motstånd mot dödsstraff, liksom grymma och förnedrande kroppsstraff, är också väl känd. Regeringen har vid ett flertal tillfällen tagit upp såväl frågan om dödsstraff som frågan om inhumana straff på delstatsnivå med företrädare för Nigerias regering. Jag diskuterade ingående frågan om tillämpningen av *sharia*-lagstiftningen med olika företrädare för nationella organisationer som arbetar till försvar av mänskliga rättigheter. Mot bakgrund av dessa samtal är jag övertygad om vikten av att Sverige och andra länder fortsätter att fördöma förekomsten av dödsstraff i Nigeria liksom andra former av grym, omänsklig och förnedrande bestraffning. Det är betydelsefullt att Sverige och andra länder fortsätter att stödja de nationella organisationer som bistår enskilda personer i rättsprocessen. Det är min bedömning att när frågan om steningsdomar väl kommer upp i den federala domstolen kommer den sannolikt att slå fast att dessa domar strider mot Nigerias egen grundlag.

Frågan om miljöproblemen till exempel i Nigerdeltat diskuterades inte specifikt under besöket i Nigeria. Den svenska regeringen är dock engagerad i frågan om multinationella företags engagemang i staternas ansvar för både miljön och mänskliga rättigheter då de arbetar internationellt. Regeringens initiativ Globalt Ansvar syftar till att i ett konstruktivt samarbete mellan företag, regering och andra delar av samhället bidra till att främja en bättre miljö, mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor och korruptionsbekämpning.

Jag tog särskilt upp frågan om korruption under mina samtal med företrädare för Nigerias regering liksom i andra sammanhang. Jag deltog också i en särskild debatt om dessa frågor. Det kan inte råda någon tvekan om problemets omfattning i Nigeria. Samtidigt finns det i Nigeria en ökad insikt om vikten av att arbeta aktivt för att stävja fortsatt utbredning av korruptionen. President Obasanjo har i år skapat en kommission mot ekonomisk och finansiell brottslighet som på kort tid har visat resultat. Inom FN:s ram har under senare år arbete bedrivits med att utveckla en global konvention mot korruption. Nigeria har aktivt deltagit i detta arbete. Det är min förhoppning att Nigeria inom kort undertecknar konventionen. Sverige har fått förfrågan om bidrag till seminarier med mera som kan underlätta för u-länder att införliva konventionens bestämmelser i nationell lagstiftning. Frågan är nu under beredning.

Vad gäller arbetet med att stödja den demokratiska utvecklingen i landet finns det sedan flera år ett väl fungerande samarbete mellan Sverige och Nigeria. Svenskt demokratistöd kanaliseras via enskilda organisationer samt IDEA och FN. Jag tog i samtalet med vice president Abubakar särskilt upp frågan om demokratiutvecklingen i Nigeria.

Sammanfattningsvis konstaterar jag att de frågor som Lars Ohly tar upp redan är del av vår löpande dialog med Nigeria. Jag lade också vid

mitt besök ned särskild möda på att inskräpa betydelsen av dessa frågor. Regeringen kommer att fortsatt ta upp frågan om respekten för de mänskliga rättigheterna i Nigeria, såväl bilateralt som som en del av EU:s politiska dialog med landet. Det är genom att möta företrädare för både Nigerias regering och andra aktörer i landet som vi har möjlighet att uppmärksamma frågor av betydelse för Nigerias samhällsutveckling.

Anf. 91 LARS OHLY (v):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, och jag vill påpeka att mina frågor inte har utgångspunkt i att jag anser det vara fel att upprätthålla kontakten. Tvärtom är det viktigt att ha kontakter även med stater som har en mycket tveksam agenda vad gäller mänskliga rättigheter, demokrati, korruptionsbekämpning och annat. Men det är viktigt att använda de kontakterna till att just inskräpa betydelsen av respekt för mänskliga rättigheter – särskilt i ett land i Nigeria där kvinnor lever under villkor som skulle uppfattas som fullständigt orimliga i varje annat samhälle.

Vi har Amina Laval, som har dömts för otukt, och ytterligare kvinnor som har dömts till döden på grund av att de har haft sexuella förbindelser utanför äktenskapet. Vi har kvinnor som lever under ett ständigt vardagligt förtryck med regeringens goda minne.

Vi har också annat förtryck av mänskliga rättigheter som yttrar sig i att man tillämpar *sharia*-lagar enligt principen öga för öga, tand för tand.

Vi är naturligtvis överens om att detta är fullständigt oacceptabelt. Men jag är något tveksam till den bild som statsrådet målar upp av situationen i Nigeria. Jag får intrycket av att det trots allt är en relativt ljus bild. Det går åt rätt håll – det är den känsla som jag får när jag hör Gunnar Lund svara på mina frågor. Jag är inte så säker på att detta stämmer i alla delar. Framför allt menar jag att om man ska vara tydlig i kritiken mot brott mot mänskliga rättigheter så måste man också utpeka dem som är ansvariga. Jag saknar ett tydligt avståndstagande från president Obasanjo och undrar över den roll som han själv har spelat för att tillåta *sharia*-lagstiftningens utbredande i landet. Regeringen där har spelat en roll genom att inte tillräckligt hårt motarbeta de lagar som förtrycker människor och framför allt kvinnor i det nigerianska samhället.

Handelsutbyte kan vara bra och rimligt. Det kan också i bästa fall bidra till respekt för både mänskliga rättigheter och andra värderingar som vi är överens om. Men då måste man också använda de kontakter som tas genom att mycket tydligt inskräpa att det inte är acceptabelt med omfattande och systematiska kränkningar av kvinnors rättigheter eller av övriga mänskliga rättigheter om man vill ha ett förtroendefullt utbyte av handel eller på andra sätt med Sverige eller andra länder.

Jag är lite förvånad över att miljöfrågorna inte togs upp specifikt under besöket i Nigeria. Vi vet att det finns en omfattande skövling som bland annat beror på att multinationella företag har visat bristande respekt för natur och miljö vid sin exploatering av naturtillgångar i Nigeria. Det är rimligt att där också stödja den nigerianska regeringen själv så att den förmår ställa krav på dem som har skövlat tillgångar och förmår ställa dem till svars som faktiskt är ansvariga för att miljön har blivit utsatt för rovdrift.

Jag tror som sagt inte att det finns någon stor grundläggande meningsskiljaktighet mellan mig och statsrådet i den här frågan. Tvärtom tror jag att vi är överens om vikten av att driva på i frågorna. Men jag tycker också att det är bra om statsrådet lite tydligare kan tala om att för att Nigeria ska kunna komma i åtnjutande av utökad utbyte, av handel eller av annat slag, så krävs också ganska omfattande förändringar av den nigerianska politiken.

Anf. 92 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Det verkar även på mig som om Lars Ohly och jag är överens om mycket. Jag noterar med särskild tillfredsställelse att vi är överens om att det är bra att ha kontakter med i stort sett alla länder. Metoderna för att påverka samhällsutvecklingen och den politiska utvecklingen i ett land kan variera, men en effektiv metod är ofta att träda i kontakt med landet och dess regering och framföra otvetydiga budskap.

Det är just vad jag försökte göra under min resa i Nigeria. Jag såg det som en väldigt väsentlig uppgift vid sidan av de fullt, anser jag, legitima och viktiga intressen som jag var där för att bevaka för svenskt näringsliv och dess möjligheter på en expanderande och mycket intressant marknad i Afrika.

Men jag framförde – det kan Lars Ohly vara lugn för – klara och tydliga budskap till dem jag talade med, företrädare för regeringen i första hand men även andra, om att vi oroar oss över utvecklingen i Nigeria i en lång rad avseenden. Vi tycker inte att den demokratiska utvecklingen är tillräckligt befäst än. Det finns naturligtvis en positiv utveckling sedan 1999, det vill jag hävda, men det beror ju mycket på att den period som föregick de här senaste åren ju var utomordentligt mörk för Nigerias del med den ena militärregimen som ersatte den andra, med diktaturer och förtryck och där mänskliga rättigheter ständigt fick sitta emellan.

Allt detta är ingalunda nu enbart positivt – tvärtom. Jag håller med om att de mänskliga rättigheterna alltjämt får sitta emellan vid många tillfällen. Kvinnors situation är på många olika vis bekymmersam. Vad gäller *sharia*-lagstiftningen vill jag bara påpeka att den sedan rätt lång tid tillbaka finns i ett antal delstater i Nigeria. Vad som har skett och som är nytt är att även straffrätten har introducerats enligt *sharia*-principer, och det är det som är omtvistat. Men jag är ganska övertygad om, som jag sade i mitt inledande svar, att om högsta domstolen får möjlighet att ta ställning till det så kommer man att komma till slutsatsen att det står i strid med Nigerias grundlag. Jag vill understryka att regeringen och president Obasanjo vid ett flertal tillfällen uttryckligen har tagit avstånd från de domar som förekom till exempel i fallet Lawal när det gällde stening med mera.

Så bilden är, som så ofta är fallet med verkligheten, inte svartvit eller enbart svart, utan den rymmer olika element. Det är svårt att säga hur utvecklingen kommer att gå i Nigeria. Det finns en hel del positivt att säga om den. Jag betraktar det som en viktig ambition för vår del att understödja den positiva utvecklingen och göra det genom att vi engagerar oss mer, inte mindre. Det kan gälla ekonomiskt med utvidgade handelsrelationer men också att vi är där oftare och samtalat mer med Nigerias regering och ger uttryck för de synpunkter vi har på utvecklingen i landet.

Anf. 93 LARS OHLY (v):

Herr talman! Vi verkar i grunden vara överens om mycket, men jag skulle vilja säga så här: Handel är inte i sig bra eller dåligt. Den kan i bästa fall innebära att man bidrar till utveckling och en bättre respekt för demokratiska principer och mänskliga rättigheter. Men det finns alltför många exempel på motsatsen.

Just i Nigeria har vi exempel med stora företags närvaro i landet som snarare har haft en negativ effekt. Det gäller inte minst de stora skövlingarna och exploateringen av Nigerias oljetillgångar som bolag som till exempel Shell gick i spetsen för. Då möttes protesterna mot skövlingen med mycket hårda straff. Den nigerianske författaren Ken Saro Wiwa avrättades ju 1995 som en följd av sina protester för att försvara ogonfolkets rättigheter mot den exploatering som bland annat Shell ansvarade för. Så stora företag som fullständigt negligerar mänskliga rättigheter eller vilken effekt deras närvaro i landet har på miljön eller på andra områden innebär definitivt inte något gott för landets utveckling.

Nu tror inte jag att statsrådet åkte till Nigeria för att exploatera. Jag tror att statsrådet åkte dit med den klara föresatsen att utveckla handeln just för att den kan gynna både bekämpandet av fattigdomen och utvecklingen i landet men också för att den faktiskt kan användas som ett medel för att få ökad förståelse för respekten för mänskliga rättigheter och hur avskryvart Sverige och det svenska samhället anser att förtrycket, till exempel av kvinnor, i Nigeria i dag är.

Min förhoppning är att det här besöket kommer att leda till att vi även fortsättningsvis förknippar det utbyte som ska finnas med länder som Nigeria med mycket starka krav och med ett klarspråk som jag också välkomnar i svaret på min interpellation kring det förtryck som existerar runt mänskliga rättigheter och som aldrig någonsin kan försvaras.

Anf. 94 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Jag vill bara göra en ytterligare reflexion om miljön. Jag tror att det är väldigt viktigt att omvärlden är beredd att utöva ett inflytande där. Detta inflytande kan utövas med betydande styrka om det är affärsintressen och ekonomiska intressen som står på spel. Jag tror att vi utifrån ska ta på oss en sådan roll.

Jag hade inte så många samtal om miljöproblemen, men jag ägnade ett och ett halvt dygn åt ett besök i en av delstaterna, och det var mycket intressant. Jag besökte en delstat som heter Cross River State, som i många avseenden, just när det gäller miljöproblemen, är en föregångare i Nigeria och gör ett omfattande arbete. Det gäller både oljeexploateringen och att rädda den regnskog som finns kvar. Man utför ett intressant arbete där med att bland annat rädda utrotningshotade apor, och under en helgs utflykter fick jag vara med och se hur det arbetet gick till. Det fanns ett mycket starkt engagemang hos den guvernör som finns i Cross River State. Detta ska man fortsätta med.

Jag vill bara återigen hålla med om att vi bör se vår roll i förhållande till Nigeria som att vi där kan bidra till en ekonomisk utveckling och att våra egna företag kan gynnas av det – det är inget fel med den saken – samtidigt som vi passar på att framföra tydliga budskap om sådant som oroar oss i Nigerias utveckling.

Jag vill också slutligen påpeka att jag fann särskilt intressant att Nigerias nuvarande regering och dess president bedriver ett reformarbete på hemmaplan. Det gäller till exempel korruptionen. Det gäller att man tar itu med aids och hiv på ett sätt som är om inte föredömligt så betydligt bättre än vad man i många andra länder i Afrika gör. Vad som också är intressant är att Nigeria alltmer tar på sig ett ansvar och en ledande roll i Afrika och i afrikansk politik generellt. Man har gjort rätt stora insatser i Västafrika för att åstadkomma ekonomisk utveckling och integration, men också för att bidra till stabilitet, till exempel genom fredsbevarande insatser och medlande insatser som man nyligen gjorde i Liberia. Man har tagit initiativ tillsammans med Sydafrika för att ge ledning åt resten av kontinenten för att demonstrera ute i världen att Afrika är berett att axla ett ansvar för sina egna problem och vill göra det i framtiden.

Jag tycker att det är en löftesrik utveckling. Det betyder att man inte längre ska betrakta Afrika – allra minst ska vi själva göra det – som ett land där det är bistånd och enbart bistånd som är intressant. Vi ska se på relationerna i ett bredare perspektiv och kunna verka med flera instrument, inklusive handelsfrågor och handelsfrämjande.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellationerna 2003/04:139 och 142 om reglerna för krigsmaterielexporten och JAS-affären

Anf. 95 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Berit Jóhannesson har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att förändra det nuvarande regelverket för krigsmaterielexport, för att få klara gränser mellan vad som ska betraktas som lagliga transaktioner, otillbörlig påverkan och korruption så att ingen ska sväva i tvivelsmål om att de affärer som genomförs sker på ett korrekt sätt. Hon har vidare frågat om jag avser att ta några initiativ till att förändra det nuvarande regelverket när det gäller krigsmaterielexporten, så att omfattande och komplicerade affärer kan hanteras på ett mer transparent sätt.

Lars Ohly har frågat Leif Pagrotsky vilka åtgärder han avser att vidta för att offentligt säkerställa att de affärer som genomförs när det gäller JAS Gripen inte kan betecknas som otillbörlig påverkan eller korruption. Han har också frågat om ministern avser att ta initiativ till en offentlig granskning som klarlägger huruvida några oegentligheter förekommit i JAS Gripen-affären.

Det faller på mig att svara på dessa frågor, och jag väljer att göra det i ett sammanhang.

Regeringen fäster stor vikt vid kampen mot korruption i internationella upphandlingar. Detta gäller inte minst inom handeln med krigsmateriel – ett särskilt utsatt område i dessa sammanhang. Det ligger därför självfallet i regeringens, men också i exportindustrins, intresse att internationella upphandlingar sker på ett öppet och korrekt sätt. Det räcker inte att vårt svenska regelverk motsvarar de krav vi ställer. Därför fortsätter regeringen aktivt att verka för ökad öppenhet också i internationella upphandlingar.

Ansvarsbestämmelserna i krigsmateriellagen utgör så kallad sekundär lagstiftning. Med detta menas att bestämmelserna kommer till användning först om en gärning inte är belagd med straff i brottsbalken. Vad beträffar bestickning och mutbrott är dessa handlingar reglerade i brottsbalken. Det saknas därför anledning att föra in motsvarande begrepp i krigsmateriellagstiftningen.

Anklagelser om bestickning eller mutbrott är inte ovanliga i samband med större upphandlingar. Sådana anklagelser brukar föranleda offentliga utredningar. I samband med Sydafrikas stora krigsmaterielupphandling har ett antal utredningar genomförts i Sydafrika. Ingen av dessa har beslagit det svenska företaget Saab AB, dess dotterbolag eller joint venture-företag med några oegentligheter.

Det är i första hand den stat som gjort upphandlingen som ska utreda uppkomna misstankar om oegentligheter. Från svensk sida är vi givetvis på begäran beredda att hjälpa till i en sådan utredning. Någon sådan begäran har vi inte fått från Sydafrika.

Jag lämnade ett skriftligt svar i samma ärende i förra veckan till Lars Ångström. I det svaret underströks att regeringen utgår från att svenska företag följer gällande lagar och regler, inklusive bestämmelser mot korruption. Om någon anser sig ha belägg för att det förekommit oegentligheter i den aktuella upphandlingen är det de rättsvårdande myndigheternas uppgift att ta hand om detta. Kan någon påvisa att ett svenskt företag varit inblandat i olagliga handlingar är vi mycket angelägna om att svenska myndigheter utreder anklagelserna och ställer företaget till svars.

Jag avser därför inte i detta skede att vidta särskilda åtgärder eller att ta initiativ till en offentlig granskning på sätt som efterfrågas av Lars Ohly.

När det gäller Berit Jóhannessonns fråga om ökad öppenhet i upphandlingsaffärer har den svenska regeringens politik sedan många år varit att verka för största möjliga insyn i alla vapenexportaffärer. Resultatet av den politiken framgår bland annat av regeringens årliga skrivelse till riksdagen om vapenexporten.

Som frågeställarna också anger är en upphandling av den omfattning Sydafrika företog en mycket omfattande och komplicerad affär. Det är inte ovanligt att motköpsåtaganden överstiger de kontrakterade köpesummorna i större försvarsmaterielaffärer. Upphandlingens omfattning gör det svårare men inte mindre angeläget att åstadkomma största möjliga öppenhet och insyn. Detta är också regeringens entydiga strävan, men jag har svårt att se hur detta skulle kunna åstadkommas genom ytterligare reglering utöver nuvarande krigsmateriellag och riktlinjer för krigsmaterielexporten.

Anf. 96 BERIT JÓHANNESSEN (v):

Herr talman! Jag vill tacka Gunnar Lund för svaret på min interpellation.

Jag anser att ministern har svarat mycket luddigt på mina frågor om regelverket för export av krigsmateriel ska förändras så att det finns klara gränser mellan lagliga transaktioner och korruption och så att systemet blir mer öppet och transparent. Ministern svarar att öppenheten finns genom den årliga skrivelsen. Vi vet också att det finns en årlig skrivelse – vi motionerar med anledning av den varje år.

Vänsterpartiet har krävt att man, i likhet med Finland, omedelbart efter beslut om utförelsestillstånd ska lägga ut det på Internet. Holland visar till exempel snabbt vad man har avslagit. Det skulle ge en mycket större insyn för allmänheten.

Det pågår nu en översyn av krigsmateriellagstiftningen. I direktiven till utredningen, som är en mycket tjock handling, står det bland annat: Hur ska nationella myndigheter på bästa sätt kunna utöva faktisk kontroll ur exportperspektiv över de framväxande multinationella försvarsindustrikonglomeraten? Det är ett mycket krångligt ord, men det betyder en komplex, sammansatt företagsstruktur.

Samarbetet mellan Saab och BAE måste väl betraktas som att det ingår i denna grupp. Man verkar på en marknad där konkurrensen är stor.

Regeringen utgår från att svenska företag följer gällande lagar och regler inklusive bestämmelserna mot korruption. Låt oss dock komma ihåg att det här konsortiet inför den sydafrikanska regeringens beslutsprocess om eventuellt köp av JAS 39 Gripen hade över 100 personer anställda för att påverka regeringen på olika sätt. Det finns inget i de rapporter i medierna som jag har tagit del av som i nuläget pekar ut svenska individer eller Saab i samband med frågor om oegentligheter – något som antagligen är nödvändigt juridiskt för att frågan ska bli ett polisärende här i Sverige.

Det fråntar ändå inte regeringen ansvar politiskt, etiskt och moraliskt. Statliga åtgärder har möjliggjort affären. Då talar jag om försäkringar av affären genom exportkrediter på 16 miljarder, direkta lån från Svensk Exportkredit på 16 miljarder och så vidare. Det gäller alltså Sveriges anseende, anser jag.

Ett svenskt företag ingår i konsortiet. Det måste ligga i den svenska regeringens intresse att dels vara med och klara ut misstankarna om oegentligheter, dels inför framtiden inte bara utgå från att svenska företag följer alla regler utan också ha ett kontrollsystem och ett regelsystem som går att följa upp.

Ministern svarar att bestickning och mutbrott är reglerade i brottsbalken och att det därför saknas anledning att föra in dem i krigsmateriellagstiftningen.

Jag vill fråga Gunnar Lund, med anledning av att ministern säger att kampen mot korruption är mycket viktig: Är det så att den svenska exportkreditmyndigheten, EKN, ger exportkrediter utan att utkräva att så kallade kommissioner specificeras? I många länder måste detaljer redovisas, och det ska vara normala nivåer, i enlighet med normala affärsförhållanden, vilket syfte som finns med kommissionerna, vilka detaljer det finns om mottagaren och vem som är mottagaren. Stämmer det att regelverket för den svenska Exportkreditnämnden inte kräver detta?

I många länder ska exportkreditmyndigheten också rapportera till rättsvårdande myndigheter om man finner oegentligheter. Hur fungerar Sverige i det avseendet? Har Saab och BAE i sin ansökan till EKN lämnat dessa uppgifter? Kan regeringen garantera att exportkreditgarantier och statligt lån inte getts till oegentligheter eller till stöd för oetisk verksamhet?

Anf. 97 LARS OHLY (v):

Herr talman! Även jag vill tacka statsrådet för svaret och börja med att säga att jag har en felaktighet i min interpellation. Jag skriver nämligen att den utredning som den sydafrikanske presidenten Thabu Mbeki tillsatte, Joint Investigation Team, inte funnit några brister i upphandlingen.

Detta stämmer inte. Faktum är att de pekade på brister i upphandlingen inte minst när det gällde British Aerospace Systems försäljning av Hawk-helikoptern. Undersökningsgruppen påpekade att det saknades möjlighet att göra en revision av processen. Rapporten sammanfattades med att det fanns avgörande avvikelser från normala statliga upphandlingsprinciper.

British Aerospace och Saab har medgett en hel del faktaförhållanden, till exempel att 5 miljoner sydafrikanska rand 1999 gick till Umkhonto we Sizwe, veteranorganisationen inom ANC:s militära gren. Uppenbarligen kunde detta ses som en möjlighet att blidka eventuell kritik från före detta gerillasoldater, som inte fick plats i den nya armén, samtidigt som regeringen ansåg sig ha råd att satsa på dyra vapenköp.

Saab och British Aerospace har också initierat en stipendiefond inom ANC för forskning om ANC:s egen historia. Saab och British Aerospace har medgett stöd till medborgarrättsrörelsen SANCO, vilket skett i form av köp av tjänster, säger man. Enligt egna uttalanden har Saab och British Aerospace gett olika former av stöd till det sydafrikanska metallarbetareförbundet NUMSA.

Det här må vara lagligt. Det är möjligt. Men det är en gråzon som definitivt borde prövas vad gäller etisk lämplighet och överensstämmelse med OECD:s riktlinjer om att inte ge stöd till politiska partier. Dessutom finns det uppgifter som är mer långtgående än så. Det finns nämligen uppgifter om att man betalat personer, vilket fullständigt skulle strida mot alla normala upphandlingsprinciper.

Att avfärda de olika uppgifterna genom att hänvisa till pågående eller gjorda undersökningar är att ta lite för lättvindigt på uppgifterna. Här har vi faktiskt ett svenskt företag som med regeringens starka stöd verkat för att få en affär i hamn med den sydafrikanska regeringen. Det pågår, eller har pågått, undersökningar såväl i Sydafrika som i Storbritannien, och det förekommer anklagelser som ännu inte är färdigutredda. Att då lite lättvindigt säga att detta inte är en sak för den svenska regeringen är, menar jag, inte ansvarsfullt.

Den svenska staten har satsat enorma belopp på den här affären. Genom exportkrediter och direkta lån har den understött affären. Därför måste man fråga sig: Skulle andra utländska företag tillåtas göra samma sak i Sverige som Saab och British Aerospace gjort i Sydafrika? Om vi vänder på resonemanget kan man fråga sig om det skulle vara möjligt för ett utländskt företag att inför en stor svensk vapenupphandling av utländska vapensystem betala till exempel till svenska Metallarbetareförbundet eller till regeringspartiets sidoorganisationer? Nej, jag tror inte att det skulle vara möjligt. Varför skulle det då vara ett rimligt förfarande i Sydafrika?

Jag tycker att vi måste utreda detta. Vi måste få klart för oss om det förekommit oetiskt agerande och självklart också om det förekommit olagligt agerande. Därför menar jag att den här frågan inte är utredd i och med denna interpellationsdebatt. Vi kommer tillbaka till den – var så säker, statsrådet!

Anf. 98 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Jag inser att det här inte är någon domstol med de krav en domstol har på bevisföring, men det är trots allt Sveriges riksdag. Jag tycker att det är viktigt att man besinnar sitt ansvar när man talar i den här församlingen och riktar anklagelser eller gör antydningar till höger och vänster.

Jag tror inte att det är jag som gör mig skyldig till lättsinne eller bristande ansvarskänsla. Det är rätt allvarligt att i dessa interpellationer, liksom vi hört i andra sammanhang de senaste veckorna och månaderna, ständigt tala om att ”det finns uppgifter”, ”det stod i tidningen häromdagen”, ”jag såg i en intervju på TV 4 att” och så vidare. Detta skulle alltså ligga till grund för ett ansvarsfullt regeringsagerande. Ni föreslår att vi ska ta fasta på dessa rätt lösa påståenden och skrida till verket med en utförlig granskning.

Jag kan inte agera på det lättsinniga viset, och det är trist med en kampanj som enbart baseras på den typen av lösliga påståenden. Någon måste i så fall prestera fakta; den vägen finns alltid. Det som ni talar om gäller ju misstankar om regelrätta brott och oegentligheter.

Om det finns sådana misstankar med den minsta faktagrund menar jag att det i så fall omedelbart ska meddelas de rättsvårdande myndigheterna. De kommer att vara snara till att dra konsekvenser. Så skedde i Storbritannien, där utrikesministeriet fick in uppgifter som i varje fall hade någon halt av sanning, och ärendet överlämnades omedelbart till polis och åklagare. De granskade ärendet och fann att det inte fanns någon grund för att gå vidare med åtal eller att vidta andra rättsliga åtgärder.

I den meningen lever vi förvisso i ett traditionellt rättssamhälle och ska också iaktta de spelregler som i det avseendet gäller hos oss. Dem tycker jag att även Lars Ohly och Berit Jóhannesson bör hålla sig till.

Sedan ska vi i den här debatten inte dölja det faktum att våra utgångspunkter rejält skiljer sig åt. Berit Jóhannesson och Lars Ohly, och det parti de företräder, vill nämligen inte att Sverige över huvud taget ska exportera krigsmateriel. Det är dock inte min eller regeringens utgångspunkt. I stället anser vi att det är fullt rimligt att Sverige exporterar krigsmateriel, men vi omgärdar den exporten med det förmodligen mest restriktiva regelverk som finns bland vapenexporterande länder.

Det regelverket har följts till punkt och pricka när det gäller affärerna på Sydafrika. Det har skett en utomordentligt noggrann prövning i regeringens regi, och en lika noggrann prövning i EKN:s regi, när det gäller de krediter man ställt upp med. Vi har gjort det på sedvanligt sätt och i bred parlamentarisk enighet kommit fram till att det var rimligt att försöka sälja dessa stridsflygplan till Sydafrika.

När det beslutet väl fattats har förhandlingarna genomförts. Det innehåller också betydande motköp. Det är långtifrån ointressant att det finns omfattande motköpskontrakt. Man kan kanske klaga över att affären blir komplicerad, men framför allt kan det främja den ekonomiska utvecklingen i Sydafrika i form av sysselsättning och mer investeringar. Det i sin tur ger möjligheter för Sydafrika som land.

Anf. 99 BERIT JÓHANNESSON (v):

Herr talman! Ministern svarade inte på de frågor jag ställde. Jag tror att det är viktigt att vi skiljer på de olika sakerna. Våra bevekelsegrunder för att ställa interpellationerna handlar om omsorg och om att vi vill att allt ska gå rätt till.

Ministern svarade alltså inte på de frågor jag ställde, och därför skulle jag vilja ta upp dem igen. På en enkätfråga från OSSE har Sverige svarat att man inte begär detaljer i samband med kommissionerna. Luxemburg, Holland, Nya Zeeland och många andra har svarat att de begär detaljer. Detaljerna handlar om, som jag sade tidigare, ifall normal affärssed iakttagits, syftet och vem som är mottagare. Varför har inte Sverige svarat ja på den frågan?

Det finns inga nya frågor i det vi talar om. Det finns dokument och det finns rekommendationer, men frågan är vad som sagts i praktisk handling. Då avser jag korruption och annat.

Det finns i regeringens PM från 1999 som heter *Kampen mot internationell korruption – svenska positioner och insatser*, ett mycket bra PM, en del som handlar om att förbättra regelverket vad gäller försvarsmaterielen. Det står klart och tydligt. Det finns också en aktionsplan inom OECD om tagande av mutor och officiellt stödjande exportkrediter. Det är en rekommendation för medlemmarna inom OECD vad gäller exportkrediter och kreditgarantier.

Vad har hänt med efterlevnaden av den rekommendationen? Vad har regeringen vidtagit för åtgärder med anledning av det? Om regeringen inte förändrar sina regelverk och rutiner med anledning av detta vill jag ställa följande frågor:

Kommer den tillsatta kommittén för översyn av krigsmatriellagstiftningen att få att ett tilläggsdirektiv vad gäller att föreslå förändringar av regelverket så att det finns klara gränser mellan vad som är lagliga transaktioner, otillbörlig påverkan och korruption för att undvika framtida bekymmer?

Eller kommer regeringen att tillsätta en särskild utredning i frågan som kopplas till exportkrediter och lån och därmed också ställa krav på redovisning av kommissionerna med anledning av regeringens egna PM och vad OECD har rekommenderat?

Det skulle jag gärna vilja ha svar på.

Anf. 100 LARS OHLY (v):

Herr talman! Det lät på statsrådet som att Berit Jóhannesson och jag hade hört något skvaller i någon korridor och hade låtit detta vidarebefordras i form av en interpellation till statsrådet här i riksdagen. Riktigt så är det inte. Det handlar om anklagelser som är framförda av personer som borde haft insyn.

Domare Heath som tidigare var chef för den sydafrikanska ekobrottsmyndigheten, Special Investigation Unit, har till exempel uttalat sig. Han har sagt: Den information som vi samlade in under undersökningen indikerade att det förekom mer än en muta utbetald till mer än en ANC-medlem. Han sade också: Avsevärda penningssummor hade betalats ut av anbudsgivarna för att få bli delaktiga i vapenaffären.

Jag påstår självklart inte att han har rätt. Jag vet inte det. Men jag kräver att detta utreds och att de som har möjlighet att belägga om detta är sant eller om det inte finns något uns av sanning i det verkligen gör allt de kan för att se till att sanningen kommer fram.

Andrew Feinstein var tidigare vice ordförande i sydafrikanska parlamentets revisionsutskott, motsvarande riksdagens konstitutionsutskott. Det är kanske det tyngsta och viktigaste utskottet när det gäller att i varje fall hantera regeringens affärer. Han sade att British Aerospace gav 5 miljoner rand till ANC:s organisation för militära veteraner. Organisationen ledare var försvarsminister Joe Modise. Mitt intryck, sade Feinstein, var att gåvan initierades av Joe Modise månaderna innan regeringens beslut om vapenupphandling.

Det är en allvarlig anklagelse. Naturligtvis måste den utredas. Vi måste få reda på vad som stämmer. Dessutom har Saab och British Aerospace, som jag sade i mitt första inlägg, medgett att 5 miljoner rand år 1999 gick till ANC:s organisation för militära veteraner. En stipendiefond till forskning inom ANC har initierats och bekostats av Saab och British Aerospace. Man har gett stöd till medborgarrättsrörelsen SANCO i form av köp av tjänster. Det har också utgått olika former av stöd till det sydafrikanska metallarbetareförbundet.

Därför frågade jag: Är detta rimligt? Det är möjligt att det är lagligt. Är det etiskt godtagbart? Skulle vi i Sverige acceptera att utländska företag betalade ut denna form av stöd till regeringspartiets sidoorganisationer? Nej, jag tror inte det. Jag tror att det skulle bli skandal.

Jag menar att det inte bara är lösa rykten. Det finns medgivna utbetalningar från inblandade företag. Det finns utöver det ett antal uppgifter som jag menar att vi måste få reda på om de har någon sanningshalt eller inte. Statsrådet borde därför vara mycket tydligare med att vi ska se till att alla dessa rykten, alla dessa påståenden, alla dessa anklagelser utreds.

Såväl vi i Sverige som allmänheten i Sydafrika, Storbritannien och alla inblandade länder borde få reda på att upphandlingarna skedde på ett etiskt försvarbart sätt enligt lagstiftning och enligt internationella upphandlingsregler. Klarar man inte av det döljer man sig genom att påstå att det inte duger som anklagelser. Men det är inte ett hållbart försvar.

Anf. 101 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Jag kan säga utan att överdriva att vi i Sverige har en mycket lång och gedigen tradition av stor öppenhet när det gäller krigsmaterielfrågor. Det har om något bara ökat under senare år. Jag vill medverka på alla sätt till att maximal öppenhet och insyn tillämpas när det gäller våra egna upphandlingar, våra egna exportaffärer och internationella upphandlingar. Vi har allt intresse av det. Det gäller inte minst internationella upphandlingar. I sådana kan vi hävda oss bättre om insynen ökar och öppenheten blir större.

Det stör mig ändå att Lars Ohly fortsätter att lansera som fakta vad som ändå trots allt är och förblir påståenden. Jag kan för min del inte förstå – och jag vill ställa den frågan till interpellanterna – varför man inte går till de rättsvårdande myndigheterna med de misstankar och det faktaunderlag man har. Då rullar automatiskt en granskning igång. Jag skulle gärna se det om det finns fog för dessa misstankar. Man undrar om det kanske helt enkelt är på det viset att det under dessa påståenden döljer sig förskräckligt lite fakta. Det har till exempel visat sig vara fallet när utredningarna gjordes i Storbritannien. Jag är i det avseendet utomordentligt öppen för att vända på varje sten.

Jag vill svara på Berit Jóhannesson's frågor. När det gäller OECD:s arbete med de överenskommelser som finns och regelsystem för vad man ska iakttä när man ger kreditgarantier, och också när det gäller OECD:s överenskommelser om att bekämpa korruption och mutor, är vi, har alltid varit och fortsätter att vara mycket aktivt pådrivande i de sammanhangen. Vi följer de regelsystemen till punkt och pricka. I själva verket har OECD:s överenskommelse om att bekämpa mutor införlivats i svensk lagstiftning. Jag kan inte se att vi har några problem att leva upp till dem.

Den specifika frågan om detaljriikedomen i vad EKN granskar inför en kreditgivning kan jag inte svara på från den här talarstolen. Det har jag inte tillräcklig detaljkunskap om. Jag vet att EKN i allra högsta grad, inte minst när det handlar om en sådan här stor affär, går utomordentligt grundligt och noggrant tillväga i sin prövning. Där tror jag inte att vi behöver vara oroliga.

När det slutligen gäller den utredning som sitter som Anders Svärd leder är syftet med utredningen att just att se över vårt samlade regelverk och de beslutsprocedurer vi har för att hantera krigsmaterielfrågor. Det har gått 10, 15 år sedan den lagstiftningen lades på plats. Vi kan nu behöva ta hänsyn till en rad saker som har hänt de senaste tio åren. Jag tänker då på att vi har blivit EU-medlemmar. Jag tänker också på att vi deltar alltmer i ett allt närmare samarbete om försvarsproduktion med andra länder. Vad konsekvenserna av detta blir eller bör bli för vår egen hantering av krigsmaterielexporten tycker jag är viktigt att se närmare på. Det är den uppgiften som utredningen har.

Anf. 102 BERIT JÓHANNESSON (v):

Herr talman! Statsrådet säger att den svenska regeringen lever upp till OSSE:s krav, till OECD och så vidare. Men det är ett faktum att i enkäten från OSSE svarar vi inte ja på frågan om vi frågar efter detaljer när det gäller de här kommissionerna. Det här tycker jag är väldigt viktigt att vi får klargjort. Vi kommer att fortsätta att följa upp det här.

Tyvärr har inte statsrådet svarat på min propå om att man borde inkludera sådana här frågor i den Svärdska utredningen, som den kallas, eller göra en egen utredning. Det beklagar jag. Jag tror att det är mycket väsentligt att man faktiskt tar de här sakerna på allvar, tittar över dem och ser vad man kan förbättra från dagens läge. Jag beklagar alltså detta.

Anf. 103 LARS OHLY (v):

Herr talman! Statsrådet säger att vi lägger fram rykten och anklagelser som fakta. Då vill jag uppmana statsrådet att på måndag gå in på riksdagens hemsida och läsa det protokoll som skrivs från de här över-

läggningarna. Inte i något fall har jag påstått mig sitta inne med sanningen. Tvärtom har jag ställt frågor.

Här finns det grund för att ställa frågor. Här finns det uppgifter som borde vara tillräcklig grund även för statsrådet att ställa sig en och annan fråga. Vad jag vill veta är: Finns det någon sanning i dessa påståenden? Är det så att Feinstein och Heath har fullständigt fel? Visst, bra, då belägger vi det, och så finns det ingen tveksamhet kvar i den delen.

Varför inte gå till de rättsvårdande myndigheterna? säger Gunnar Lund. Jag har inte de fakta som krävs för att belägga vare sig om detta är sant eller om det är osant. Men regeringen borde ha mycket bättre möjligheter än vad jag har. Ni har själva varit mycket aktivt inblandade i hela vapenförsäljningen. Ambassaden i Sydafrika har varit inblandad. Vi har haft regeringsbesök. Vi har till och med haft ett stort och mycket omskrivet arrangemang i Sydafrika i samband med den här vapenförsäljningen. Ni borde ha alla möjligheter att kunna tala om för allmänheten om det finns någon riktighet i de här uppgifterna.

Det handlar nämligen om vilken trovärdighet som finns i det engagemang som Gunnar Lund uttrycker mot korruption och för offentlighet kring olika upphandlingar om man inte ens vill undersöka vilket ansvar det svenska stödet för en sådan här affär kan innebära. Osäkerheten i sig kommer bara att leda till ökad ryktesspridning och kan därför skada möjligheten att göra upp med felaktiga rykten och också skada bilden av Sverige i utlandet.

Anf. 104 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Det är riktigt som Lars Ohly säger att vi har betydande insyn – har haft och fortsätter att ha – i de affärer vi talar om, den upphandling som Sydafrika genomförde och agerandet från våra företags sida. Naturligtvis har vi hela tiden också följt den diskussion som äger rum och de påståenden som slungas ut av det ena eller andra slaget. Vi har hela tiden studerat frågan och begrundat om det finns anledning att misstänka det ena eller andra. Vi har kommit fram till, och det är det jag har redovisat här i dag, att vi inte har något som helst belägg för detta och i den meningen ingen anledning att gå vidare i en djupare granskning.

Vi har naturligtvis också tagit del av de utredningar som gjorts, flera stycken, i Sydafrika. Vi har också tagit del av de utredningar som gjorts av polis och åklagarväsende i Storbritannien. Vår slutsats, i varje fall tills vidare, är att vi inte ser att det finns några belägg för att det skulle ha förekommit korruption, oegentligheter eller mutor.

Inte heller kan jag säga att den debatt som vi har fört här i dag har gjort mig mer övertygad på den punkten eller avslöjat nya fakta i målet som skulle kunna föranleda en annan attityd från min sida. Så ter det sig för mig.

Jag beklagar för övrigt att jag inte har kunnat ge det fulla svaret om EKN och detaljeringsgraden i OECD:s riktlinjer – det är väl OECD, föreställer jag mig – eller om det skiljer sig något mellan EKN:s praxis och andra motsvarande myndigheter i andra länder. Jag tror inte det, men jag vill undersöka det och återkomma i särskild ordning.

Anf. 105 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Henrik von Sydow har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att tydliggöra gränsdragningen mellan min egen maktutövning och näringslivets normala, löpande verksamhet.

Henrik von Sydows citat från en radiointervju tar sin utgångspunkt i den krisartade situationen i livförsäkringsbranschen, och jag vill därför också själv börja i den ändan.

Vi kan konstatera att flera livförsäkringsbolag inte tillräckligt levt upp till rollen som goda förvaltare av spararnas pensionsmedel under de senaste årens börsnedgång. Vi har även sett flera exempel på tveklaktigheter – i form av affärstransaktioner, ersättningssystem och tilldelning av bostadslägenheter – som bidrar till att förtroendet för livbolagen urholkats ytterligare. Ett bristande förtroende för livbolagsbranschen riskerar självfallet att smitta av sig även på andra delar av näringslivet.

Vi måste nu snabbt finna en väg ut ur den uppkomna situationen. Medborgarna måste kunna känna förtroende för livförsäkringsbranschen. Ansvaret för att åter skapa detta förtroende är delat. Regering och riksdag svarar för de regler som styr livbolagen. Finansinspektionen svarar för tillsynen över livbolagens verksamhet. Ytterst är det emellertid, vilket är viktigt att framhålla, ägare och styrelser i livbolagen som måste garantera att verksamheten är stabil och utövas enligt gällande regler på ett seriöst och ansvarsfullt sätt.

Regeringen har för sin del vidtagit och kommer att vidta ytterligare åtgärder som syftar till att återställa förtroendet hos allmänheten för livförsäkringsbranschen. Vi har nyligen tillsatt en utredning med uppgift att skapa moderna och tydliga regler för bland annat livbolagen. I början av nästa år kommer regeringen att föreslå regler som syftar till att minska risken för intressekonflikter och stärka försäkringstagarnas ställning i livbolagen. Finansinspektionen förstärker samtidigt tillsynen över livbolagen.

Men det ankommer nu också på livförsäkringsbranschen att axla sitt eget ansvar. Ägare och ledning i bolagen måste ta sitt självklara ansvar för att verksamheten är sund och genom självsanering förhindra att en fusk- och mygelkultur breder ut sig. Vidlyftiga ersättningssystem och en tveklaktig utdelning av bostadslägenheter är uttryck för en sådan kultur.

Mitt radiouttalande avsåg alltså livbolagens lägenhetstilldelningar. Generellt sett har livförsäkringsbolag förhållandevis stora fastighetsinnehav i sina portföljer. Fastigheterna är inte sällan lokaliserade i Stockholms innerstad. Sådana innehav i kombination med de system för tilldelning av lägenheter i bolagsinterna bostadsköer som förekommer i flera av bolagen riskerar att locka till missbruk. Kraven på ett etiskt förhållningssätt hos det enskilda bolaget och ändamålsenligt utformade system blir därmed uppenbarligen mycket höga.

När vi i ljuset av detta tvingas ta del av bland annat hur mycket attraktiva bostadslägenheter utan godtagbara motiv tilldelats ledande befattningshavare i bolagen – och även deras anhöriga – är det enligt min mening både rimligt och direkt påkallat att jag och andra ansvariga statsråd både reagerar och agerar. Vad jag således uttalat mig om är en del av

*Svar på
interpellationer*

bolagens verksamhet som jag tycker är uppenbart osund och som bör förändras. Även en politiker måste självfallet få delta i samhällsdebatten – det låter konstigt att säga det, men det är tydligen nödvändigt – och uttrycka sin åsikt om företeelser som den nu aktuella. Som ansvarig minister för försäkringssektorn ser jag det som min plikt att reagera.

Sett i ett vidare perspektiv vill jag också påminna om att regeringen i september 2002 tillsatte den så kallade Förtroendekommissionen. Bakgrunden till det initiativet är att förhållanden som uppmärksammats under senare tid i Sverige och i vår omvärld medfört att förtroendet för det svenska näringslivet hamnat i den offentliga debattens fokus. Det är självfallet mycket angeläget att säkerställa att förtroendet för näringslivet upprätthålls. Kommissionen har därför i uppdrag att analysera den ordning som vi har i dag och föreslå de åtgärder som bedöms nödvändiga. Också mot bakgrund av det uppdraget finner jag det både naturligt och önskvärt att jag deltar i debatten om vilka åtgärder som kan behöva vidtas.

Jag vill i sammanhanget påpeka att Skandia i just det här avseendet utgjort ett föredöme när man låtit göra en oberoende utredning som följts upp av åtgärdspaket. Jag noterar till exempel med tillfredsställelse att både Skandia och Skandia Liv antagit nya regler för tilldelning av bostadslägenheter. Reglerna har av de oberoende utredningsgrupper som under hösten rapporterat om bolagen bedömts som ändamålsenligt utformade. Jag välkomnar att även övriga livbolag genomför självsanerande initiativ av det slag vi har sett prov på i Skandias fall. En otvetydig friskförklaring av det egna bolaget är ju också det säkraste sättet att återvinna förtroendet hos allmänheten och spararna.

Anf. 106 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag vill börja med att applådera statsrådet för den första delen av hans svar. Det är både självklart och angeläget att statsrådet markerar mot de direkta oegentligheter i näringslivet som vi upplevt den här hösten. Det är förstås ett djupt omoraliskt beteende av enskilda företrädare som skadar hela näringslivets anseende. Här måste rättvisan nu ha sin gång.

Men min fråga gällde inte de här avslöjandena, utan min fråga gällde gränsdragningen mellan Gunnar Lunds egen maktutövning och företagets normala löpande verksamhet. I samband med uppmärksamheten kring livbolagens tilldelningar av lägenheter blev Gunnar Lund intervjuad i Sveriges Radio. Statsrådet framhöll då att tilldelningen av lägenheter till anställda är en ”galen och olycklig kultur”. Han konkluderade med: Jag tycker därför att man ska sluta med att över huvud taget ägna sig åt att erbjuda lägenheter.

Ministerns önskan om ett förbud eller ett stopp för livbolagen att över huvud taget hyra ut lägenheter från de egna fastighetsbestånden till egna medarbetare är ett direkt kränkande av den grundlagsskyddade näringsfriheten. Kritiken, som den framförs, riktas dessutom urskillningslöst också mot vanliga hederliga, hårt arbetande medarbetare i livbolagen som fick klä skott när statsrådet framförde sin kritik.

Det är många medarbetare som tilldelats lägenheter av flera fullt legitima skäl, förstås, till exempel för att hemma finns på en ort och arbetsplatsen finns på en annan. Det är ju en situation som riksdagens ledamö-

ter känner igen. Men jag har inte hört någon kritik från regeringen om det otillbörliga i att upplåta lägenheter åt ledamöterna. Men när det gäller livförsäkringsbolag får de anställda, merparten hederliga och med helt legitima skäl för sin övernattningslägenhet, bannor av statsrådet.

Herr talman! Det är många som har påpekat att tillväxt kräver tillit. Och det ligger väldigt mycket i det. Tillit är förstås fundamentalt för att människor ska våga göra affärer med andra än bara sina släktingar. Men det krävs också en tillit mellan det politiska ledarskapet å ena sidan och företagare å andra. Tillit är just någonting ömsesidigt. Därför borde statsrådet betänka vilka signaler det är han skickar från den politiska maktens korridorer.

Frågetecknen bland företagare blir ju fler. Vilket område i näringslivet vill ministern nästa gång ge sig på för att detaljreglera med olika utspel? Vill ministern härnäst berätta för elbolagen hur de ska sköta sin dagliga verksamhet? Är det telekombolagen som ska informeras av ministern hur de bör driva kärnverksamheten? Eller ska man helt enkelt göra tolkningen att ministerns uttalande har en stark ideologisk underton? Frågorna är många.

Vart vill ministern egentligen komma med sådana här begränsande styr- och regleringsförslag som kastas ut i debatten? Det är väl inte så att ministern förbereder ytterligare detaljregleringar och ytterligare inskränkningar av försäkringsbolagens kärnverksamheter? Jag tror att det är många som vill ha klarhet. Min fråga är därför om statsrådet önskar se ett förbud mot att livbolag tilldelar anställda lägenheter från det egna fastighetsbeståndet?

Anf. 107 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Henrik von Sydow frågar vart jag vill komma. Det hoppas jag att jag har gjort tydligt. Jag är mycket oroad över tillståndet för svenskt näringsliv för närvarande. Jag är oroad över den faktiskt rätt djupa förtroendekris som tornar upp sig och som vi måste axla ett gemensamt ansvar för att ta itu med och råda bot på. Jag tror framför allt att näringslivet självt måste bli tydligare, ta tydligare initiativ. De har varit alldeles för passiva i det här avseendet. Vad har vi hört från näringslivets främsta företrädare, näringslivets organisationer medan allt det här har rullat på? Väldigt lite. Jag tycker att det är dags att se ett mer kraftfullt agerande. Jag vill gärna se en regelrätt handlingsplan från näringslivet för hur de har tänkt sig att återställa det fulla förtroendet för näringslivet hos allmänheten.

Det är det här som upptar mig. Här vill jag bidra på det sätt jag kan från regeringens sida, från lagstiftarens sida. Och vi tänker göra åtskilligt och gör redan åtskilligt i form av att skärpa lagstiftning, skärpa tillsyn och så vidare. Det är helt naturligt att vi för en debatt om vad det är för kultur, vad det är för praxis som har gjort sig bred ute i näringslivet och som vi kan identifiera som osund. Vi talar just i dagarna om ett ersättningsystem som tillämpas i stora delar av näringslivet och som fullkomligt gått över styr. Det håller väl till och med Henrik von Sydow med om. Eller är Henrik von Sydow beredd att försvara Skandiadirektörernas feta bonusar, som de i stort sett roffat åt sig utan att iaktta vederbörliga beslutsprocesser i företaget, att förelägga styrelsen med mera. Självklart måste man reagera mot detta.

Jag har då också tagit mig friheten att göra vissa iakttagelser när det gäller bruket av lägenheter. Jag står fast vid att det är en okultur som har utvecklats i det avseendet. Självklart är det det när man ser nyrenoverade tolvrummare på Strandvägen skänkas bort till höger och till vänster, inte bara till de höga befattningshavarna utan till deras söner och döttrar och jag vet inte vad.

Jag menar att detta missbruk sannolikt har ett samband med att det är ett ganska vanligt fenomen att man erbjuder medarbetare tillgång till hyreskontrakt, till en lägenhet. Jag skäller inte på dessa medarbetare eller utsätter dem för kritik. Det är väl inte de som schavotterar. Hur har Henrik von Sydow kunnat få en sådan uppfattning? Absolut inte. De har ju skrivit ett anställningskontrakt där det här har varit en del. De ska känna sig trygga i sina lägenheter.

Jag talar om framtiden, där jag tycker att man ska komma bort från den här typen av praxis, en kultur som odlas i näringslivet. Det inbjuder till missbruk. Ju mer man kan komma bort från det, desto bättre. Det har självklart inte någonting att göra med att jag inkräktar på någon näringsfrihet i landet. Däremot vill jag se upp med friheten att vara närig. Den kan vi diskutera mer om.

Anf. 108 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Som jag sade i mitt första inlägg applåderade jag de delar av statsrådets svar där han just riktade mycket skarp kritik mot de direkta oegentligheter som har förekommit. Där delar jag verkligen statsrådets kritik mot näringslivet.

Men han måste också inse att de uttalanden som han gör, de svepande dragningar som han gör urskillningslöst drabbar anställda människor, hederliga hårt arbetande, som just har arbetet på en plats och familjen på en annan och som är i behov av övernattningslägenheter. Den typen av svepande, generaliserande kritik är inte bra. Det ökar inte förtroendet eller tilliten till politiker.

Jag är precis lika oroad som statsrådet för den förtroendekris som vi har sett vecka ut och vecka in den här hösten, både för näringslivets ledarskap och för det politiska ledarskapet.

Som jag sade tidigare är tillit mellan politiker och näringsliv angeläget för tillväxten. Tillit ger tillväxt. Jag tror att det vore mycket elegant och välgörande med en bättre förklaring och en ursäkt från Gunnar Lund för att hans uttalande i Ekonomiekots intervju var obetänksamt och öververlagt. Ett sådant erkännande skulle särskilt bidra till att lyfta bort mycket av den osäkerhet som ministerns uttalanden har skapat hos hederliga och hårt arbetande företagare i redan tillräckligt turbulenta tider.

Om han i stället vidhåller sin ståndpunkt och sin attityd är risken stor att han cementerar eller underbygger en framväxande uppfattning om att det finns en ökande godtycklig och orättvis styrning från regeringens håll. Godtycklig och orättvis säger jag därför att det är illavarslande att notera de helt skilda attityderna från regeringens håll vad gäller förhållningssättet till å ena sidan privat företagsamhet och å andra sidan statliga bolag och verksamheter som står nära socialdemokratien.

Vi har under den här hösten blivit varse en stor mängd händelser där statliga och fackligt ägda bolag stått i centrum för minst sagt tvivelaktiga affärer. När fackföreningsägda Folksam ombads tillsätta en oberoende

granskningskommission av finansministern kom svaret från bolagets vd: Här finns inget att granska. Ett sådant uttalande kunde varit väl värt att bemötas från Gunnar Lund. Där hade han mycket väl kunnat inskräpa vikten av att lägga alla korten på bordet. Men ministern tyckte då uppenbarligen att allt var i sin ordning.

Om man ser till resten av Gunnar Lunds fögderi som en större helhet blir bilden som växer fram fortsatt densamma och inte speciellt vacker. När statliga Systembolagets havererade företagskultur blev förstanyhet framträdde statsministern med stor snabbhet och gav företagsledningen sitt fulla stöd. Han var mycket tydlig med att han ansåg att bolagsledningen på ett, som han sade, kraftfullt sätt tar itu med rötan. Tycker inte Gunnar Lund att det är anmärkningsvärt att statsministern har uttalat ett sådant förtroende för en ledning som så uppenbart har brustit just i sin företagsledning?

Statsrådet lyfter i sitt svar här fram Förtroendekommissionen. Är det inte anmärkningsvärt att den av regeringen tillsatta förtroendekommissionen inte ska omfatta de statliga bolagen som gång på gång under hösten visat upp en fördärlig och korrupt kultur? Om svaret på den frågan är nej kan slutsatsen nästan bara bli en enda, nämligen att regeringens agerande och uppträdande är prov på dubbelmoral som sänker regeringens trovärdighet vad gäller ambitionen att både på djupet och på bredden åtgärda de etiska utmaningar som visat sig den här hösten. Regeringens trovärdighet blir usel. Dubbel moral är dålig moral.

Är det inte anmärkningsvärt, Gunnar Lund, att den av regeringen tillsatta förtroendekommissionen inte ska omfatta de statliga bolagen?

Anf. 109 Statsrådet GUNNAR LUND (s):

Herr talman! Det är tydligen så att ett statsråd ska ålägga sig den största återhållsamhet när det gäller vad man säger och inte säger. Om man är riksdagsledamot kan man tydligen skjuta hur vilt som helst och i alla tänkbara riktningar på en gång.

Jag tror att Henrik von Sydow följer nyheterna rätt dåligt om han inte har noterat att jag vid ett flertal tillfällen har gjort mycket kritiska uttalanden om just det faktum att Folksam och dess verkställande direktör är så ovilliga att genomföra granskning av det slag vi har sett på annat håll. Det vore välgörande om Henrik von Sydow ville ägna mer av sin uppenbarligen mycket stora energi åt att i det läge som råder, kritiskt för vårt land, snarare bearbeta näringslivet och näringslivets organisationer. Jag förutsätter att von Sydow har en del kontakter där. Jag tycker att det borde vara en huvuduppgift i det här läget att få dem att besinna sitt ansvar, att inse att den förtroendekris som vi faktiskt har på händer kräver insatser utöver det vanliga ifrån näringslivet självt.

Jag blir konfunderad över de resonemang som Henrik von Sydow för. Jag förstår dem inte helt och hållet. Jag funderade över vad det är som ligger under allt detta. Det verkar vara någon form av väldigt starkt ideologiskt nit, snarast av nyliberalt snitt, som, tycker jag, många gånger leder till minst sagt förvirrande slutsatser. Så sent som för någon vecka sedan hade vi en debatt här i kammaren. Då ville Henrik von Sydow till varje pris att jag med alla mina maktbefogenheter skulle träda in och sätta munkavle på de statliga myndigheterna. De skulle inte tillåtas att ens informera allmänheten om sin verksamhet. Nu är det tydligen jag

som ska lägga munkavle på mig själv och det i en fråga som just för närvarande upptar hela det svenska folket, krisen som vi ser i försäkringssektorn och i näringslivet i stort och som dessutom är ett område som är mitt ansvarsområde i regeringen.

Jag tror ärligt talat inte att det är näringsfriheten som är hotad av allt detta. Om något är det väl snarast yttrandefriheten.

Anf. 110 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Låt mig börja med att göra en sak klar. Jag håller på en punkt med Gunnar Lund. Det är klart att det är näringslivet som har huvudansvaret för att nu återupprätta förtroendet. Politiker ska ägna sig åt att återställa förtroendet vad gäller sig själva och till exempel de statliga bolagen. Det är väl också en lärdom som vi får dra av höstens stora förtroendekris, både i politiken och i näringslivet. Men det som vi här inne kan börja med är oss själva och hur vi sköter de statliga bolagen.

Jag skulle kunna fortsätta att lista exempel på hur regeringen väljer att systematiskt särbehandla statliga bolag eller sådana verksamheter som står den socialdemokratiska rörelsen nära medan man har en betydligt kärvare ton mot andra verksamheter. Men eftersom min ton är begränsad ska jag avsluta med ett enda exempel som knyter an till min första fråga till Gunnar Lund, nämligen om rättfärdigheten i att kunna hyra ut lägenheter till anställda från det egna fastighetsbeståndet.

En av de verkligt stora fastighetsägarna i centrala Stockholm är den fackliga landsorganisationen LO. Ett flertal ledande befattningshavare inom organisationen har tilldelats lägenheter från det egna beståndet. De har gått förbi den kö som alla övriga medborgare tvingas stå i. Om nu statsrådet envisas med att ha synpunkter på hur fastighetsbestånd ska hanteras vore det ett mycket välkommet initiativ från den biträdande finansministern om han offentligt och tydligt här i kammaren avkrävde en förklaring från LO-ledningen om det rättmätiga och moraliska i att etablera en gräddfil för den egna ledningen. Eftersom de står regeringsmakten nära är det väl också en fråga som statsrådet väljer att inte svara på och i stället tuga om. I den tystnaden talar i så fall dubbelmoralen.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellation 2003/04:113 om rovdjursfrågan

Anf. 111 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Bengt-Anders Johansson har frågat mig vad jag har för planering för förvaltningen av landets stora rovdjur björn, varg, lo och järv, hur jag avser att reglera de växande rovdjursstammarna och då särskilt vargstammen samt hur de skador och kostnader som rovdjuren kommer att förorsaka under kommande år ska betalas och finansieras.

Den svenska rovdjurspolitiken bygger på ett riksdagsbeslut från våren 2001 efter förslag i propositionen om en sammanhållen rovdjurspolitik. Bakgrunden till beslutet är att riksdagen vid flera tillfällen har uttalat att den biologiska mångfalden ska bevaras. Detta innebär att de naturligt förekommande rovdjursarterna ska finnas i livskraftiga bestånd och att de

ska kunna sprida sig till för dem naturliga områden. De aktuella arterna ska finnas i så stora antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan. Samtidigt ska en ändamålsenlig förvaltning ha till syfte att bidra till en hållbar utveckling och att undvika konflikter. I de områden där en art gör stor skada ska man försöka minska antalet individer under förutsättning att det finns områden där arten existerar i tillräckligt antal med mindre konflikter med människan. I riksdagsbeslutet fastställdes nationella miniminivåer eller etappmål för de olika arterna. Riksdagen uttalade sig också om förutsättningarna för jakt på de olika arterna.

Det är Naturvårdsverket som har ansvaret för rovdjursförvaltningen och som ger tillstånd till skyddsjakt. Verket fastställde sommaren 2000 åtgärdsprogram för bevarande av björn, varg, lo och järv. I riksdagsbeslutet konstaterades att åtgärdsprogrammen är väsentliga för förvaltningen av dessa arter. Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag för ett par veckor sedan presenterat bearbetade åtgärdsprogram där hänsyn tagits till riksdagens beslut om den sammanhållna rovdjurspolitiken. Verkets åtgärdsprogram utgör också nationella förvaltningsplaner för de aktuella arterna. I programmen förutsätts att länsstyrelsen tar fram regionala delmål och förvaltningsplaner.

I riksdagsbeslutet och i åtgärdsprogrammen anges hur de olika rovdjursarterna ska förvaltas antalsmässigt. Tiden medger inte att jag redogör för förvaltningen av alla arterna. När det gäller vargen beslutades emellertid om ett etappmål på 20 föryngringar per år, vilket motsvarar ca 200 individer. Innan detta etappmål har nåtts ska skyddsjakt tillåtas bara i begränsad omfattning. Det gäller då främst vargar som etablerar revir inom områden som är särskilt olämpliga med hänsyn till renskötsel. En förutsättning för skyddsjakt är dock enligt beslutet att stammen som helhet visar en positiv utveckling mot etappmålet. Även utanför renskötselområdet kan skyddsjakt tillåtas i begränsad omfattning innan etappmålet är nått. Det gäller då främst enstaka individer i situationer med allvarliga skadeproblem som inte rimligen kan lösas på annat sätt. I en situation där vargstammen ökar snabbt kan det också vara motiverat med skyddsjakt för att lösa lokala problem.

Inriktningen i rovdjurspolitiken är att skador ska förebyggas. Bidrag för att förebygga skador av vilt lämnas av länsstyrelsen av statsanslaget Ersättningar för viltskador m.m. Från samma anslag lämnas också ersättning för inträffad skada. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för år 2004 att anslaget förs upp med 87,5 miljoner kronor. Förslaget behandlas nu av riksdagen. Regeringen har för avsikt att även i fortsättningen föreslå riksdagen att budgetmedel anvisas för dessa ändamål i en sådan utsträckning att politiken om att förebygga konflikter mellan rovdjur och andra verksamheter kan genomföras på ett bra sätt.

Anf. 112 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag ska rikta ett tack till jordbruksministern för svaret, även om jag inledningsvis måste säga att det är något tunt. Men med tanke på att vi nu har en dubbelriktad kommunikationsmöjlighet utgår jag från att vi kan rätta till det under den här lilla pratstunden.

Rovdjursfrågorna väcker oerhört starka känslor hos människor; det är ju välbekant. När beslutet om att skydda vargen infördes stod vi moderater bakom det, men vi tyckte att det var fel att låsa det till ett visst antal,

vilket jag tror hade varit klokt att låta bli. Det infördes utan att man tog någon som helst hänsyn till eventuella kostnader. Det finns forskningsrapporter som visar att samhällskostnaden troligtvis ligger någonstans mellan 600 och 800 miljoner kronor per år, om man räknar in allt.

Genom att man undviker renbetesland tar man bort ungefär en tredjedel av landets yta för vargar. Den sydliga gränsen ligger någonstans i Väneren, och det blir ett ganska litet område kvar för vargstammen. För att finansiera detta använder man pengar från Viltvårdsfonden via Naturvårdsverket. Det innebär att också den svenska jägarkåren är med och finansierar forskningsarbetet.

Jordbruksministern säger att man vill undvika konflikter, och det återkommer hon flera gånger till. Låt mig då mycket kort relatera till en berättelse som satte sig väldigt djupt hos mig när vi i miljö- och jordbruksutskottet var i Karlstad. En kvinna berättade att när hon kom ut en junimorgon i fjol var fem kvigor rivna och dödade. Sedan en vecka före jul, alltså för snart ett år sedan, hade vargarna tagit hennes tax också.

Det finns en sammanställning som visar att det är mellan 50 och 60 jakthundar som sedan 1998 är vargdödade. Räknar vi med att en jakthund är värd ca 20 000 kr är det ungefär 1 miljon som har gått åt bara i hundar.

Det som jag är lite bekymrad för är att man tittar för mycket på statistik och inte tänker på de sociala inskränkningar som det här innebär, nämligen att barn inte längre vågar gå till sin skolby som ligger en kilometer bort genom skogen, att man inte kan cykla till kompisar längre utan tvingas att köra bil, att man inte vågar gå ut och plocka bär i samma utsträckning som tidigare, att man inte längre vågar vistas i skogen och dra nytta av den så kallade gröna medicinen.

Är det verkligen så att priset på detta vägs in i de överväganden som jordbruksministern gör? I så fall kan jag bara ställa mig frågan om det är rimligt att man ska tåla den typen av inskränkning i sitt sociala livsmönster. Hur undviker man de konflikterna? Dessutom gör jägarnas ålder, sammansättning och ursprung att förutsättningarna att bedriva jakt på varg minskar allteftersom tiden går.

Därför är det viktigt att jordbruksministern verkligen svarar på de här frågorna. Jag konstaterar att det är väldigt tunt i svaren, framför allt när det gäller den första och den andra frågan. Därför vill jag att jordbruksministern återkommer och förtydligar framför allt svaret på den andra frågan, på vilket sätt den här beskattningen ska gå till.

Anf. 113 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Tack, Bengt-Anders Johansson, för att du har ställt den här viktiga frågan, som gör det möjligt för mig att samla popularitetspoäng hos kammarkansliet och de som vill gå hem tidigare på fredagseftermiddagen. Men det här är en angelägen fråga också för den region och det län som jag kommer från, Örebro län. Därför vill jag också ställa frågor till jordbruksministern och hänga på den här debatten.

I sitt svar presenterar jordbruksministern en mycket vederhäftig beskrivning av de formalia som gäller på området. Det finns ingenting att klaga på där; det är formalia från regering, riksdag och myndigheter. Men jag tycker ändå att det saknas inlevelse i den situation som man upplever i vargområdena, som jag misstänker är orsaken till Bengt-

Anders Johanssons interpellation. Det är den situationen som jag vill fånga upp utifrån mitt hemlän. Det är också därför som jag vill ställa frågor på den punkt som jordbruksministern är inne på när det gäller förvaltningen av vargstammen.

Här slår det mig så tydligt att jordbruksministerns partikamrater i riksdagen, i utskottet, i mitt hemlän och i alla de områden där det finns besvärligheter när det gäller vargstammen, inte minst, har en annan politik än den som regeringen har.

I de län där lokala problem är uppenbara motionerar socialdemokrater om ändringar av jaktförordningen, så att ökad skydds jakt ska kunna tillåtas och den så kallade nödvärnsparagrafen ska kunna ändras. Samtliga socialdemokrater från mitt hemlän undertecknade en sådan motion. Samma sak gäller för Dalarnas socialdemokrater. I Värmland har samtliga socialdemokrater skrivit under, utom ledamoten i vårt utskott som ju av pietetsskäl, eftersom det är eget utskott, inte kan skriva under. I Uppsala är det halva gänget, med biträdande partisekreteraren i spetsen, som vill ha förändringar av § 27 och § 28 i jaktförordningen för att förvaltningen ska komma närmare den enskilde och för att nödvärnet ska kunna förstärkas. Och även i dessa dagar har socialdemokrater i vårt utskott tagit upp att här vill man göra en fördjupad utvärdering av regeringens politik.

Man vill få förändringar till stånd. Då vill jag fråga jordbruksministern: När kommer det förslag om förändringar av paragraferna 27 och 28 i jaktförordningen så att förvaltningen av framför allt varg ska kunna ske med stöd och förankring också hos lokalbefolkningen?

Anf. 114 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag har stor förståelse för det som Bengt-Anders Johansson säger om att varg väcker starka känslor. Det finns risk för konflikter. Här står vi inför ett dilemma när vi ska formulera vår politik. Vi vet att det är svårt att få acceptans för en vargstam som är av den storlek som krävs för att det enligt forskarna ska vara möjligt att få en hållbar utveckling. Samtidigt vet vi å andra sidan att vi inte kan ha mål som är av den arten att vi får en osäkerhet om huruvida det verkligen är något reellt innehåll. Det får å ena sidan inte vara en politik som det inte finns acceptans för. Å andra sidan får det inte vara en politik som det inte finns något innehåll i. Det är därför vi har valt att lägga oss på en nivå som innebär vad man kan kalla för en varsam tillväxt av vargstammen.

Jag hoppas att vi är överens om utgångspunkten för den här debatten, det beslut som riksdagen har fattat om målet för förvaltningen av de arter som vi talar om. Målet är ju att vi ska ha sådana nivåer att det med större säkerhet långsiktigt går att bevara de här arterna i den svenska faunan. Det är ju det vi försöker uppnå. Det är där politiken har landat, i en varsam tillväxt.

Det är klart att jag beklagar att vi inte har ett bättre läge i dag. Om man tittar på de etappmål som vi har för varg har vi i dag inte ens kommit halvvägs till det etappmål som riksdagen har fastställt.

Till Sven Gunnar Persson vill jag säga att när vi väl har nått det etappmålet har vi också förbundit oss att ha en genomgång, en utvärdering, och titta på vilka konsekvenser vår politik har haft. Men det gäller

först när vi har kommit så långt att vi kan känna en trygghet för att etappmålet, som heller inte är slutmålet, är uppnått.

Bengt-Anders Johansson tar upp det här med friheten för individen. Även här kan jag ha stor förståelse för att det drabbar enskilda när jakt-hundar blir rivna av varg, när man förlorar sin jakthund. Jag har stor förståelse för att den enskilde kan känna en inskränkning. Samtidigt ska man inte överdriva problemen. Under 2002 var det 22 hundar som blev angripna av rovdjur enligt den statistik som jag har att tillgå. I dessa fall ersattes hundägarna. Det var också 383 tamdjur som drabbades av rovdjursangrepp.

Jag tycker inte att vi ska överdriva problemen. Det finns ett system som ger ersättning till de drabbade. Jag menar att vi har en ansvarsfull rovdjurspolitik och att vi har en rimlig ambitionsnivå när vi utgår från en varsam tillväxt av rovdjursstammarna.

Anf. 115 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! De svar som lämnas av jordbruksministern här är oändligt viktiga. När jag möter människor i de här områdena som är drabbade men som trots det har en acceptans för att det ska kunna finnas varg i den svenska faunan visar det sig att de känner sig överkörda gång efter gång eftersom det inte lämnas något besked om vad som ska hända sedan. Allting går ut på att vi ska uppnå ett etappmål. Därefter är det någon form av gordisk knut som ska lösa alla problem. Det är just därför som jag tycker att det är viktigt att jordbruksministern nu tar tillfället i akt att ge de här människorna ett lugnande besked och att det finns idéer om hur det här ska kunna hanteras.

Sedan kan jag gå tillbaka till de frågor som jag ställde om vad det finns för planering och förvaltning. Då hänvisar jordbruksministern i sitt svar till att det för några veckor sedan har lämnats en åtgärdsplan som skulle kunna kallas för förvaltningsplan. Jag måste erkänna att jag har lite svårt att hänga med i vilket som är vilket. Dessutom skulle länsstyrelserna ta fram regionala delmål och förvaltningsplaner. Men vad innehåller de? Berätta nu det så att vi får ut den informationen! Då kanske vi kan lugna en del människor. Vad innehåller de här förvaltningsplanerna över- siktligt?

Den andra frågan: Hur avser regeringen att reglera de växande stam- marna? Här har vi lite grann pudelns kärna. Jag påstår att vargen förmod- ligen är det mest svårjagade vilt som vi har. Det går inte att använda hund av naturliga skäl. De blir nämligen uppätta. Och så hänvisar jord- bruksministern till riksdagsbeslutet. Där står ingenting om hur den an- talsmässiga regleringen ska gå till. Det står en massa ord, men det står inte hur.

Då är frågan: Ska vi göra som i Norge? Ska vi använda helikopter? Som jag återgav tidigare tror jag inte att den svenska jägarkåren är be- redd att ta på sig den här typen av jakt för att uppfylla statens krav. Är det statliga jägare vi ska ha? Eller ska vi ta sönder den svenska, oerhörd viktiga och högtstående, jaktetik som säger att man inte ska använda motorfordon? Det används i andra länder där man ska beskatta stammen. Är det regeringens mening att det är motorfordon som ska användas i de här sammanhangen? Eller finns det någon annan, ny variant som vi inte känner till?

Allra sist vill jag bara säga en gång till att vi är överens om en sak, nämligen att vi ska ha en vargstam. Men jag noterar än en gång att vi moderater aldrig ställde upp på ett visst antal, för vi insåg att de här konflikterna skulle komma. Därför är det viktigt med precis det som Sven Gunnar Persson tog upp i sitt anförande, nämligen att vi under tiden som vi bygger upp denna stam också kan skapa förutsättningar för att hantera situationer där konflikterna blir ohållbara.

Enligt vargforskarna själva skulle det skydda vargstammen bättre om det fanns en öppnare, mer legal väg att kunna hantera enstaka individer än den som finns nu. Det är alldeles för trögrörligt nu. Så jag väntar återigen på ett tydligt besked: Hur ska vi antalsmässigt reglera det här? Det framgår inte i något riksdagsbeslut.

Anf. 116 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Jag står bakom riksdagens beslut om att vi ska ha en varsam tillväxt av stammarna för vårt stora vilt, och inte minst vargen. Men det måste få ta sin tid. Och det måste ske på ett sätt som accepteras av dem som är närmast berörda. Där finns frågan om förvaltning och skydds jakt med, liksom möjligheten att delegera till länsstyrelser, jaktvårdskretsar och vad det kan vara och möjligheten att förtydliga nödvärnsparagrafen.

Jordbruksministern säger: Först etappmålet, sedan kan vi börja vidta åtgärder för att lösa problem där de dyker upp. Men det är ju det som jordbruksministerns partikamrater ute i landet har sett som en svår och omöjlig väg. Därför motionerar man. Det gör samtliga i Örebro län och samtliga i Dalarna. Också de som bor i Värmland och Uppsala, där man har problem, skriver till jordbruksministern genom sina motioner och begär ändringar av §§ 27 och 28 i jaktförordningen.

Varför surrar sig jordbruksministern fast vid det här Stockholmsperspektivet, och varför lyssnar hon inte på sina partikamrater från landet? När kommer det förslag till förändringar i §§ 27 och 28 i jaktförordningen?

Anf. 117 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Bengt-Anders Johansson frågar mig när jag ska ge besked om vad som ska hända sedan. Jag tycker att det beskedet redan finns i det riksdagsbeslut som är fattat.

När det gäller varg har vi bestämt oss för etappmål där det, så att säga, är föryngringarna per år som är det bästa måttet i fråga om hur man ska kunna bygga upp en livskraftig vargstam. Där har vi bara kommit halvvägs.

När vi har uppnått etappmålet – och det kan nog inte uppnås förrän 2006–2007 – ska vi ta ställning till om etappmål är den bästa metoden eller om vi i stället ska ha miniminivåer som vi har för andra viltslag. Vi kommer att göra en konsekvensbedömning när etappmålet är uppnått. Det tycker jag är ett tydligt besked.

Sedan gäller det förvaltningsplaner och regionala planer. Där är nu uppdraget hos länsstyrelserna att utveckla regionala planer, och jag tycker att det känns väldigt naturligt och väldigt värdefullt att det är den regionala nivån som arbetar fram de här dokumenten.

Sven Gunnar Perssons fråga visar väldigt tydligt på den konflikt som finns mellan olika grupper i samhället och på den avvägning som vi måste göra. Jag har här understrukit flera gånger att det är viktigt att ha en försiktighetsprincip och att ha den här varsamhetspolitiken. Jag understryker att det är den som gör att vi kan komma fram till en hållbar utveckling och nå riksdagsmålet.

Sedan gäller det frågan om att ge klara besked om när vi ska jaga och hur vi ska jaga. I dag har vi inte nått upp till de mål som riksdagen har fastställt, så det är inte aktuellt att jaga, och jag kan inte se att det skulle vara rimligt att göra ändringar i de två paragrafer, 27 och 28, som nämndes av Sven Gunnar Persson. Vi måste ha kommit längre när det gäller att bevara bestånden.

Sedan var det frågan om *hur* man ska jaga. Jag menar att det är en fråga för experter och för Naturvårdsverket när vi väl kommer i ett sådant läge. Den information som jag har säger mig att man lyckas tämligen väl i många andra länder med att jaga varg, även om vi vet att det är svårt och att man inte kan använda en del jaktmetoder som vi använder i andra sammanhang. Men i Italien, Polen och Spanien har man många vargar, och man jagar varg. Man har välutbildade jägare. Det har vi också i Sverige, så att när vi kommer i ett läge då vi har tillräckligt starka bestånd och kan börja jaga är jag övertygad om att den jakten kommer att kunna ske på ett tillfredsställande sätt.

Anf. 118 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag upprepar att svaret på frågan om hur förvaltningen ska gå till sedan inte finns i riksdagsbeslutet. Jag har läst på, och det finns inte att hämta där. När jordbruksministern hänvisar dit leder det alltså ingen vart.

Sedan måste jag säga att det känns som att regeringen och jordbruksministern är något aningslösa när de kör vidare utan att ha någon egentlig uppfattning om vad som ska hända sedan. Det är just detta som människor vänder sig emot. Det tycker jag är ungefär lika smart som att hoppa fallskärm och inte ha någon aning om hur man utlöser fallskärmen därför att man inte har nått marken än. Tänk om man inte vet hur man ska göra då? Ja, då står vi där med ett problem på halsen som vi har svårt att hantera.

Slutligen hänvisar jordbruksministern till experter och Naturvårdsverket etcetera. Jag trodde att det bland regeringens 4 000 tjänstemän fanns både experter och representanter som visste hur detta fungerar.

Jag måste säga att jag blir något tveksam när man hänvisar till andra länder, därför att där använder man bland annat motorfordon. Man använde helikoptrar i Norge när man skulle avliva några vargar. Är det verkligen det som jordbruksministern ser framför sig? Sedan hänvisar man bland annat till Italien. Är jordbruksministern medveten om hur reglerna är i Italien? Jag tror knappast det. Det behövs nog lite påläsning på den punkten. Den typen av reglering av jakt vill vi inte ha i Sverige – det vågar jag påstå – för den är i princip fri.

Jag konstaterar att regeringen står naken när det gäller att ha en uppfattning om hur vargstammen ska hanteras när väl etappmålen är uppnådda. Det är djupt beklagligt. Det är inget besked till dem som är drabbade.

Anf. 119 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag blir mycket förvånad när Bengt-Anders Johansson upprepar att han inte får några besked och att man inte vet vad som kommer sedan. Jag tycker att det är en väldigt tydlig politik på området.

Vad gäller vargen har vi ett etappmål. Det är mycket konkret. Det handlar om 200 individer som ingår i vårt etappmål. Då är vi förståndiga nog att säga att vi inte ska ha bestämt på förhand att vi ska gå vidare med en politik med etappmål för att nå den långsiktigt hållbara vargstammen, utan vi är öppna för att använda andra metoder. Och det ska göras en konsekvensbedömning när etappmålet är uppnått. Jag har väldigt svårt att förstå att det kan vara otydligt.

När det gäller förvaltningsplaner och åtgärdsplaner är det mycket rimligt att vi låter den tillämpande nivån, där vi har myndigheter, utforma de konkreta planerna. Vi ger länsstyrelserna en roll. Länsstyrelserna har en god regional förankring.

När det gäller jakten i andra länder vill jag erinra om att vi har EU-bestämmelser på det här området. Vi följer det så kallade habitatdirektivet, vilket gör att vi har en tämligen harmoniserad nivå i Europa, så man ska nog inte helt och hållet nedvärdera den jakt som sker i de andra länderna. Sedan har man säkert i enskilda situationer behov av specifika åtgärder. Det överblickar inte jag, men jag vet att det i Norge inte är regel att man jagar med helikopter. Det är undantag.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2003/04:120 om hästsporten som folkrörelse

Anf. 120 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Birgitta Sellén har frågat mig vilka åtgärder som jag avser att vidta för att skapa förutsättningar för att hästnäringen kan likställas med annan jordbruksnäring.

Jag delar helt Birgitta Selléns intresse och engagemang för hästsektorn.

Hästen har en stor social, kulturell och ekonomisk betydelse i samhället. Uppskattningsvis en tredjedel av den svenska befolkningen har kontakt med hästar och olika verksamheter relaterade till hästhållning. Hästhållningen utgör också en samhällsekonomisk resurs, och sektorn omsätter i storleksordningen 18 miljarder kronor om året.

Det är betydelsefullt för Sverige att sektorn har goda förutsättningar att utvecklas. Detta är anledningen till att jag har tagit initiativ till att utarbeta en skrivelse till riksdagen med en handlingsplan för hästsektorn. Denna skrivelse kommer att överlämnas till riksdagen inom kort.

I ett sådant sammanhang är det naturligt att också diskutera hästens roll i jordbrukspolitiken. Som Birgitta Sellén påpekar har hästen en viktig roll för bevarandet av det öppna odlingslandskapet och den biologiska mångfalden samt för utvecklingen av företagandet på landsbygden, till exempel inom turistnäringen. Därför är också hästen en del av jordbrukspolitiken, inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet. Exempelvis gäller detta miljöersättningen för bevarande av betesmarker och slåt-

*Svar på
interpellationer*

terängar, vars syfte är att säkerställa ett fortsatt öppethållande av värdefulla marker. Andra exempel på åtgärder som inkluderar hästen är projektstöden för utveckling av landsbygden, de så kallade artikel 33-åtgärderna, där stöd finns för till exempel diversifiering av jordbruksföretag och för främjande av turism och småföretagande. Ett huvudsyfte med projektstöden är att stödja nya idéer och verksamheter på landsbygden, exempelvis på hästområdet, för att på så vis bidra till en hållbar utveckling.

Sammanfattningsvis kan det alltså konstateras att hästföretagandet är en sektor med god utveckling och att hästen redan i dag utgör en del av jordbrukspolitiken. Detta kommer också att framgå av den skrivelse som jag inom kort kommer att överlämna till riksdagen.

Anf. 121 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Tack för svaret. Det är trevligt att jordbruksministern och jag delar intresset för hästar.

Anledningen till att jag har tagit initiativ till denna interpellation är att det verkar som om hästpolitiken har kört fast i Regeringskansliet. Redan 2001 sade dåvarande jordbruksministern att det skulle komma en proposition kallad *Hästens roll i samhället*. Den propositionen har vi inte sett. När årets propositionslista kom i höstas stod det att det ska komma en skrivelse med en handlingsplan för åtgärder inom hästsektorn nu i december. Kommer den före nyår?

Jag är kanske pessimistisk när jag säger att jag inte tror att det kommer någon före jul. Men jag är också optimistisk när jag tror att det går att påverka skrivelsen genom denna debatt. Om inte skrivelsen innehåller tillräckligt goda förutsättningar för att hästen ska jämföras med andra djur inom jordbruket kommer det naturligtvis att leda till att jag kommer att skriva en motion.

Hästen har stor betydelse för Sverige och är den fjärde största inkomstkällan inom jordbruket. Jordbruksministern pekar också på den ekonomiska betydelsen i svaret, vilket ökar mina förhoppningar om att hästen kommer att jämföras med andra djur.

I Sverige finns det ca 225 000 hästar inom trav- och ridsporten. Dessutom finns det ett stort antal ponnyhästar, islandshästar och andra raser. Sammanlagt kanske det är ungefär 300 000. Det är oerhört många hektar åkermark som hålls öppna genom att hästen är ett betande djur. Förutom betesmark behövs mark för att skörda hö, ensilage och havre för vinterns behov. Därför håller jag med jordbruksministern om att man bör kunna få miljöersättning för bevarande av betesmarker till hästhållningen eftersom jag anser att hästen bör jämföras med andra betande djur.

Men än en gång måste jag ifrågasätta vilken betydelse slåtterängarna har för hästen. Att jag säger än en gång beror på att förra gången jag ifrågasatte det var när jag debatterade jordbrukets framtid med ministern för några veckor sedan och fick svaret att slåtterängar är bra för det svenska jordbruket. För upplysnings skull passar jag på att tala om att slåtterängar är mark som man inte sår nya grödor på. Det innebär att det gräs och de blommor som växer där har väldigt lågt proteinvärde, och det är i undantagsfall som man verkligen använder det till betesmark, möjligen därför att man inte vill slå av gräset men att man ändå vill bevara den

mångfald av växter som finns där. Däremot håller jag helt med om att slätterängarna har ett stort kulturellt värde.

I min interpellation lyfte jag också fram ett problem som jordbruksministern inte med ett enda ord har berört. Det gäller frågan om bygglov när man ska bygga eller bygga om en ekonomibyggnad för hästar.

I plan- och bygglagen, PBL, står det bland annat att om man bygger om eller bygger ut en ladugård för fler djur behövs inget bygglov. Det behövs inte om det är en ekonomibyggnad för jordbruk, skogsbruk eller därmed jämförlig näring.

När det gäller hästar är det mer svårtolkat. I en del kommuner säger man nej direkt när en jordbrukare vill bygga ut ett stall. Men efter överklagan har kammarrätten gett jordbrukaren rätt. I andra fall har kommunen gett klartecken. Men överklagan har lett till att länsstyrelsen har upphävt kommunens positiva beslut.

Är detta ett problem som jordbruksministern har uppmärksammat och avser att vidta åtgärder mot?

Jag hinner inte läsa vad som står i plan- och bygglagen, men där står det tydligt om det som jag har tagit upp som exempel.

Anf. 122 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Birgitta Sellén har på ett utmärkt sätt i sin interpellation beskrivit hästsportens betydelse i samhället, i varje fall delar av den. Och även i svaret kommenterar jordbruksministern detta på ett sådant sätt som visar att hon och regeringen inser att hästen och hästsporten har en viktig roll att spela i samhället.

Anledningen till att jag blandar mig i den här diskussionen är att vi kristdemokrater under många år har väckt omfattande hästpolitiska motioner i riksdagen med ett brett perspektiv och med en rad förslag till hästpolitiska åtgärder.

Jag törs nog säga att tack vara den dåvarande riksdagsledamoten Caroline Hagströms idoga arbete beslutades det också om en utredning som tillsattes år 2000 och som också lade fram sina förslag år 2000. Efter det annonserades en proposition högtidligt av Margareta Winberg och andra till december 2001, och nu har det gått två år, och regeringen ligger fortfarande och plaskar i vattengraven eller har kanske gått fel i någon dresstyrunda. Jag vet inte vad som har hänt.

I högtidstalen talar man fortfarande om att man ska presentera en sammanhållen hästpolitik. Men nu har det reducerats till en skrivelse med en handlingsplan för hästpolitiska åtgärder.

Min första fråga till jordbruksministern blir naturligtvis: Varför blir det inte någon proposition som har annonserats från 2001 och framåt om en sammanhållen hästpolitik?

Den andra frågan är: Kommer ministern i skrivelsen att ta upp frågor om bevarandeinsatser för de hotade hästraserna? Hur ser ministern på stödet till avelsarbetet som är väldigt svårt, omfattande och kostsamt? Hur ser ministern på den stora folkrörelse som motionsridningen innebär? Är det inte rimligt att företagen har samma möjligheter till avdrag för motionsverksamhet med hästar som för motionsverksamhet på gym för att gynna sin personal?

Vilka insatser är ministern beredd att göra i fråga om ridning och ridsport när det gäller rehabilitering för handikappade? Och, inte minst,

hur kommer hästfrågorna in när det gäller både jordbruks- och landsbygdspolitiken? Men framför allt, varför kommer det inte någon proposition med en sammanhållen hästpolitik, och hur ser jordbruksministern på de frågor som jag lyfter fram här?

Anf. 123 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det gläder mig mycket att vi är så överens om hästens betydelse. Hästen har haft stor betydelse i Sverige under många år. Det har den fortfarande på ett annat sätt i dag än i gångna tider, men det finns en mycket stor utvecklingspotential.

Det känns väldigt roligt att få gå till riksdagen med denna skrivelse, för redan nu kan jag känna att det finns ett starkt stöd för att vi också ska använda den här utvecklingspotentialen.

Det ställdes frågor här om vad som hänt med beredningen i Regeringskansliet. Har man kört fast i frågan? undrade Birgitta Sellén. Nej, man har inte kört fast i frågan. Redan har en hel del hänt som innebär att vi har vidtagit åtgärder i enlighet med det utredningsförslag om hästens roll i samhället som kom för en tid sedan.

Det handlar om ändringar i djurskyddslagstiftningen. Det handlar om att på olika sätt förstärka utbildningen på området. Vi har en finansiering av hippologutbildningen säkerställd. Vi har också en finansiering beträffande något så konkret som hovslagare säkerställd. På olika sätt har vi dessutom förstärkt insatserna för barn och unga.

Vi tycker nu att det är rimligt att göra en redovisning av var vi står i dag och av vilka ytterligare åtgärder som regeringen avser att vidta. Men vi kommer inte att ha med sådant i skrivelsen som erfordrar riksdagens ställningstagande. Det är arbetsfördelningen mellan riksdag och regering som gör att det har blivit en skrivelse här. Vi tycker att det är angeläget att gå till riksdagen med en redovisning eftersom vi vet att det finns ett stort intresse. Vi gör tydliga prioriteringar. Sektorn är i hög grad folkrörelsebaserad.

Det handlar om sport, om rekreation, om fritid och om underhållning. De ideella delarna lyfter vi fram, men också näringsverksamheten. Här finns det, ska vi säga, mycket nytt att ta tag i – nya utvecklingsmöjligheter.

Det handlar om hästnäringen i ett landsbygdsutvecklingsperspektiv. Där kan det handla om att man tar hand om hästar och inackordering. Det kan också gälla produktion av foder liksom avel och turism men också att man förmedlar hästar. Vidare kan det vara fråga om tjänster på utbildningsområdet. Det finns alltså en mängd olika ingångar. Det kan också vara så att man har ett utrymme för att utveckla en exportnäring. Där är foder och avel särskilt intressanta.

Vi förändrar ju jordbruket. I Sverige står vi nu inför införandet av en jordbruksreform. I det sammanhanget blir det mycket angeläget att också diskutera vilken roll hästen kan ha.

Vi ska uppnå våra miljö kvalitetsmål, och hästen har en roll. Vi vet att vi också kan behöva ändra olika typer av regler för att förbättra förutsättningarna för hästföretagandet.

Just detta med plan- och byggärenden har tidigare påpekats för mig. Jordbruksfastigheter är nämligen undantagna. Där har man en annan regel som handlar om förprovning. Om hästen omfattas av verksamheten

inom jordbruksfastigheten omfattas också byggnader för hästen av den här förprövningen. Men det kan finnas ottydligheter. Givetvis ska vi titta närmare på detta.

Anf. 124 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Det finns en stor utvecklingspotential, säger ministern och hoppas på ett stort stöd. Ja, jag hoppas att vi får anledning att ge ett stort stöd.

De problem som upptas i skrivelsen och som också jag och Sven Gunnar Persson lyft fram är oerhört viktiga aspekter inom hästnäringen. Kanhända behöver vi inte motionera. I annat fall fortsätter vi, som sagt, med vårt motionerande.

Detta med nya utvecklingsmöjligheter håller jag fullständigt med om. Men då behövs det stall för hästarna. Jag kan inte låta bli att citera vad som står på en sida om juridik under rubriken ”Stall för travhästar är inte ekonomibyggnad”:

”Regeringsrätten noterade att fastigheten i ärendet” – man hade ansökt om att få göra ett stall – ”omfattar 23 hektar, varav ungefär hälften åkermark. Stallbyggnaden används av en arrendator i en verksamhet som avser uppstallning och träning av travhästar. – – – På åkermark som tillhör fastigheten har det odlats hö och även spannmål.” Det handlar alltså om foder till hästarna.

Vidare skriver man:

”Enligt Regeringsrätten visar uppgifterna i målet att travhästverksamheten är av betydande omfattning och att travhästverksamhetens anknytning till fastighetens övriga verksamhet är ringa.” Så kallar man det. Regeringsrätten fann ”att travhästverksamheten är att bedöma som ett självständigt företag i förhållande till jordbruket. Byggnaden kan därför inte anses som en ekonomibyggnad för jordbruket och är därför inte undantagen från kravet på bygglov.”

I mina ögon är detta väldigt märkligt. Ska det bara därför att det handlar om travhästar vara annorlunda än om det handlar om hästar som arbetar och drar plogen som förr i världen? Det känns nästan som att det skulle vara den skillnaden.

Travet och travhästverksamheten liksom ridhästar och den verksamheten är ju starkt beroende av att det finns mark att använda till beteshagar, till att få foder och så vidare. Mot den bakgrunden är det märkligt att det kan finnas sådana här undantag. Verksamheterna bör kunna räknas som en med jordbruk och skogsbruk jämförlig näring.

I sammanhanget kan jag inte låta bli att nämna att fiske räknas som jämförlig näring. Där får man utan bygglov göra om och bygga till. Hur kan man förklara den här skillnaden mellan de olika näringarna? Jag hoppas att jordbruksministern ser över detta och lyfter in problemet i den skrivelse som ska komma samt att hon försöker hitta lösningar på detta. Som jag ser saken måste man göra något när det gäller att skriva om i plan- och bygglagen.

Det är rätt märkligt att det har kunnat bli så som jag har beskrivit. Det är ju precis som ministern säger, nämligen att hästen i generationer haft en oerhört stor betydelse för jordbruksnäringen.

En fråga som inte på något sätt bemöttes, vare sig i det inledande svaret eller i den senaste repliken, är om jordbruksministern kommer att

arbeta för att hästen blir klassad som betande djur. I svaret sägs det något om miljövänligheten. Där bör också hästen kunna klassas in. Den betar ju i allra högsta grad, kanske lite väl djupt ibland när den nästan tar rötterna.

Anf. 125 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Fru talman! Jag måste fråga jordbruksministern om det när det gäller alla de stolta deklarerationer vid högtidliga tillfällen – invigningar av stora hästsportsarrangemang där tusentals, ja, tiotusentals, människor finns och där TV-kamerorna är påslagna – är ren och skär populism när tidigare ministrar och också det nuvarande statsrådet talar om att minsann presentera en samlad hästpolitik. Är det inte ett svek mot 500 000 utövare av hästsporten att utlovad proposition med konkreta förslag om en sammanhållen hästpolitik inte kommer?

Vi står ju här i riksdagen och skrapar med hovarna för att få debattera och besluta om hästpolitiken och ta ansvar för denna runtom i landet. Skulle det inte vara en styrka att kunna presentera en sådan konkret och sammanhållen politik?

Är det bristande engagemang eller bristande förmåga som gör att man inte kan presentera en proposition där också de frågor som jag nämnde förut – avelsfrågor, bevarandefrågor och sådana saker – finns med?

Jag beklagar djupt att det av den stolta förklaring som Margareta Winberg med efterföljare avgivit om en samlad hästpolitik bara bidde någonting väldigt litet, nämligen en skrivelse med en handlingsplan. Jag beklagar alltså att regeringen inte har kunnat samla sig till en riktig och rejäl hästpolitik som riksdagen kan få debattera och besluta om.

Anf. 126 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! I Aftonbladet den 28 november står det en bit ned i texten under rubriken "Hästpolitiken – en ynkedom": "I sex år har häst-Sverige väntat." Om det är sex år eller inte har jag ingen egen kunskap om. Men i den mån Aftonbladet är ett trosvitne är det uppenbarligen så.

Det jag däremot vet är det som har sagts här tidigare. Margareta Winberg lovade så sent som i november 2000 att den sammanhållna hästpolitiken skulle komma att tas upp i form av en proposition. Det är naturligtvis lätt att hänvisa till en före detta minister som finns i Brasilien och har svårt att försvara sig i denna kammare. Däremot var det en jordbruksminister förra vintern som sade: Jag ska lägga en proposition till våren. Om jag får vara lite retorisk: Vem kan denna jordbruksminister ha varit? Jo, det är naturligtvis den nuvarande, ikraftvarande och här i salen närvarande. Varför? Det finns all anledning att upprepa just det, fru talman.

Nu utlovas som sagt en skrivelse. Vad är en skrivelse? Ja, för den oinvidde verkar det inte spela så stor roll, men det gör det därför att en proposition är skarp. En skrivelse är en väsentligt annorlunda handling. Det är ett inriktningstyckande som inte behöver lända till någon form av efterrättelse för regeringen, och det saknas också möjlighet för regeringen att debattera och besluta.

Jag kan påminna om ett gammalt talesätt: Det bidde en tumme av vanten – om det nu blir en tumme. Man kan ställa sig frågan: Varför ska vi tro på utfästelsen den här gången när den nu sittande jordbruksministern så sent som för ett år sedan lovade en proposition?

Det här är i mångt och mycket en jämställdhetsfråga av det skälet att väldigt många unga tjejer ägnar sig åt den här sporten och den här typen av hobbyverksamhet. Det gör det inte mindre angeläget, mot bakgrund av att samhällets stöd till det motsatta könet i motsvarande åldrar är ojämeförlikt mycket större. Jag vill inte ställa grupp mot grupp, men det finns för en regering som håller jämställdhetsfrågan högt en speciell anledning att bry sig om detta.

Vi har begärt besked från moderat håll ett antal gånger, inte minst genom Cecilia Widegren som är vår företrädare i den här typen av frågor. När det nu ska komma en skrivelse skulle jag vilja skicka med några råd.

Jag blir lite bekymrad när jag läser svaret till Birgitta Sellén. Nästan hälften handlar om bidrag till verksamheten. Det bekymrar mig, måste jag säga. Det är bättre att jordbruksministern ägnar sig åt att försöka skapa förutsättningar för att det ska bli en näring, ett företagande. De förutsättningarna finns. Det handlar om småföretagande. Jag hoppas att jordbruksministern skulle kunna hjälpa till och ta näringsminister Pagrot-sky i örat för att hjälpa till att få fram bättre och enklare regler för småföretagare, för det hjälper även hästfolket. Dessutom skulle det vara bra därför att en delvis grå ekonomi skulle kunna lyftas fram och göras vit. Det skulle vi alla tjäna på.

Anf. 127 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är fascinerande att få höra värderingen redan nu av den skrivelse som ni ännu inte har läst. Det är väldigt fascinerande. Jag är ganska övertygad om att ni kommer att vara lite mer positiva när ni har haft tillfälle att ta del av den skrivelse som vi avser att lämna i januari.

Det har ställts både övergripande frågor och mycket konkreta frågor till mig här i den senaste replikrundan. Låt mig börja med de mer övergripande.

Jag försökte i mitt inledningssvar att också fästa uppmärksamheten på hästsektorn som näring. Jag nämnde en folkrörelseingång. Där finns givetvis jämställdhetsfrågorna, satsningen på barn- och ungdomsverksamhet via den breda sporten med. Där finns också underhållning i form av trav och galopp med. Men det finns också en annan del i detta, och det är näringspolitiken. Där finns en utvecklingspotential. Där finns också en koppling till landsbygdsutveckling men även till exportnäringen. Vi är i dag stora exportörer av foder. Vi har ett mycket gott rykte när det gäller avel. Så det här kan vi säkert utveckla vidare.

Jag talar inte bara om bidrag. Jag talar om en folkrörelsedel, som vi behöver stötta på olika sätt med offentliga insatser. Jag talar om en miljödel, där vi säkert alla är överens om att vi vill betala för kollektiva nyttigheter över skattsedeln. Jag talar också om en del som är näringspolitik. I den delen vill jag ge Bengt-Anders Johansson helt rätt. Det är klart att vi ska förenkla för företagen. Det kan handla om den prövning enligt plan- och bygglagen som Birgitta Sellén tar upp. Det kan handla om olika typer av handläggning av miljöärenden. Det kan gälla de generella förenklingar som vi vill göra för småföretag. Det handlar om de skatte-regler som vi till en del redan har beslutat att förändra. Det arbetet går vidare i syfte att få tillväxt. Här är det ingen skillnad på den här näringen i jämförelse med andra näringar.

Det här är en mycket speciell sektor. Här finns både det ideella och det kommersiella, och båda de delarna kan vi utveckla.

Anf. 128 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Det har varit många klarlägganden under debatten som känns väldigt bra. Jag börjar se fram emot skrivelsen med stort hopp och kommer att ta emot den med glädje. Vi får hoppas att det mesta finns med där. Jag har funderat väldigt mycket över det här när jag ser att andra länder i EU har kommit längre än vad vi har gjort. Bland annat finns det kompensationsbidrag i Finland och Irland och dylikt. Men det kanske är saker som kommer fram i skrivelsen. Vi bör ha en gemensam hästpolitik inom EU.

Det är näringspolitiken som är viktig, och exportnäringen talar ministern om. Då kan jag inte låta bli att tänka på aveln, som jag inte hade tänkt säga så speciellt mycket om i dag. Jag hade tänkt bevaka den frågan i skrivelsen för att se vad det leder till, för där finns det mycket problem. Det tog bland annat Sven Gunnar Persson upp. Det är ett problem som jag kom att tänka på när ministern talade om exportnäringen. Det var en som hade en hingst, som han skulle sälja till Italien. Det var en mycket bra häst. Han tog sperma från hingsten och frös in den för att kunna använda den sedan. Så såldes hästen, och han ville betäcka sina hästar med hjälp av sperman. Det fick han inte göra därför att hästen var i Italien. Sådana saker är det viktigt att titta på.

Det finns oerhört många saker som vi behöver lyfta upp. Jag håller med om att det finns oanade möjligheter inte minst inom turismen.

Alldeles strax åker jag hem till mitt stuteri där vi har avelsverksamhet.

Anf. 129 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Det gläder mig att jordbruksministern delar min uppfattning om att vi ska trycka rejält på att det här ska bli en självgående näring. Det finns potential i detta. Jag missleddes möjligen av att en väldigt stor del av det skrivna svaret utgjordes av prat om stöd och bidrag. Det bekymrade mig. Däremot hoppas jag nu att det som sagts har gjort att vi får den här inriktningen i stället.

Jordbruksministern sade att vi ska ha enklare regler. Det är för mig sällsynt märkligt att alltid när Socialdemokraterna ska göra någonting så ska det göras *sedan*. När det hamnar på Näringsdepartementet – nu ska jag inte skylla jordbruksministern för detta – har det nästan en förstopande effekt, för då kommer det aldrig ut någonting. Det var därför jag lite skämtsamt frågade om jordbruksministern ville vara vänlig och ta näringsministern i örat vid något regeringssammanträde och få honom att verkligen lyssna, med tanke på hästens framtid, så att hästarna inte behöver bita i krubban medan vi avvaktar besked.

Jag noterar att det nog funnits uppgifter tidigare om att skrivelsen skulle komma i december. Nu säger jordbruksministern att den kommer i januari. Då måste jag ändå ställa mig frågan: Och vad är sannolikheten att det blir i januari, och inte någon gång sent under 2004?

Anf. 130 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det är viktigt att vi får en sammanhållen hästpolitik. Men jag är inte helt säker på att vi ska kalla det för en gemensam hästpolitik inom EU. Däremot är jag helt övertygad om att vi ska skapa förutsättningar för hästnäringen i Sverige som innebär att man får bra konkurrensförutsättningar. Denna näring är inriktad på verksamhet i Sverige. Det är i många stycken en småskalig näring. Den vetter också mot ideell verksamhet och fritidsverksamhet. På det sättet är hästnäringen nationell, men den har också möjligheter när det gäller export, som vi var inne på här tidigare. Då måste vi se till att det finns bra konkurrensförutsättningar, och där ingår givetvis avelsfrågorna.

Vi har ett gott rykte i fråga om avel. Vi har möjligheter på det området. Jag har förstått att Birgitta Sellén i det fallet är mycket mer expert än vad jag är. Men utifrån mitt begränsade perspektiv är jag ändå övertygad om att här finna goda möjligheter.

Kommer då den här skrivelsen i januari? Ja, det kommer att fattas ett beslut redan i december, och då räknar jag med att få regeringens stöd. Men det kan inte presenteras på grund av helger och jordbruksministerns behov av att vara i Bryssel och förhandla om fiskefrågor och annat. Beslutet kommer alltså att presenteras i mitten av januari.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 2003/04:121 om långväga djurtransporter

Anf. 131 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Håkan Larsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att hindra en utveckling som leder till oacceptabelt långa djurtransporter i Sverige.

En strukturomvandling är naturlig i ett modernt samhälle. Naturligtvis får inte en sådan omvandling gå ut över djurskyddet.

Sverige har varit och är fortfarande synnerligen pådrivande när det gäller djurskyddet i EU. Särskilt angeläget är frågor som gäller skydd av djur under transport.

Reglerna för djurtransporter inom unionen är i allt väsentligt harmoniserade. Detta innebär att medlemsländerna inte i princip kan ha andra regler än de gemensamma. Det är inte heller möjligt för ett enskilt medlemsland att ge dispens från regler som beslutats av EG. Dock medger dagens direktiv på området att medlemsstater får fastställa maximitider för slakttransporter inom det egna landet. Genom att utnyttja denna möjlighet har Jordbruksverket utfärdat föreskrifter om att slakttransporter inte får vara längre än åtta timmar, vilket i undantagsfall får förlängas till elva timmar.

För närvarande pågår förhandlingar kring ett förslag till ny förordning som avses ersätta nu gällande direktiv på området. Förordningen innehåller regler om kontroll och tillsyn, samt nya bestämmelser om transporttider. Inga maximitider föreslås, men nya bestämmelser fastställs för viloperioder under långa transporter. Jag ser positivt på de delar av förslaget som gäller kontroll, utbildning, tillsyn med mera, men jag är kritisk till

de föreslagna reglerna om transporttider. Det finns en risk att förordningen inte kommer att förkorta transporttiderna inom EU eller leda till ett förbättrat djurskydd vid de långa transportererna. Sverige har stöd av flera andra medlemsstater för kravet att transporter av slaktdjur, och av unga djur för vidare uppfödning, måste begränsas inom hela EU. Intill dess måste medlemsstaterna även i fortsättningen få fastställa maximitider för transporter inom det egna landet.

Det är för mig en viktig fråga att värna om djurskyddet vid transporter och att slå vakt om åttatimmarsgränsen för slakttransporter. Jag har ingen anledning att ändra min inställning i dessa frågor.

Slutligen vill jag påpeka att det är viktigt att notera att även om slakterier läggs ned i Sverige så etableras det nya slakterier. Exempelvis finns ett nytt slakteri för nötkreatur i Luleå. I Rättvik invigdes nyligen också ett nytt slakteri och i Harplinge finns ett nytt slakteri för att slakta svin.

Anf. 132 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka jordbruksministern för det tydliga beskedet om att hon vill värna djurskyddet vid transporter och slå vakt om den svenska åttatimmarsgränsen. Det är ett viktigt besked, särskilt som den nya förordningen inom EU, som ministern hänvisar till, uppenbarligen inte sätter upp några maximitider över huvud taget.

När ministern konstaterar att det finns en risk för att förordningen inte kommer att förkorta transporttiderna inom EU eller leda till ett förbättrat djurskydd vid de långa transportererna finns det skäl att bli orolig. Jag hoppas verkligen att Sverige tar strid för att ändra innehållet i den aktuella förordningen.

Den lär gå ut på att levande djur ska kunna transporteras i lastbil i nio timmar och därefter ska de få vila i tolv timmar. Sedan kan de transporteras i nio timmar igen och vila igen, hur länge som helst, och det är fullständigt oacceptabelt.

Att Sverige skulle tvingas att ge upp de egna reglerna för långväga transporter inom det egna landet är också en oacceptabel tanke. Jag vill fråga Ann-Christin Nykvist om det verkligen föreligger en reell risk för att EU kommer att fatta ett beslut som tvingar oss att upphäva åttatimmarsregeln.

Jag hörde statsministern i gårdagens frågestund lova att ta strid mot långväga djurtransporter inom EU och att han motsätter sig att Sverige ska ge upp sina nationella regler. Det vore bra om vi fick denna linje entydigt bekräftad också av jordbruksministern här i dag.

Är jordbruksministern beredd att ta ledningen i ansträngningarna för att samla stöd bland sina kolleger i övriga EU-länder för att försöka att blockera det förslag som finns i den nu aktuella förordningen?

Utgångspunkten för min interpellation är det hot om nedläggning som för närvarande finns mot slakteriet i Östersund. Jag håller självfallet med jordbruksministern om att strukturomvandling är naturlig i ett modernt samhälle, men det får inte gå ut över djurskyddet. Att en nedläggning av det för övrigt moderna och lönsamma slakteriet i Östersund skulle få konsekvenser för djuromsorgen råder det knappast någon tvekan om.

Utän ett centralt beläget slakteri i Jämtlands län, som till ytan är större än Danmark, är det i praktiken omöjligt att klara åttatimmarsregeln för djurtransporterna, i varje fall från västra delen av länet.

Som LRF i Jämtlands län har konstaterat är slakteriet viktigt av djuromsorgsskäl, men också för att jordbruket i denna rena region ska kunna utvecklas positivt framöver.

Det är mycket viktigt att vi i Sverige står fast vid det som vi har uppnått nationellt och samtidigt agerar offensivt för att påverka övriga EU. En tydlig deklaration från jordbruksministern om att vi står fast vid de regler som gäller kan förhoppningsvis medverka till att slakteriet i Östersund blir kvar, men också till att storleksrationalisering på slakteriområdet över huvud taget inte leder till att djurtransporterna blir längre och därmed mer plågsamma för djuren.

Jag är övertygad om att det bästa sättet att påverka EU och omvärlden i övrigt är att vi håller fast vid och utvecklar reglerna för en god djuromsorg. Det är både ett konsument- och ett producentintresse. Samtidigt vill jag understryka att regeringen har ett stort ansvar för att ge de svenska jordbrukarna likvärdiga konkurrensförhållanden med sina kolleger i andra EU-länder. På den punkten finns det fortfarande en del övrigt att önska.

Anf. 133 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag har tidigare under eftermiddagen varit ganska kritisk. Nu ska jag vända blad och försöka att vara lite positiv mot jordbruksministern för det engagemang som hon visar i det europeiska samarbetet när det gäller att utforma regler för en så bra djurhänsyn som över huvud taget är möjligt. Jag har själv arbetat med Europafrågor i Bryssel och vet hur svårt det är komma fram när man startar från två fullständigt vitt skilda världar och ska försöka att hitta en gemensam nämnare. Jag har full förståelse för detta, men ihärdigheten kommer på sikt att löna sig. Där har jordbruksministern vårt fulla stöd.

Jag är också positiv till att jordbruksministern inte försöker att lösa den här enskilda frågan med ett förnyat regionalpolitiskt inslag som man möjligen skulle kunna ha föreläts att göra för ett antal år sedan då allting skulle lösas med regionalpolitik. I stället hänvisar hon till att det faktiskt pågår en strukturförändring på marknaden och att det kommer att göra det över tiden.

I min värld har jag aldrig förstått varför man inte i större utsträckning transporterar kött i stället för levande djur. Då tänker jag på de riktigt långa transporterna, och inte på dem som är inom rimliga avstånd. Jag hoppas att vi ska kunna medverka till en bättre tingens ordning också där. När väl djuret är avlivat så spelar det ju ingen roll om vi fraktar det hur långt som helst, förutom att det är en miljöfråga.

Det som kommer upp i grunden av detta är våra regler för den småskaliga livsmedelsproduktionen. Vi har just nu ett betänkande på gång i miljö- och jordbruksutskottet där vi bland annat belyser den här frågan. Till min stora glädje är vi överens över alla partigränser om att uppmana regeringen till att underlätta för den småskaliga livsmedelsproduktionen.

Jag har noterat att man på andra platser i Europa med förkärlek ännu så länge kan komma in till den lokala slaktaren och handla. Det får ju finnas rimliga gränser för hur småskaligt det kan bli, men det kan ändå

handla om ett närproducerat djur som sedan upparbetas och kan säljas direkt till konsument utan några som helst resor. Det är för mig en trevlig möjlighet. Det ska inte ses som något som ska ersätta den storskaliga produktionen, utan naturligtvis som ett komplement. Fortfarande har vi ju behov av de storskaliga lösningarna också.

När det gäller småskaligheten så finns Eldrimner uppe i Jämtland som ett bra exempel på när småskalig livsmedelsproduktion kommer till sin rätt inom ett antal olika produkter – både charkvaror och ost. Det är ett mycket bra exempel där de långa transporterna undviks. Arbeta vidare i den riktningen!

Anf. 134 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag kan försäkra Håkan Larsson att Sverige kommer att ha en hög profil när det gäller djurtransporter inom EU. Jag redovisade i mitt svar att det finns vissa förslag som kommissionen har lagt fram som vi tycker leder till förbättringar. Men vi är inte nöjda med transporttiderna, och vi driver vår åttatimmarsregel.

Jag hade tillfälle att i går kväll ha överläggningar med den irländska jordbruksministern inför det irländska ordförandeskapet. Jag framförde då synpunkterna med den tydlighet som var möjlig. Jag tror inte att vi är ensamma om att vara kritiska. Detta är frågor som kommer att bli mycket viktiga under det första halvåret 2004.

Det finns också annat som vi kan göra för att förbättra djuromsorgen. Det handlar om djurskydd på slakterier, om tillsynsfrågor, om veterinärernas roll och om besiktningveterinärerna. Alla dessa frågor har vi på dagordningen.

När det gäller förutsättningarna för den småskaliga produktionen så delar jag synen på att vi bör bevaka möjligheterna att underlätta för näringen. Det är klart att nedläggning av slakterier bygger på företagsekonomiska kalkyler som näringen själv måste göra. I fallet Östersund gäller det då det bondeägda företaget. Men staten har också ett ansvar. Vi kan hjälpa till att skapa bättre förutsättningar för näringen. Det allmänna näringslivsklimatet finns givetvis med där. Vi måste ha en stabil ekonomi och sunda offentliga finanser, och vi måste jobba vidare med förenklingsarbetet på olika sätt.

Vi kan också direkt förbättra förutsättningarna för lokal och regional livsmedelsproduktion. När vi arbetar inom EU med det så kallade hygienpaketet har vi det för ögonen. Vi försöker se till att vi får förenklade regler. Livsmedelsverket har haft ett uppdrag att utarbeta regler som är anpassade till småföretag. Vi har i dag olika förenklingsuppdrag för våra myndigheter. Vi kommer att få en rättvisare avgiftssättning på slakterierna. Livsmedelsverket ska genomföra ett nytt system som sänker kostnaderna för de små slakterierna med upp till 45 %.

När vi tittar på hygienreglerna så har Sverige också verkat för mobila slakterier och för att förenkla när det gäller köttbesiktningar.

Vi har också ett antal olika stöd inom ramen för landsbygdsprogrammet just till köttsektorn. Det finns för närvarande 85 projekt.

Jag menar att det är viktigt att vi håller fast vid våra krav på en hög ambition för djuromsorg. Men vi ska också jobba för att skapa bättre förutsättningar för näringen.

Anf. 135 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att det låter positivt att Sverige har en hög profil vad gäller djurtransporter och så vidare. Jag tror också att det finns ett antal länder som kan bli våra allierade i det arbetet. Jag läste exempelvis att man i Danmark hade samlat in en halv miljon namnunderskrifter som man nyligen överlämnade till EU-kommissionen med krav på att inga transporter i Europa ska vara längre än högst åtta timmar.

Dessutom är det positivt om man kan underlätta rent allmänt näringspolitiskt, inte minst för mindre slakterier. Jag hoppas att dels denna tydliga deklaration om åttatimmarsregeln, dels den om att underlätta för småskalig produktion och mindre slakterier ska vägas in när man fattar beslut om hur man ska se på slakteristrukturen i norra Sverige i fortsättningen. Där är det så långa avstånd att det inte är möjligt att klara sig inom åttatimmarsregeln. Då måste man ha dispens, och det hoppas jag inte är så enkelt i det här fallet.

Bengt-Anders Johansson tog upp Eldrimner resurscentrum i Jämtland, vilket är mycket positivt. Jag vet att Ann-Christin Nykvist har haft kontakt med Eldrimner. Jag vet också att det finns stora visioner och framtidsplaner. Man är övertygad om att man kan stimulera massor med nya företag inom den här branschen att bildas och utvecklas om man hade ett sådant här resurscentrum. Problemet just nu är att man är osäker om framtiden. Det projekt som man har drivit hittills går ut vid årsskiftet, och det är oklart hur mycket resurser det finns för 2004.

Ser jordbruksministern några förutsättningar att se till att verksamheten kan leva vidare och utvecklas positivt över 2004 och sedan framåt i tiden, så att detta blir ett fast resurscentrum för småskalig livsmedelsproduktion? Det är verkligen eldsjälar som driver detta – de är väldigt duktiga. Då kan de förverkliga sina visioner om att det ska bli ett nationellt resurscentrum på området. Det vore positivt om vi kunde få det beskedet här i dag.

Anf. 136 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag blev glad när jordbruksministern räknade upp de för-
enklingsexempel som kom upp i det förra inlägget exempelvis när det gäller avgifterna för veterinärbesiktning på de mindre enheterna. Möjligen skulle man också kunna ha något lägre frekvens på besiktningar på djurkroppar etcetera. Den procentandel där man hittar någonting som är lönt att rapportera är ju oerhört liten. Man kan alltså med fullt bibehållen livsmedelssäkerhet minska antalet besiktningar – det är jag alldeles övertygad om.

Dessutom finns det nu en öppenhet för de mobila slakterierna, som inte minst renslakten kan vara betjänt av men även andra.

Avslutningsvis tycker jag, fru talman, att Eldrimner är ett bra exempel och en spjutspets. Men det är viktigt att nu också skapa förutsättningar för Eldrimner att stå på egna ben. Detta får ju inte bli ett evigt pågående bidragsprojekt. Jag tror mig veta att åtminstone vissa av dem som ingår i Eldrimner kan stå på egna ben. Det är bra, och det är där man ska bygga vidare. Där återkommer vi till eftermiddagens käpphäst, nämligen företagsreglerna och att man ser till att skapa förutsättningar. Underlätta på det sättet, för människors förmåga att skapa någonting om de inte hindras är vida större än regeringens tankeförmåga!

Anf. 137 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Jag hade faktiskt förmånen att få inviga Eldrimners årliga mässa Särimmer i år. Jag var och besökte projektet. Jag var på några av deras seminarier där de bland annat hade bjudit in en fransk ostexpert som berättade för jämtarna hur man gör den riktigt perfekta osten.

Jag besökte sedan också Skärvången där man gör den här osten och träffade hela byn. Det här är ett lyckat projekt där man genom nätverket har lyckats stötta ett antal entreprenörer som lyckas få fram högkvalitativa produkter. De har också lyckats få en verksamhet som har en rimlig lönsamhet. Det handlar om att få de här företagen att ge rimlig lönsamhet och att ha det här nätverket som stöttar. I det korta perspektivet är det nog svårt att få nätverket att stå på egna ben. Frågan om möjligheter att stötta nätverket åren framöver bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Det är klart att vi ser svårigheter med de långa avstånden i norr. Det finns alltid en risk att det blir svårigheter att klara acceptabla transporttider. Jag håller också med om att det är kött som vi ska transportera i första hand och inte levande djur. Genom att skapa så goda förutsättningar som möjligt har vi ökade möjligheter att få en tillräcklig produktion av djur för slakt i de här områdena. Den reformering av jordbrukspolitiken som vi för närvarande genomför, där vi under våren ska presentera våra ställningstaganden för riksdagen, kan också ha betydelse för förutsättningar för de betande djuren i de avlägsna delarna av Sverige.

Jag skulle avslutningsvis vilja framhålla att det finns en potential för köttproduktionen. Vi har ju tyvärr sett en nedgång i den svenska köttproduktionen under senare tid. Vi har en ökande import. Uppenbarligen vill konsumenterna ha kött. Här finns en potential. Det finns också ett utrymme för att lyfta fram de svenska mervärdena. Här har näringen ett ansvar. Och jag är själv, som jordbruksminister, beredd att förmedla de här mervärdena i de sammanhang där jag kan göra det.

Anf. 138 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Det var ett positivt besked från jordbruksministern. Jag håller med om att det finns en jättestor potential för att utveckla köttproduktionen, inte minst i ett glesbygdsland som Jämtland. Volymen har faktiskt vuxit under de senaste två åren. Därför är det så viktigt att det här slakteriet kan leva vidare och utvecklas där.

Sedan blev jag också glad över jordbruksministerns rapport från besöket hos Särimmer och inte minst Skärvångens bymejeri. Det är verkligen ett exempel på vad man kan åstadkomma i den yttersta glesbygden. Det är tack vare det här mejeriet, som gör väldigt fina produkter som väl kan konkurrera med franska ostar, som den här bygden har levt vidare och som det över huvud taget finns en mjölkproduktion i den här byn och den här delen av Krokoms kommun. Det finns plats för många fler sådana exempel.

Jag vill understryka det som jordbruksministern sade om nätverket och det här resurscentrumet. Samhället har anledning att stötta det. Det är tack vare det som fler sådana här projekt kan förverkligas och bli möjliga framöver. Jag hoppas att beredningen i Regeringskansliet kan ge snabbt resultat. Just nu råder det en väldig osäkerhet och oro hos de människor som har byggt upp detta resurscentrum om hur man ska fortsätta framö-

ver. Om vi får ett snabbt och positivt besked på den punkten tycker jag att det har varit en väldigt positiv interpellationsdebatt som vi har haft.

Prot. 2003/04:43
5 december

Anf. 139 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Fru talman! Det verkar som att Håkan Larsson och jag är väldigt överens i många stycken. Vi känner att vi bör utveckla verksamheten så att vi får förutsättningar för en bra utveckling av landsbygden. Det handlar både om att kunna utveckla vår jordbruksnäring och få en landsbygdsutveckling som ger oss en hållbar jordbruksproduktion.

Svar på
interpellationer

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på interpellation 2003/04:144 om sfi-undervisningen

Anf. 140 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Per Bill har frågat utbildningsminister Thomas Östros hur han ska verka för att rätta till missförhållandena inom sfi. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Jag är enig med Per Bill om att sfi i större utsträckning än i dag måste ge deltagarna större möjligheter till en ökad måluppfyllelse. Det är också viktigt att studierna i svenska i högre grad tar sin utgångspunkt i individens behov och förutsättningar. Det är också självklart att varken sfi eller grundläggande vuxenutbildning ska vara eller betraktas som förvaringsplatser. I sfi ska de studerande få så goda kunskaper i svenska att de antingen kan gå vidare till andra studier, där grundläggande vuxenutbildning kan vara en möjlighet, eller ut i arbetslivet.

Inledningsvis vill jag poängtera att svenskundervisning för invandrare är en prioriterad fråga. Regeringen har också vidtagit en rad åtgärder för att reformera verksamheten och öka måluppfyllelsen inom sfi. I regeringens proposition *Vuxnas lärande* våren 2001 (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:Ubu15, rskr. 2000/01:229) föreslogs att sfi skulle organiseras i tre olika kurser. Detta i syfte att göra det möjligt för lärarna att utgå från individernas behov och förutsättningar och därmed också få en högre måluppfyllelse. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag om en ändring av skollagen. Skolverket fick i uppdrag att utveckla nya kursplaner för sfi. Dessa trädde i kraft den 1 januari 2003.

De nya kursplanerna ger deltagarna en ökad möjlighet att nå målen. Tidigare var det samma målnivå för alla som läste sfi. Det är inte rimligt att samma målnivå ska gälla för en ung välutbildad akademiker som har för avsikt att snabbt komma ut på arbetsmarknaden eller fortsätta sina akademiska studier i Sverige, som för en äldre som dessutom är analfabet på sitt eget språk. Det är inte heller rimligt att dessa två ska jämföras tidsmässigt. För den yngre akademikern kan och ska det gå tämligen snabbt att tillägna sig sfi-studierna. För den som är analfabet kanske det är en lång process att tillägna sig det svenska språket – och det måste vi ha respekt för. Det viktiga är att båda personerna ges en bra språkutbildning. Jag är övertygad om att vi ganska snart kommer att se en ökad måluppfyllelse inom sfi som en följd av de nya kursplanerna.

I *Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning* (skr. 2001/02:188) som lämnades till riksdagen våren 2002, aviserade regeringen sin avsikt att låta en särskild utredare se över sfi:s innehåll och form. En av utgångspunkterna för utredningen var att utbildningen i svenska ska kunna ske parallellt med olika former av annan utbildning, arbete eller praktik. I september lämnade utredaren sitt betänkande *Vidare vägar och vägen vidare – svenska som andraspråk för samhälls- och arbetsliv* (SOU 2003:77). Betänkandet är för närvarande ute på remiss för att kommuner, myndigheter och andra berörda ska ges möjlighet att yttra sig om utredningens förslag. Frågan är alltså under beredning, jag avvaktar nu remissinstansernas reaktioner på utredningens förslag. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med sina förslag senare under mandatperioden.

Det är dock min bestämda uppfattning att vi inte har råd att låta mänskliga eller ekonomiska resurser gå till spillo för att vi har ett system som inte förmår ta till vara flyktingarnas och andra invandrades kapacitet och ge dem en reell möjlighet att bidra till vårt gemensamma samhälle.

Anf. 141 PER BILL (m):

Fru talman! Vi har ett nuläge där tusentals individer söker sig en fristad i Sverige. Många kommer från krig och elände. Deras högsta önskan är att få bygga upp ett nytt liv för sig och sin familj. Tyvärr tvingas många av dem till långtidsarbetslöshet på någon flyktingförläggning långt borta från de stora städerna. Men de som har turen att få ett permanent uppehållstillstånd, ett så kallat PUT, har bara tagit sig över den första muren. Den andra muren, som är vår integrationspolitik, är minst lika svår att ta sig över. Det handlar om en arbetsmarknad som inte fungerar, det handlar om en dålig bostadssituation och det handlar också om en utbildning för dem som inte fungerar.

Det faktum att nästan två tredjedelar av dem som påbörjade sin sfi 1996–1997 inte klarade godkänt inom två och ett halvt år är verkligen bedrövligt. Jämfört med andra siffror som finns om Utbildningssverige måste de här höra till de sämsta.

Jag vill ändå tacka ministern för svaret, för jag tycker att det andas en ambition. Dels har det gjorts några saker som är positiva eller som vi hoppas är positiva, dels hoppas jag att vi kan vara överens om att vi steg för steg ska se till att den här utbildningen blir riktigt bra, väl i klass med svensk utbildning i allmänhet.

Vad handlar det då om? Det är kanske tre saker som är viktiga. Framför allt gäller det den nivågruppering som statsrådet var inne på. Jag tror att det är viktigt att inte en professor i språk ska gå på samma kurs som en person som är analfabet på sitt eget språk. Jag vet att det har skett.

Vidare tror jag att det behövs en mycket större individanpassning, så att varje individ känner att han eller hon faktiskt är sedd och att han eller hon faktiskt får den utbildning som passar honom eller henne bäst.

Det tredje är att jag tror att man på ett helt annat sätt måste kunna kombinera arbete och utbildning på en gång. Annars finns det en risk att man först går igenom en asylprocess, som tyvärr i detta land kan ta från ett år och upp till fem år, och därefter går in i ett utbildningssystem som kanske tar ytterligare tid.

Det finns all anledning att se till att den här processen går fortare. Utbildning är ju i mångt och mycket i vårt samhälle en relativ fårsvara. En person som är borta från sitt arbete på grund av krig eller annat elände i fyra, fem år har faktiskt förlorat en hel del av den kunskap som han eller hon skulle ha kunnat bära med sig till vårt land och som vi skulle ha kunnat få jättestor nytta av. Därför är det viktigt att processerna snabbas upp förutom att vi ska ha nivågruppering, individanpassning och arbete och utbildning på en gång.

Anf. 142 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Flyktingmottagningen, som Per Bill inledde med, är en stor fråga i sig. Jag vet att snabba processer är en av de frågor som migrationsministern arbetar väldigt aktivt med.

Vad gäller Per Bills statistik kan förvisso siffror sedan 1996–1997 nämnas, men man ska kanske inte låta dem spegla hela bilden av sfi i dag. Vi vet att den nya kursplanen kommer att möjliggöra en ökad målpuppfyllelse. Jag tror nog att Per Bill är medveten om de nya kursplanerna, men möjligheten finns att faktiskt klara godkänd sfi utan att nå slutmålet. Utifrån individens begränsningar, den situation som man hade när man kom och de förutsättningar som finns klarar man de mål som man själv har möjlighet att uppnå. Jag tror att det är viktigt att vi ser detta om vi ska tala om individanpassad undervisning.

När det gäller nivågruppering vill jag inte säga att det inte går att finna en professor och en analfabet i samma grupp någonstans i vårt avlånga land, men jag skulle vilja säga att detta i de allra flesta stycken är en myt. Jag hoppas att vi kan vara överens om att vi inte ska fortsätta att beskriva sfi-verksamheten på detta sätt.

En nivågruppering är en möjlighet, och den enskilda individen är utgångspunkten och har så varit under en längre tid. Men naturligtvis är det så att mindre kommuner har andra förutsättningar att nivågruppera än större. Malmö, Stockholm och Göteborg är kommuner där vi kan finna många goda exempel. I Malmö har jag till exempel besökt en verksamhet där afghanska kvinnor som var analfabeter på sitt modersmål har möjlighet att lära sig svenska utifrån modersmål, på samma sätt som vi lär oss andra språk. Vi lär oss engelska i skolan utifrån vårt svenska modersmål.

Detta är ett sätt, och så kan man göra i kommuner där man har många med samma modersmål, i samma situation och med samma skolbakgrund.

Jag delar Per Bills uppfattning, och det är också någonting som har tagits upp i utredningens betänkande, att det måste finnas en större samverkan. Vi kan inte acceptera att sfi ska vara en verksamhet som arbetsförmedlingen är helt skild ifrån och att socialtjänsten ska bedriva ytterligare en politik riktad mot samma individ. Naturligtvis måste man se till individen och eventuellt jobba med individuella handlingsplaner. Man måste på olika sätt mötas kring individen och se till att man skapar bästa möjliga förutsättningar för ett liv i Sverige.

Vi kan vidare fundera över varför personer som går i sfi hoppar av. Det finns de som hoppar av på grund av sjukdom och barnafödande, och det finns de som hoppar av på grund av att de får arbete. Det kan också ske av ytterligare andra skäl. Statistiken över resultaten i sfi är generellt sett inte tillfredsställande, och jag hoppas att det är någonting som vi

också ska kunna komma till rätta med, så att vi kan resonera utifrån korrekta siffror.

Jag tror vidare att det är ett måste att komma framåt med frågan att eleverna får kombinera teori och praktik, alltså både läsa och ha skolpraktik och finnas i en svensktalande miljö. Vi ska inte bara vara beroende av kommuner som själva insett detta utan hitta sätt att faktiskt om så behövs tvinga fram denna utveckling i kommunerna.

Anf. 143 PER BILL (m):

Fru talman! Jag tycker att det här är en intressant debatt eftersom vi verkar ha så pass likartade idéer om hur vi steg för steg ska kunna förbättra sfi:n. Jag hade nästan hoppats att ministern skulle kunna visa på lite nya siffror eller indikationer kanske till och med från dem som har påbörjat den helt nya utbildningen. Det vore väldigt roligt om vi kunde se siffror på att vi ändå är på väg och att det blir bättre än det var 1996–1997.

Det andra som jag tror är ett problem – och jag tyckte nästan att ministern snuddade vid detta – är att utbildningen på många ställen är mer kommunanpassad än individanpassad. I vissa kommuner finns det en mångfald av utbildningar för olika invandrargrupper med olika inriktning, medan det på andra ställen inte är så många som har utländsk bakgrund. Därmed blir utbildningen också torftigare, enklare och mer stereotyp.

Jag tror faktiskt att man skulle fundera över att ge större möjligheter för de nya svenskarna att läsa sfi på en annan ort. Det är kanske också en viktig sak att inte alltid slentrianmässigt lägga ut sfi på kommunerna utan ha ordentliga upphandlingar, där både kommunala utbildningsanordnare och privata och kooperativa får en större chans att vara med om att utveckla den framtida sfi-utbildning som vi vill ha.

Anf. 144 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! För att komplettera Per Bills siffror om inte annat kan jag säga att 14 % når godkänt betyg efter ett år och 35 % efter två år. Fullständig statistik med anledning av den nya kursplanen kommer först i februari. Då har den funnits i ett år, och då finns det också möjlighet att verkligen utvärdera efter de nya kursplanerna. Men det kan vara viktigt att se att det också är många som faktiskt på kort tid klarar de kraven.

Vi ska vara medvetna om att i sfi-verksamhet och bland dem som är föremål för samma statistik finner vi akademiker med lång skolbakgrund som på tre fyra månader lär sig så mycket svenska att de når godkänt i sfi. Sedan finns det anhöriginvandrare. Så finns den grupp som Per Bill själv började med att beskriva, nämligen flyktingar, som utgör 20 % av sfi:s målgrupp men som många gånger har upplevt traumatiska händelser som gör det svårt för dem. Att tillägna sig ett nytt språk handlar inte bara om rätt pedagogik, rätt undervisning och kombinationen av arbete och praktik. Det handlar om så mycket annat som vi måste förstå. Det finns också kärleksinvandrare som träffar en svensk man eller kvinna och flyttar hit. De har förmånen att förutom sfi-verksamheten finnas i en svensk miljö med svenska vänner och bekanta vilket gör att de hela tiden har svenska språket runtomkring sig. Det är klart att dessa grupper har väldigt olika förutsättningar att nå sfi-slutmålet.

Vi får se vad som händer i februari. Jag är i alla fall hoppfull om att måluppfyllelsen ökar.

Jag har rest ganska mycket efter utredningens förslag och betänkande för att möta sfi-verksamhet runtom i landet. Jag skulle vilja säga att det finns en mycket stor insikt och förståelse och mycket kunskap hos dem som arbetar inom sfi:s verksamhet. Det är aldrig jag som behöver ta upp att teori och praktik ska kombineras. Den insikten finns, men jag är inte så säker på att den alltid finns hos kommunpolitiker, det vill säga de som faktiskt måste ta initiativ till lokal samverkan. Många gånger möter jag en uppgivenhet hos personalen som känner att man har gjort besök år ut och år in, men verksamheten har kanske inte mött den respekt och har kanske inte den status som den borde ha för att också de som finns i sfi:s verksamhet ska få rätt förutsättningar för att komma in i det svenska samhället.

Jag vill avsluta, fru talman, med att kommentera det som Per Bill slutar med, nämligen Moderaternas ständiga käpphäst om att lägga ut på entreprenad och låta någon annan sköta verksamheten för att måluppfyllelsen ska öka. Jag har ingenting emot att man i Sundsvall har lagt ut detta på entreprenad eller att ABF i Göteborg ordnar utbildning för bilmekaniker tillsammans med Volvo. Men att andra anordnare än kommunerna alltid skulle ha bättre måluppfyllelse finns det ingenting som talar för så här långt. Att däremot jobba individanpassat och nivågrupperat efter de nya kursplanerna, att kombinera teori och praktik, och att ge möjlighet till lokal samverkan tror jag ger de allra bästa förutsättningarna för den enskilde deltagaren i sfi. Finns det sedan andra pedagogiker eller andra anordnare som kommunen tror kan bidra till ökad måluppfyllelse har jag ingenting emot det, men det finns ingen automatik i att andra anordnare har en bättre måluppfyllelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2003/04:31 till miljö- och jordbruksutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till *fredagen den 23 januari 2004*.

Motioner
2003/04:N7–N11 till näringsutskottet

22 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Kulturutskottets betänkande 2003/04:KrU1

23 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2003/04:32 Genomförande av EG-direktivet om kliniska prövningar av humanläkemedel
2003/04:So8 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)
2003/04:So9 av Gunilla Wahlén m.fl. (v)

med anledning av prop. 2003/04:34 Patent- och registreringsverkets organisation

2003/04:N12 av Per Bill m.fl. (m, fp, kd)
2003/04:N13 av Åsa Torstensson m.fl. (c)

med anledning av prop. 2003/04:38 En ny prisinformationslag m.m.

2003/04:L1 av Tasso Stafilidis m.fl. (v)
2003/04:L2 av Leif Björnlod m.fl. (mp)
2003/04:L3 av Inger René m.fl. (m)
2003/04:L4 av Jan Ertsborn m.fl. (fp)

Utbildningsutskottets betänkanden

2003/04:UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning
2003/04:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

24 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 5 december

2003/04:184 av *Joe Frans* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Möjlighet för fristående skolor att anordna individuellt program för gymnasieelever

2003/04:185 av *Chartrine Pålsson* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Villkoren för svensk kycklingnäring

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 december.

25 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 december

2003/04:405 av *Stefan Hagfeldt* (m) till statsrådet Pär Nuder
Nationaldag som helgdag

2003/04:406 av *Anne Marie Brodén* (m) till socialminister Lars Engqvist
Åldersgräns för privatläkare
2003/04:407 av *Tuve Skånberg* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds
Religionsfrihet i Vietnam
2003/04:408 av *Rossana Dinamarca* (v) till statsrådet Hans Karlsson
Anställningsskydd
2003/04:409 av *Britta Rådström* (s) till statsrådet Morgan Johansson
Barn i missbrukarfamiljer
2003/04:410 av *Maud Olofsson* (c) till statsminister Göran Persson
Ryssland och Kyotoprotokollet

Prot. 2003/04:43
5 december

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 9 december.

26 § Kammaren åtskildes kl. 16.12.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 7 § anf. 39 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 85 (delvis),
av talmannen därefter till och med 18 § anf. 120 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
2 § Svar på interpellation 2003/04:116 om stödet till demokratirörelsen på Kuba	4
Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	4
Anf. 2 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd)	5
Anf. 3 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	5
Anf. 4 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd)	6
Anf. 5 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	7
Anf. 6 Tredje vice talman HELENA HÖIJ (kd)	7
Anf. 7 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	7
3 § Svar på interpellation 2003/04:129 om underhåll av teaterklenoder	8
Anf. 8 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	8
Anf. 9 ANA MARIA NARTI (fp)	8
Anf. 10 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	9
Anf. 11 ANA MARIA NARTI (fp)	9
Anf. 12 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	10
Anf. 13 ANA MARIA NARTI (fp)	11
Anf. 14 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	11
4 § Svar på interpellation 2003/04:155 om utvecklingen i Kalmar län	11
Anf. 15 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	11
Anf. 16 AGNE HANSSON (c)	12
Anf. 17 CHATRINE PÅLSSON (kd)	13
Anf. 18 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	14
Anf. 19 AGNE HANSSON (c)	15
Anf. 20 CHATRINE PÅLSSON (kd)	16
Anf. 21 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	16
Anf. 22 AGNE HANSSON (c)	17
5 § Svar på interpellation 2003/04:130 om tågtrafiken och statens ansvar	17
Anf. 23 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	17
Anf. 24 KARIN SVENSSON SMITH (v)	18
Anf. 25 JOHNNY GYLLING (kd)	19
Anf. 26 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	20
Anf. 27 KARIN SVENSSON SMITH (v)	21
Anf. 28 JOHNNY GYLLING (kd)	22
Anf. 29 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	22
Anf. 30 KARIN SVENSSON SMITH (v)	24
6 § Svar på interpellationerna 2003/04:106 och 135 om skånsk växtkraft och Sveriges tillväxtpolitik	24
Anf. 31 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	24
Anf. 32 CHRISTER NYLANDER (fp)	26
Anf. 33 GUNNAR ANDRÉN (fp)	27
Anf. 34 Statsrådet ULRICA MESSING (s)	28

Anf. 35	CHRISTER NYLANDER (fp)	29
Anf. 36	GUNNAR ANDRÉN (fp)	30
Anf. 37	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	31
Anf. 38	CHRISTER NYLANDER (fp)	31
7 §	Svar på interpellation 2003/04:136 om statens ansvar för infrastrukturinvesteringar	32
Anf. 39	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	32
Anf. 40	BJÖRN HAMILTON (m)	33
Anf. 41	GUNNAR ANDRÉN (fp)	34
Anf. 42	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	35
Anf. 43	BJÖRN HAMILTON (m)	36
Anf. 44	GUNNAR ANDRÉN (fp)	36
Anf. 45	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	37
Anf. 46	BJÖRN HAMILTON (m)	38
Anf. 47	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	38
8 §	Svar på interpellation 2003/04:154 om statens ansvar för Inlandsbanans framtid	39
Anf. 48	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	39
Anf. 49	HÅKAN LARSSON (c)	39
Anf. 50	ERLING WÄLIVAARA (kd)	40
Anf. 51	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	41
Anf. 52	HÅKAN LARSSON (c)	41
Anf. 53	ERLING WÄLIVAARA (kd)	42
Anf. 54	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	42
Anf. 55	HÅKAN LARSSON (c)	43
9 §	Svar på interpellation 2003/04:153 om nya hemtjänstformer	43
Anf. 56	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	43
Anf. 57	Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp)	44
Anf. 58	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	44
Anf. 59	Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp)	45
Anf. 60	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	45
10 §	Svar på interpellation 2003/04:157 om lex Linda	45
Anf. 61	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	45
Anf. 62	RIGMOR STENMARK (c)	47
Anf. 63	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	48
Anf. 64	RIGMOR STENMARK (c)	49
Anf. 65	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	49
Anf. 66	RIGMOR STENMARK (c)	50
Anf. 67	Socialminister LARS ENGQVIST (s)	51
11 §	Svar på interpellation 2003/04:124 om Göteborgs stads förhållande till Shanghai	51
Anf. 68	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	51
Anf. 69	AXEL DARVIK (fp)	52
Anf. 70	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	53
Anf. 71	AXEL DARVIK (fp)	54
Anf. 72	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	54
Anf. 73	AXEL DARVIK (fp)	55

12 § Svar på interpellation 2003/04:108 om vissa sexualbrottsfrågor	55
Anf. 74 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	55
Anf. 75 CHATRINE PÅLSSON (kd)	56
Anf. 76 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	57
Anf. 77 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	58
Anf. 78 CHATRINE PÅLSSON (kd)	59
Anf. 79 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	60
Anf. 80 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	60
Anf. 81 CHATRINE PÅLSSON (kd)	61
13 § Svar på interpellation 2003/04:109 om fakturabedrägeri	61
Anf. 82 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	61
Anf. 83 VIVIANN GERDIN (c)	62
Anf. 84 BJÖRN HAMILTON (m)	63
Anf. 85 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	64
Anf. 86 VIVIANN GERDIN (c)	65
Anf. 87 BJÖRN HAMILTON (m)	65
Anf. 88 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	66
Anf. 89 VIVIANN GERDIN (c)	67
14 § Svar på interpellation 2003/04:122 om delegationsbesök i Nigeria	67
Anf. 90 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	67
Anf. 91 LARS OHLY (v).....	69
Anf. 92 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	70
Anf. 93 LARS OHLY (v).....	71
Anf. 94 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	71
15 § Svar på interpellationerna 2003/04:139 och 142 om reglerna för krigsmaterielexporten och JAS-affären	72
Anf. 95 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	72
Anf. 96 BERIT JÓHANNESSON (v).....	73
Anf. 97 LARS OHLY (v).....	75
Anf. 98 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	76
Anf. 99 BERIT JÓHANNESSON (v).....	77
Anf. 100 LARS OHLY (v).....	77
Anf. 101 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	78
Anf. 102 BERIT JÓHANNESSON (v).....	79
Anf. 103 LARS OHLY (v).....	79
Anf. 104 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	80
16 § Svar på interpellation 2003/04:151 om näringsfrihet och gränser för politisk maktutövning.....	81
Anf. 105 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	81
Anf. 106 HENRIK VON SYDOW (m).....	82
Anf. 107 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	83
Anf. 108 HENRIK VON SYDOW (m).....	84
Anf. 109 Statsrådet GUNNAR LUND (s).....	85
Anf. 110 HENRIK VON SYDOW (m).....	86
17 § Svar på interpellation 2003/04:113 om rovdjursfrågan	86

Anf. 111 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	86
Anf. 112 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	87
Anf. 113 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	88
Anf. 114 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	89
Anf. 115 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	90
Anf. 116 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	91
Anf. 117 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	91
Anf. 118 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	92
Anf. 119 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	93
18 § Svar på interpellation 2003/04:120 om hästsporten som folkrörelse	93
Anf. 120 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	93
Anf. 121 BIRGITTA SELLÉN (c)	94
Anf. 122 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	95
Anf. 123 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	96
Anf. 124 BIRGITTA SELLÉN (c)	97
Anf. 125 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	98
Anf. 126 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	98
Anf. 127 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	99
Anf. 128 BIRGITTA SELLÉN (c)	100
Anf. 129 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	100
Anf. 130 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	101
19 § Svar på interpellation 2003/04:121 om långväga djurtransporter	101
Anf. 131 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	101
Anf. 132 HÅKAN LARSSON (c)	102
Anf. 133 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	103
Anf. 134 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	104
Anf. 135 HÅKAN LARSSON (c)	105
Anf. 136 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	105
Anf. 137 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	106
Anf. 138 HÅKAN LARSSON (c)	106
Anf. 139 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	107
20 § Svar på interpellation 2003/04:144 om sfi- undervisningen	107
Anf. 140 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	107
Anf. 141 PER BILL (m)	108

Anf. 142 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	109
Anf. 143 PER BILL (m).....	110
Anf. 144 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	110
21 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	111
22 § Förnyad bordläggning.....	111
23 § Bordläggning.....	112
24 § Anmälan om interpellationer	112
25 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	112
26 § Kammaren åtskildes kl. 16.12.	113

Elanders Gotab, Stockholm 2004